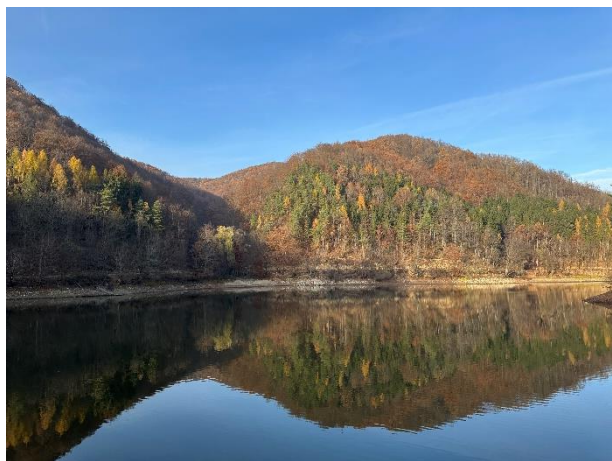

JUDEȚUL HUNEDOARA
COMUNA CERTEJU DE SUS

STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ A
COMUNEI CERTEJU DE SUS 2024 – 2027

Cuvânt înainte

UAT Comuna Certeju de Sus este preocupat de îmbunătățirea calității vieții cetățenilor, a mediului de afaceri și a celui neguvernamental din comuna noastră.

Strategia de Dezvoltare Locală a Comunei Certeju de Sus pentru perioada 2024 – 2027 reprezintă un document strategic pe termen mediu, care asigură continuitatea într-un proces de planificare strategică pe termen lung, pentru dezvoltarea comunității, cu implicarea directă a Consiliului Local, a Primarului și a aparatului de specialitate al primarului.

Strategia de Dezvoltare Locală a Comunei Certeju de Sus are o abordare flexibilă, în concordanță cu prioritățile de dezvoltare identificate într-un proces participativ și cu sursele de finanțare estimate și care să răspundă schimbărilor mediului de desfășurare a activității. Presupunerea de la care s-a plecat în procesul de planificare strategică este aceea că mediul este în continuă schimbare, de cele mai multe ori fiind imprevizibil. Astfel, în mod practic, planificarea strategică este un proces de luare a deciziilor care să asigure succesul în condițiile unui mediu dinamic.

Strategia de Dezvoltare Locală a Comunei Certeju de Sus pentru perioada 2024 - 2027 este elaborată ținând cont de necesitățile de dezvoltare ale comunei, în toate domeniile.

Mulțumesc pentru suport, implicare și cooperare atât personalului din primărie, contractantului Crisalex Computer Company SRL, cât și părților interesate: cetățeni ai Comunei Certeju de Sus, reprezentanți din alte instituții publice, din mediul de afaceri, societatea civilă, etc.

Sper ca, împreună cu întreaga comunitate, să trăim mai bine în Comuna Certeju de Sus, odată cu implementarea cu succes a **Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Certeju de Sus 2024 – 2027**.

PRIMAR COMUNA CERTEJU DE SUS

LUCA ALEXANDRU

CUPRINS

SECȚIUNEA I - Context general

1. Cadrul conceptual.....	3-4
2. Cadrul metodologic	4-6
3. Cadrul strategic ce stă la baza strategiei de dezvoltare locală	
3.1. Context global și european privind dezvoltarea durabilă.....	7-11
3.2. Context național pentru dezvoltare durabilă.....	11-20
3.3. Context regional de dezvoltare durabilă.....	21-23
3.4. Context județean de dezvoltare durabilă.....	23-26
4. Surse de finanțare disponibile.....	27-48

SECȚIUNEA II – Comuna Certeju de Sus

5. Prezentarea generală

5.1. Localizare.....	49
5.2. Istoric.....	50-56
5.3. Cadrul natural.....	56
5.4. Clima și calitatea aerului.....	56
5.5. Apa.....	56
5.6. Vegetația și fauna.....	57
5.7. Resurse naturale.....	57-58
5.8. Fond Funciar.....	59-60
5.9. Resurse umane.....	60-65
5.10. Agricultură, silvicultură și dezvoltare rurală.....	66
5.11. Infrastructură și mediu.....	67-68
5.12. Mediu economic.....	68-69
5.13. Sănătate.....	69
5.14. Turism.....	69-70
5.15. Educație și cultură.....	70-79
5.16. Tradiții, obiceiuri, evenimente culturale, meșteșuguri.....	80-81
5.17. Legende.....	81-82
5.18. Organizații ale societății civile.....	82

SECȚIUNEA III - Analiza situației actuale la nivelul Comunei Certeju de Sus

6. Amenajarea teritoriului și urbanism

6.1. Structura administrativ-teritorială, rolul în sistemul de localități și planificarea teritoriului.....83

6.2. Locuire și aspecte urbanistice.....83

7. Analiza SWOT a Comunei Certeju de Sus.....84-110

8. Cadrul de dezvoltare strategic al Comunei Certeju de Sus - Viziunea, misiunea și obiectivele strategiei de dezvoltare locală a Comunei Certeju de Sus

8.1. Viziunea de dezvoltare a Comunei Certeju de Sus.....111

8.2. Misiunea UAT Certeju de Sus.....111

8.3. Obiectivul general (OG), obiectivele strategice (OST) și obiectivele specifice (OS) de dezvoltare locală a Comunei Certeju de Sus112-118

9. Planul de acțiune de dezvoltare locală a Comunei Certeju de Sus 2024-2027 118-120

10. Cadrul de implementare, monitorizare, evaluare și revizuire a strategiei121-122

11 Portofoliul de proiecte prioritare

11.1. Fișe de proiecte.....123-174

11.2. Structura organizatorică a Comunei Certeju de Sus – ORGANIGRAMA.....175

11.3. Proiecte aflate în derulare de către Comuna Certeju de Sus.....176

ANEXA 1 Chestionar.....177-186

ANEXA 2 Lista de prezență la întâlnirea cu mediul de afaceri din Comuna Certeju de Sus – model...187-188

ANEXA 3 Lista de prezență la întâlnirea cu ONG-urile din Comuna Certeju de Sus – model.....189-190

ANEXA 4 Abrevieri.....191-192

1. Cadrul conceptual

Strategia de Dezvoltare Locală a Comunei Certeju de Sus pentru perioada 2024 – 2027 este realizată pentru a oferi o viziune de dezvoltare pe termen mediu și lung a Comunei Certeju de Sus.

Prin elaborarea unei noi Strategii de Dezvoltare Locală a Comunei Certeju de Sus, prin implementarea instrumentului de auto-evaluare CAF (Cadrul comun de autoevaluare a modului de funcționare a instituțiilor publice) și prin completarea și simplificarea unor proceduri unitare, proiectul răspunde obiectivului major: **introducerea de sisteme și standarde comune în administrația publică locală**, ce optimizează procesele orientate către beneficiari în concordanță cu SCAP (Strategia pentru Consolidare a Administrației Publice). Pe termen lung, implementarea și utilizarea sistemelor de management al calității, a unor proceduri standard specifice și simplificate pentru reducerea birocrăției, contribuie la dezvoltarea unei culturi a calității în administrația publică, la crearea unei administrații locale performante, capabile să ofere servicii eficiente și să genereze dezvoltare socio-economică la nivelul comunității.

Mult timp s-a considerat că îndeplinirea sarcinilor administrative era posibilă fără a deține o perspectivă pe termen lung, iar acest lucru a constituit una din principalele critici aduse modelului tradițional al administrației publice. În prezent, filozofia managerială plasează în centrul atenției instituțiilor publice obținerea de rezultate pentru îmbunătățirea calității vieții cetățenilor, iar preocuparea pentru stabilirea direcțiilor strategice pe termen mediu și lung este inevitabilă pentru comunitate. Planificarea strategică este utilă numai dacă sprijină gândirea strategică și conduce la un management strategic.

“În cadrul administrației publice, planificarea strategică se folosește pentru a reuni într-un singur cadru de management aspecte cum ar fi planificarea politicilor publice, elaborarea bugetului, stabilirea priorităților și planificarea organizațională”.¹

Strategia de Dezvoltare Locală a Comunei Certeju de Sus 2024 – 2027 constituie o parte componentă a procesului de planificare strategică și reprezintă:

- un document strategic elaborat de către părțile interesate ce exprimă o viziune comprehensivă cu privire la dezvoltarea Comunei Certeju de Sus;
- un proces pentru dezvoltarea unei viziuni pe termen mediu și lung la nivelul comunității.

Totodată, strategia reprezintă un document de politică publică pe termen mediu și lung, care definește politica autorității locale cu privire la dezvoltarea locală a Comunei Certeju de Sus, în care se impune luarea unor decizii la nivel local, în concordanță cu politicile de dezvoltare la nivel județean, regional, național și european.

Strategia ca document strategic cuprinde în mod uzual elemente generale ale planificării strategice aplicate la nivelul unei comunități locale: analiză; diagnostic; viziune; valori; obiective strategice; obiective specifice (plan de măsuri / acțiuni).

1 HOTĂRÂRE nr. 1.807 / 2006 pentru aprobarea Componentei de management din cadrul Metodologiei privind sistemul de planificare strategică pe termen mediu al instituțiilor administrației publice de la nivel central

Strategia de dezvoltare locală include astfel analiza potențialului local, stabilirea obiectivelor de dezvoltare, a căilor de acțiune și identificarea surselor de finanțare.

Oportunitatea accesării fondurilor europene nerambursabile (în contextul planului pentru bugetul multianual 2021-2027) și a fondurilor externe rambursabile și nerambursabile în cadrul Mecanismului de Redresare și Reziliență facilitează consolidarea capacității UAT Comuna Certeju de Sus pentru a susține relansarea economică la nivelul comunei prin derularea de investiții cu impact major asupra dezvoltării durabile a Comunei Certeju de Sus.

Promovarea și co-finanțarea producerii energiei verzi la nivelul Uniunii Europene și la nivel național generează posibilitatea atragerii de fonduri nerambursabile și implicit creșterea capacității instituționale de derulare de investiții de eficientizare energetică și de reducere a emisiilor de CO₂.

Creșterea șomajului și sărăciei, precum și securitatea socială scăzută în România (implicit în Comuna Certeju de Sus) în actualul context, generat de pandemia de SARS-CoV-2, reclamă din partea autorităților locale, identificarea de soluții locale (surse bugetare, creare de locuri de muncă, investiții, dezvoltarea și diversificarea serviciilor sociale etc.), acțiune îngreunată de constrângerile bugetare ce afectează bugetul local.

O strategie de succes presupune o gândire strategică creatoare, o autoritate publică locală pliată pe managementul schimbării și o evaluare corectă, pentru a pune în balanță eficiența și eficacitatea acestora în implementare.

2. Cadrul metodologic

Pentru elaborarea Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Certeju de Sus pentru perioada 2024 – 2027, au fost respectate toate condițiile pentru planificarea și fundamentarea procesului decizional din administrația publică locală.

Strategia de Dezvoltare Locală a Comunei Certeju de Sus pentru perioada 2024 - 2027 este elaborată de CRISALEX COMPUTER COMPANY SRL. cu sprijinul UAT COMUNA CERTEJU DE SUS.

Strategia s-a elaborat într-un proces participativ și din punct de vedere metodologic; pentru elaborarea strategiei s-au parcurs următoarele etape principale:

Etapa 1 - Pregătirea elaborării strategiei; a fost etapa pregătitoare în care au avut loc două întâlniri între echipa de experți și reprezentanții managementului de proiect și factori de decizie din primărie, prin care s-au definitivat instrumentele de lucru și etapele de parcurs; în această etapă s-au realizat:

- definirea problemelor supuse analizei și a obiectivelor de urmărit prin strategie;
- stabilirea exactă a pașilor în vederea elaborării Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Certeju de Sus 2024 – 2027;
- stabilirea metodelor de abordare, a necesarului de materiale auxiliare (chestionar, listă participanți întâlniri mediul de afaceri și ONG-uri);
- efectuarea unor investigații preliminare pentru stabilirea necesarului de date;
- stabilirea planului concret de acțiune;
- stabilirea indicatorilor de pornire;
- colectarea de date primare.

Această primă etapă s-a încheiat cu obținerea acordului din partea Beneficiarului privind modul de lucru, termenele, persoanele implicate etc.

Etapă 2 de analiză - evaluare a conținut o serie de investigații analitice finalizate printr-o Analiză ex-post a Strategiei de Dezvoltare Durabilă a Comunei Certeju de Sus 2014 – 2020 și subcapitolele strategiei de dezvoltare locală ce conțin analiza situației pentru fiecare domeniu în parte. Realizarea acestei etape a presupus culegerea datelor, verificarea, sistematizarea și gruparea datelor prin diferite tehnici statistice, inclusiv prin reprezentări grafice, interpretarea datelor, analiza critică a rezultatelor, discutarea punctelor critice cu beneficiarul în vederea punerii de acord cu rezultatele obținute din analiza datelor, valorificarea analizelor pentru elaborarea strategiei.

Din punct de vedere metodologic, s-a utilizat o abordare mixtă, folosind diverse metode pentru a colecta și / sau verifica informațiile corespunzătoare.

Strategia de colectare a datelor a combinat instrumente de cercetare diferite astfel încât să existe cât mai multe date pentru fundamentarea concluziilor finale. Date relevante conținând informații cantitative și calitative au fost colectate pe baza unei combinații de metode. În cadrul analizelor, pentru culegerea datelor necesare, s-au utilizat următoarele metode și tehnici de investigare:

- cercetare pe documente publice și documente puse la dispoziție de UAT Comuna Certeju de Sus;
- discuții cu cetățenii Comunei Certeju de Sus.
- aplicarea de chestionare (secțiunile aferente analizelor);
- grup de lucru cu reprezentanți ai Primăriei Comunei Certeju de Sus.
- întâlniri cu mediul de afaceri de pe raza Comunei Certeju de Sus.
- întâlniri cu ONG-uri de pe raza Comunei Certeju de Sus.

Metodele de culegere calitativă a datelor utilizate în realizarea analizelor, respectiv discuțiile cu cetățenii, s-a realizat față în față, iar pentru aplicarea de chestionare a fost utilizat mediul digital (online).

Etapă 3 de identificare / elaborare a viziunii, obiectivelor strategice, obiectivelor specifice și elaborarea Planului de acțiuni a conținut o serie de investigații analitice finalizate prin elaborarea draftului de strategie.

Realizarea acestei etape a presupus culegerea și interpretarea datelor, discutarea punctelor critice cu beneficiarul în vederea punerii de acord cu rezultatele obținute în urma procesului participativ de elaborare a strategiei.

Din punct de vedere metodologic, s-a utilizat și în această etapă o abordare mixtă, folosind diverse metode pentru a colecta și / sau verifica informațiile corespunzătoare.

Strategia de colectare a datelor a combinat instrumente de cercetare diferite astfel încât să existe cât mai multe date pentru fundamentarea concluziilor finale. Date relevante, conținând informații cantitative și calitative au fost colectate pe baza unei combinații de metode.

În cadrul elaborării strategiei, incluzând și planul de acțiuni, pentru culegerea datelor necesare, s-au utilizat următoarele metode și tehnici de investigare: cercetare pe documente publice și documente puse la dispoziție de UAT Comuna Certeju de Sus; discuții cu cetățenii Comunei Certeju de Sus, aplicarea de chestionare (secțiunile aferente direcțiilor strategice); grupuri de lucru.

Metodele de culegere calitativă a datelor utilizate în realizarea analizelor, respectiv organizarea de întâlniri, s-a realizat față în față, iar pentru aplicarea de chestionare a fost utilizat mediul digital (online).

În ansamblu, pentru elaborarea strategiei s-a urmat o serie de pași specifici cercetării:

1. Documentarea / cercetarea de birou - identificarea și analizarea documentelor relevante. Prin cercetarea de birou, s-au identificat documentele relevante (documente strategice și surse de finanțare la nivel local / județean / regional / național / european, rapoarte de monitorizare / progres, proiecte în implementare, analize, etc.). Au fost de asemenea identificate dependențele dintre măsuri, care au urmărit asigurarea unei abordări integrate, coerente și realiste.

2. Elaborarea instrumentelor metodologice - care au drept scop sprijinirea echipei de proiect în colectarea informațiilor (chestionare, documente centralizatoare ale informațiilor analizate sau colectate, alte documente, după caz). Au fost elaborate instrumente metodologice: • chestionar pentru cetățeni / reprezentanți mediu de afaceri / angajați în instituții publice (ANEXA 1 la prezenta strategie);

3. Cercetarea de teren a cuprins, în principal: derularea de discuții cu factori implicați, vizite de informare și clarificare pentru activitatea de planificare strategică, la sediul beneficiarului.

Pentru colectarea și prelucrarea inițială a chestionarelor s-a utilizat platforma <https://www.certejudesus.ro/>, site-ul oficial al Primăriei Comunei Certeju de Sus), De asemenea cetățenilor Comunei Certeju de Sus li s-a dat posibilitatea să transmită aceste chestionare pe adresele de e-mail ale Primăriei Comunei Certeju de Sus, respectiv: primaria_certejudesus@yahoo.com, iar perioada de completare și colectare a chestionarelor a fost **20 noiembrie 2024 – 30 noiembrie 2024.**

Au fost înființate următoarele patru Grupuri de lucru suport pentru elaborarea în principal a Planului de acțiune a Comunei Certeju de Sus 2024 - 2027 și identificarea portofoliului de proiecte: Grupul economie și infrastructură edilitară (urbanism și registru agricol) și transport, Grupul mediu și cultură, Grupul dezvoltare socială, Grupul educație și formare.

4. Analizarea și prelucrarea tuturor informațiilor în vederea elaborării strategiei. Pe parcursul cercetării au fost corelate toate informațiile obținute ca urmare a analizei de birou și a celor colectate pe teren de la factorii cheie.

5. Elaborarea Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Certeju de Sus pentru perioada 2024 – 2027.

În urma discuțiilor avute de reprezentanți ai UAT COMUNA CERTEJU DE SUS, cu reprezentanții ONG-urilor, mediului de afaceri, reprezentanți ai școlilor și bisericii, etc în vederea dezbaterii pe tema Strategiei de Dezvoltare a Comunei Certeju de Sus și a consultării opiniei acestora cu privire la propunerile și ideile pe care aceștia le au pentru dezvoltarea Comunei Certeju de Sus. s-a punctat importanța concentrării tuturor eforturilor în vederea accesării de fonduri europene pentru dezvoltarea economică și turistică a Comunei Certeju de Sus. S-a subliniat importanța înființării unui OMD (Organizație de Management al destinației) la nivelul Comunei Certeju de Sus și declararea comunei ca stațiune turistică de interes local. De asemenea s-a menționat importanța sprijinirii producătorilor și antreprenorilor locali, precum și a ONG-urilor locale, precum și importanța promovării comunei și a tuturor obiectivelor turistice, atât în mediul on-line cât și fizic, prin pliante, broșuri, ghiduri turistice. Reabilitarea infrastructurii rutiere; reabilitarea, modernizarea și dotarea obiectivelor culturale din comună, precum și crearea de trasee turistice și amenajarea zonelor de agrement, sunt esențiale pentru atragerea turiștilor și investitorilor, precum și pentru încurajarea antreprenorilor locali să se dezvolte și să se implice mai mult în comunitate. Digitalizarea serviciilor comunei, promovarea tradițiilor, obiceiurilor și legendelor locale sunt alți factori importanți care vor duce la dezvoltarea comunei Certeju de Sus. Realizarea unui muzeu modern al mineritului, amenajarea unei zone de agrement la lacul Tăul Făerag, amenajarea punctelor de belvedere în zone din comună, care oferă peisaje superbe, amenajarea de trasee de piste de biciclete și de trasee turistice către obiectivele turistice ale comunei (de exemplu Biserica Trăznită, Izvorul lui Franz Iosef) vor contribui semnificativ la creșterea atractivității comunei din punct de vedere turistic.

3. Cadrul strategic ce stă la baza strategiei de dezvoltare locală

3.1. Context global și european privind dezvoltarea durabilă

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a Națiunilor Unite

Agenda 2030 pentru Dezvoltare Durabilă a fost adoptată de Adunarea Generală ONU în septembrie 2015. Esența Agendei 2030 o reprezintă 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă (ODD)².

Scopul celor 17 ODD este de a asigura o viață sustenabilă, pașnică, prosperă și echitabilă pe pământ pentru toată lumea, în prezent și în viitor.

Obiectivele acoperă provocările globale care sunt cruciale pentru supraviețuirea umanității. Ele stabilesc limite de mediu și praguri critice pentru utilizarea resurselor naturale. Obiectivele recunosc că eradicarea sărăciei trebuie să meargă mână în mână cu strategiile care clădesc dezvoltarea economică. Ele abordează o gamă de nevoi sociale incluzând **educația, sănătatea, protecția socială și oportunitățile de locuri de muncă**, tratând în același timp **schimbările climatice și protecția mediului**.

Figura 2 Obiectivele de Dezvoltare Durabilă – Agenda 2030

² <http://dezvoltaredurabila.gov.ro/web/obiective/>

Pactul Ecologic European (European Green Deal)

Pactul ecologic european propune o nouă strategie de creștere, care are drept scop transformarea UE într-o societate echitabilă și prosperă, cu o economie modernă, competitivă și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor, în care să nu existe emisii nete de gaze cu efect de seră în 2050 și în care creșterea economică să fie decuplată de utilizarea resurselor.

Pactul urmărește, de asemenea, să protejeze, să conserve și să consolideze capitalul natural al UE, precum și să protejeze sănătatea și bunăstarea cetățenilor împotriva riscurilor legate de mediu și a impacturilor aferente. În același timp, tranziția trebuie să fie echitabilă și favorabilă incluziunii, trebuie să pună oamenii pe primul plan și să acorde atenție regiunilor, industriilor și lucrătorilor care se vor confrunta cu cele mai mari dificultăți.

Pactul ecologic european este o parte integrantă a strategiei Comisiei Europene de punere în aplicare a Agendei 2030 a Organizației Națiunilor Unite și a obiectivelor de dezvoltare durabilă³.

Figura 3 Obiectivele Pactului Ecologic European

³ <https://sustainabledevelopment.un.org/post2015/transformingourworld>

Obiectivele Pactului Ecologic European:

1	Sporirea nivelului de ambiție al UE în materie de climă pentru 2030 și 2050	Asumarea unui obiectiv mai ambițios de a reduce, în mod responsabil, emisiile de gaze cu efect de seră, respectiv o reducere care să fie, în 2030, în comparație cu nivelurile din 1990, de cel puțin 50% și care să tindă spre 55%.
2	Furnizarea de energie curată, sigură și la prețuri accesibile	Decarbonizarea susținută a sistemului energetic este crucială pentru atingerea obiectivelor climatice în 2030 și 2050. Producția și utilizarea energiei în diversele sectoare economice reprezintă peste 75% din emisiile de gaze cu efect de seră din UE. Eficiența energetică trebuie să constituie o prioritate. Trebuie dezvoltat un sector al energiei electrice care să se bazeze în mare măsură pe surse regenerabile, urmând ca acest demers să fie completat de eliminarea rapidă a cărbunelui și de decarbonizarea gazelor. Trebuie să fie abordat riscul de sărăcie energetică la care sunt expuse gospodăriile care nu își pot permite să plătească pentru serviciile energetice esențiale menite să le asigure un nivel de trai de bază. Implementarea unor programe eficace, cum ar fi mecanismele de finanțare a gospodăriilor pentru renovarea locuințelor, pot reduce facturile la energie și poate contribui la protecția mediului.
3	Mobilizarea sectorului industrial pentru o economie curată și circulară	Realizarea unei economii circulare și neutre din punctul de vedere al impactului asupra climei necesită mobilizarea deplină a industriei. Europa trebuie să valorifice potențialul transformării digitale, care este un factor esențial în atingerea obiectivelor Pactului ecologic. Alături de strategia industrială, un nou plan de acțiune privind economia circulară va contribui la modernizarea economiei UE și va valorifica oportunitățile oferite de economia circulară la nivel național și la nivel mondial.
4	Construirea și renovarea clădirilor într-un mod eficient din punct de vedere energetic și din punctul de vedere al utilizării resurselor	Construirea, utilizarea și renovarea clădirilor necesită cantități semnificative de energie și de resurse minerale (de exemplu nisip, pietriș, ciment). Clădirile reprezintă, de asemenea, 40% din consumul de energie. În prezent, rata anuală de renovare a parcului imobiliar variază între 0,4 și 1,2% în statele membre. Această rată va trebui cel puțin să se dubleze pentru ca obiectivele UE în materie de eficiență energetică și climă să fie atinse.

5	Accelerarea tranziției către o mobilitate durabilă și inteligentă	Sectorul transporturilor este responsabil pentru un sfert din emisiile de gaze cu efect de seră din Uniune și acest procent este în continuă creștere. Pentru a se asigura neutralitatea climatică, este necesară o reducere cu 90% a emisiilor generate de transporturi până în 2050. Transportul multimodal trebuie stimulat puternic în vederea asigurării unei eficiențe sporite a sistemului de transport. În mod prioritar, o parte substanțială din transportul intern de mărfuri efectuat în prezent în proporție de 75% pe cale rutieră ar trebui să se efectueze în viitor pe calea ferată și pe căile navigabile interioare. UE va trebui să intensifice producția și utilizarea combustibililor alternativi durabili în domeniul transporturilor. Până în 2025, vor fi necesare aproximativ 1 milion de stații publice de reîncărcare și de realimentare pentru cele 13 milioane de vehicule cu emisii zero și cu emisii scăzute care se preconizează că vor circula pe drumurile europene. Transporturile ar trebui să devină mult mai puțin poluante, în special în orașe.
6	„De la fermă la consumator”: conceperea unui sistem alimentar echitabil, sănătos și ecologic	Fermierii și pescarii europeni au un rol esențial în gestionarea tranziției. Strategia „De la fermă la consumator” va consolida eforturile depuse de aceștia în vederea combaterii schimbărilor climatice, a protejării mediului și a conservării biodiversității. Planurile strategice vor trebui să reflecte un nivel ridicat de ambiție pentru a reduce în mod semnificativ utilizarea pesticidelor chimice și riscul reprezentat de acestea, precum și utilizarea îngrășămintelor și a antibioticelor. Strategia „De la fermă la consumator” va contribui, de asemenea, la realizarea unei economii circulare. Aceasta va avea drept scop reducerea impactului asupra mediului al sectoarelor prelucrării alimentelor și comerțului cu amănuntul prin adoptarea de măsuri referitoare la transportul, depozitarea, ambalarea alimentelor și la risipa alimentară. În sfârșit, strategia „De la fermă la consumator” va viza stimularea consumului de alimente durabile și promovarea unor alimente sănătoase și accesibile ca preț pentru toți.

7	Conservarea și refacerea ecosistemelor și a biodiversității	Ecosistemele oferă servicii esențiale, cum ar fi hrană, apă dulce și aer curat, precum și adăpost. Ele atenuează efectele dezastrelor naturale, ale dăunătorilor și ale bolilor și contribuie la reglarea condițiilor climatice. Ecosistemele forestiere sunt supuse unei presiuni din ce în ce mai mari ca urmare a schimbărilor climatice. Suprafața împădurită a UE trebuie ameliorată, atât din punct de vedere calitativ, cât și cantitativ, pentru ca UE să atingă obiectivul neutralității climatice și al unui mediu înconjurător sănătos. Reîmpădurirea și împădurirea durabile, precum și refacerea pădurilor degradate pot crește absorbția de CO₂, îmbunătățind, în același timp, reziliența pădurilor și promovând bioeconomia circulară.
8	Reducerea poluării la zero pentru un mediu fără substanțe toxice	Pentru a avea un mediu înconjurător fără substanțe toxice este nevoie de mai multe acțiuni de prevenire a poluării, precum și de măsuri de curățare a mediului și de remediere a poluării. Pentru a proteja cetățenii și ecosistemele Europei, UE trebuie să monitorizeze, să notifice, să prevină și să remedieze mai bine poluarea aerului, a apei, a solului și cea cauzată de produsele de consum. Pentru a realiza acest obiectiv, UE și statele membre vor trebui să examineze într-un mod mai sistematic toate politicile și reglementările.

3.2. Context național pentru dezvoltare durabilă

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României

Strategia Națională pentru Dezvoltare Durabilă a României a fost adoptată în anul 2018 și are la bază cele 17 Obiective de Dezvoltare Durabilă ale Agendei 2030.

Ea se bazează pe cei trei piloni ai dezvoltării durabile:

- 1. ECHITATEA SOCIALĂ** – prin care națiunile în curs de dezvoltare trebuie să aibă posibilitatea de a-și satisface nevoile de bază în ceea ce privește ocuparea forței de muncă, alimentația, asigurarea energiei, apei și canalizării;
- 2. CREȘTEREA ECONOMICĂ** – la nivelul națiunilor în curs de dezvoltare pentru a se apropia de calitatea vieții din țările dezvoltate;

3. MEDIUL – cu nevoia de a conserva și îmbunătăți baza de resurse disponibile prin schimbarea treptată a modului în care trebuie să se dezvolte și să fie folosite tehnologiile.

Obiectivele și țintele asumate de România pentru 2030

ODD Agenda 2030	Țintele Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României Orizont 2030
 Eradicarea sărăciei în toate formele sale și în orice context	1. Eradicarea sărăciei extreme pentru toți cetățenii. 2. Reducerea cu cel puțin jumătate a numărului de cetățeni care trăiesc în sărăcie relativă. 3. Consolidarea sistemului național unitar a serviciilor de intervenție de urgență, reabilitare ulterioară și compensare a pierderilor în caz de calamități naturale, accidente industriale sau evenimente climatice extreme.
 Eradicarea foametei, asigurarea securității alimentare, îmbunătățirea nutriției și promovarea unei agriculturi durabile	1. Eradicarea malnutriției și menținerea ratei obezității sub 10%, similar cu nivelul înregistrat în anul 2014. 2. Finalizarea cadastrului agricol. Dublarea ponderii agriculturii în PIB-ul României, față de anul 2018. 3. Menținerea și extinderea diversității genetice a semințelor, a plantelor cultivate și a animalelor de fermă și domestice și a speciilor sălbatice înrudite. 4. Creșterea gradului de valorificare a producției agricole autohtone. Creșterea ponderii agriculturii ecologice în totalul producției agricole. 5. Menținerea și rentabilizarea unor ocupații și metode tradiționale de valorificare a plantelor medicinale și fructelor de pădure în zona montană. Menținerea tradițiilor locale prin creșterea numărului de produse cu caracteristici specifice în ceea ce privește originea geografică.
 Asigurarea unei vieți sănătoase și promovarea bunăstării tuturor, la orice vârstă	1. Asigurarea accesului universal la servicii de informare, educare și consiliere pentru promovarea prevenției și adoptarea unui stil de viață fără riscuri. 2. Digitalizarea completă a sistemului de sănătate și, implicit, eliminarea documentelor și registrelor tipărite pe suport de hârtie, pentru a eficientiza și a facilita intervențiile medicale, pentru a asigura populației accesul rapid la servicii medicale de calitate, la tratamente și medicamente și pentru monitorizarea eficientă a nevoilor. Reducerea prevalenței mortalității materne și infantile, a incidenței cancerului la sân sau de col uterin și a sarcinilor la adolescente, având ca obiectiv prioritar grupurile vulnerabile și defavorizate. Reducerea mortalității materne și mortalității neonatale, astfel încât să se situeze sub media UE. 3. Creșterea acoperirii vaccinale până la nivelul minim recomandat de OMS pentru fiecare vaccin, prin dezvoltarea unei platforme comune de colaborare între autorități, medici, pacienți, organizații internaționale cu experiență în acest domeniu, reprezentanți ai companiilor în domeniu, precum și alți factori interesați.

	4. Promovarea conștientizării bolilor psihice, reducerea stigmatului și crearea unui mediu în care cetățenii afectați se simt acceptați și unde pot cere ajutor. 5. Stoparea îmbolnăvirii de tuberculoză și combaterea hepatitei și a altor boli transmisibile. Reducerea cu o treime a mortalității premature cauzate de bolile netransmisibile prin prevenire și tratament și prin promovarea sănătății și bunăstării mintale. Reducerea mortalității cauzate de boli cronice. 6. Reducerea consumului de substanțe nocive.
 Garantarea unei educații de calitate și promovarea oportunităților de învățare de-a lungul vieții pentru toți	1. Reducerea ratei de părăsire timpurie a sistemului educațional. Învățământ axat pe competențe și centrat pe nevoile elevului, căruia să îi fie oferită o mai mare libertate în definirea priorităților de studiu, prin măsuri precum creșterea ponderii de materii opționale. 2. Asigurarea faptului că toți elevii dobândesc cunoștințele și competențele necesare pentru promovarea dezvoltării durabile, inclusiv prin educația pentru dezvoltare durabilă și stiluri de viață durabile, drepturile omului, egalitatea de gen, promovarea unei culturi a păcii și non-violenței, aprecierea diversității culturale și a contribuției culturii la dezvoltarea durabilă. 3. Accentuarea rolului, în procesul educațional, al educației civice, a principiilor și noțiunilor despre o societate durabilă pașnică și incluzivă, egalitate de gen, despre valorile democrației și pluralismului, despre valorile multiculturalismului, prevenția discriminării și înțelegerea percepției „celuilalt”, despre importanța eradicării violenței cu accent pe fenomenul de violență în școli. 4. Modernizarea sistemului de învățământ prin adaptarea metodologiilor de predare-învățare la folosirea tehnologiilor informaționale și creșterea calității actului educațional. 5. Organizarea învățământului profesional și tehnic în campusuri special amenajate și dotate; pregătirea personalului didactic bine calificat; elaborarea de curriculum potrivit cerințelor de pe piața muncii prin dezvoltarea de parteneriate, inclusiv cu mediul de afaceri. 6. Extinderea generalizată a facilităților pentru formarea și perfecționarea continuă pe tot parcursul vieții, sporirea considerabilă a participării la sistemele formale și nonformale de cunoaștere în vederea apropierii României de media performanțelor din statele membre ale UE. Extinderea rețelei de centre comunitare de învățare permanentă de către autoritățile locale; continuarea cointerесării companiilor în sprijinirea înrolării angajaților în asemenea programe. Creșterea substanțială a numărului de tineri și adulți care dețin competențe relevante, inclusiv competențe profesionale, care să faciliteze angajarea,

 Realizarea egalității de gen	1. Continuarea reducerii disparității salariale dintre sexe. 2. Eliminarea tuturor formelor de violență împotriva femeilor și fetelor, în sferele publice și private, inclusiv a traficului, exploatării sexuale și a altor tipuri de exploatare. 3. Asigurarea participării depline și eficiente a femeilor și a egalității de șanse la ocuparea posturilor de conducere la toate nivelurile de luare a deciziilor în viața politică, economică și publică.
 Asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți	1. Creșterea substanțială a eficienței folosirii apei în activitățile industriale, comerciale și agricole; extinderea reutilizării raționale a apelor tratate și reciclate în perspectiva atingerii obiectivelor economiei circulare. 2. Creșterea substanțială a eficienței de utilizare a apei în toate sectoarele și asigurarea unui proces durabil de captare și furnizare a apei potabile, pentru a face față deficitului de apă. 3. Conectarea gospodăriilor populației din orașe, comune și sate compacte la rețeaua de apă potabilă și canalizare în proporție de cel puțin 90%. 4. Creșterea accesului la apă potabilă pentru grupurile vulnerabile și marginalizate. 5. Îmbunătățirea calității apei prin reducerea poluării, eliminarea depozitării deșeurilor și reducerea la minimum a produselor chimice și materialelor periculoase, reducând proporția apelor uzate netratate și sporind substanțial reciclarea și reutilizarea sigură. 6. Realizarea accesului la condiții sanitare și de igienă adecvate și echitabile pentru toți, acordând o atenție specială celor în situații vulnerabile.
 Asigurarea accesului tuturor la energie, la prețuri accesibile, într-un mod sigur, durabil și modern	1. Extinderea rețelelor de transport și distribuție pentru energie electrică și gaze naturale în vederea asigurării accesului consumatorilor casnici, industriali și comerciali la surse sigure de energie la prețuri acceptabile. 2. Asigurarea securității cibernetice a platformelor de monitorizare a rețelelor de producție, transport și distribuție a energiei electrice și gazelor naturale. 3. Decuplarea creșterii economice de procesul de epuizare a resurselor și de degradare a mediului prin sporirea considerabilă a eficienței energetice (cu minimum 27% comparativ cu scenariul de status-quo) și folosirea extinsă a schemei EU ETS în condiții de piață previzibile și stabile. 4. Creșterea ponderii surselor de energie regenerabilă și a combustibililor cu conținut scăzut de carbon în sectorul transporturilor (autovehicule electrice), inclusiv combustibili alternativi. 5. Asigurarea unui cadru de reglementare stabil și transparent în domeniul eficienței energetice în vederea atragerii investițiilor. 6. Susținerea strategică a ponderii energiei electrice în totalul consumului casnic, industrial și în transporturi prin stabilirea unor norme de performanță pentru instalații și aparatură.

Promovarea unei creșteri economice susținute, deschisă tuturor și durabilă, a ocupării depline și productive a forței de muncă și asigurarea de locuri de muncă decente pentru toți

1. Păstrarea în continuare a unui ritm al creșterii PIB superior față de media UE pentru a susține efortul de reducere a decalajelor în comparație cu țările europene avansate, paralel cu aplicarea principiilor dezvoltării durabile și îmbunătățirea constantă a nivelului de trai al populației.
2. Promovarea unor politici orientate spre dezvoltare, care susțin activitățile productive, crearea locurilor de muncă decente, antreprenoriatul prin startup, creativitatea și inovația, precum și a unor politici care încurajează formalizarea și creșterea întreprinderilor micro, mici și mijlocii, inclusiv prin acces la servicii financiare.
3. Atingerea unor niveluri mai ridicate ale productivității prin diversificare, modernizarea tehnologică și inovație, inclusiv prin accent pe sectoarele cu valoare adăugată sporită și utilizarea intensivă a forței de muncă.
4. Realizarea unui turism competitiv pe termen lung, dezvoltarea agroturismului, ecoturismului, turismului rural, balnear și cultural și îmbunătățirea imaginii României ca destinație turistică.
5. Consolidarea capacității instituțiilor financiare interne pentru a încuraja și a extinde accesul la servicii bancare, de asigurări și servicii financiare pentru toți.

Construirea unor infrastructuri rezistente, promovarea industrializării durabile și încurajarea inovației

1. Modernizarea și dezvoltarea infrastructurii calitative, fiabile, durabile și puternice, inclusiv infrastructura regională și transfrontalieră, pentru a sprijini dezvoltarea economică și bunăstarea oamenilor, cu accent pe accesul larg și echitabil pentru toți. Îmbunătățirea siguranței rutiere.
2. Reabilitarea industriilor pentru a deveni durabile, cu eficiență sporită în utilizarea resurselor și adoptarea sporită a tehnologiilor și proceselor industriale curate și ecologice, toate țările luând măsuri în conformitate cu capacitățile respective ale acestora.
3. Stimularea cu precădere a economiei digitale și investițiilor industriale care se situează în zona mai profitabilă a lanțului valoric, care fructifică și rezultatele eforturilor naționale de cercetare-dezvoltare-inovare și care se adresează unor piețe stabile și în creștere.
4. Întărirea cercetării științifice, modernizarea capacităților tehnologice ale sectoarelor industriale; încurajarea inovațiilor și creșterea semnificativă a numărului de angajați în cercetare și dezvoltare și sporirea cheltuielilor publice și private pentru cercetare și dezvoltare. Promovarea industrializării incluzive și durabile și sporirea ratei de ocupare.
5. Creșterea accesului întreprinderilor mici industriale și de altă natură la servicii financiare, inclusiv la credite accesibile, și integrarea acestora în lanțuri valorice și piețe externe.

**Reducerea inegalităților în
interiorul țărilor și
între țări**

1. Adoptarea politicilor, în special fiscale, salariale și de protecție socială, în scopul reducerii progresive a inegalităților, respectiv a proporției grupurilor dezavantajate.
2. Aproprierea României de nivelul mediei UE, corespunzător anului 2030, din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltării durabile. Reducerea discriminării prin acordarea de sprijin organizațiilor neguvernamentale care activează în domeniul drepturilor omului.

**Dezvoltarea orașelor și a
așezărilor umane pentru ca
ele să fie deschise tuturor,
sigure, reziliente și durabile**

1. Asigurarea accesului la condiții de locuire adecvate pentru toți cetățenii.
2. Reducerea semnificativă a pierderilor economice provocate de inundații și alunecările de teren, îmbunătățirea răspunsului colectiv și întărirea capacității de adaptare și revenire la nivel funcțional în cel mai scurt timp după producerea evenimentului, reducerea impactului inundațiilor sau a poluărilor generate de inundații și ale alunecărilor de teren asupra ecosistemelor, inclusiv prin îmbunătățirea constantă a cadrului legislativ.
3. Asigurarea accesului la sisteme de transport sigure, la prețuri echitabile, accesibile și durabile pentru toți, în special prin extinderea rețelelor de transport public, acordând o atenție deosebită nevoilor celor aflați în situații vulnerabile, femei, copii, persoane cu dizabilități și în etate.
4. Elaborarea și punerea în aplicare a unui program general de planificare spațială și amenajare a teritoriului în corelare cu strategiile sectoriale la nivel național prin aplicarea conceptului de dezvoltare spațială policentrică și echilibrată, care să susțină coeziunea teritorială. Educarea și responsabilizarea populației pentru situații de risc seismic.
5. Reducerea efectelor pe care poluarea atmosferică le are asupra sănătății umane și a mediului prin acordarea unei atenții deosebite calității aerului.
6. Reducerea substanțială a numărului deceselor și bolilor provocate de produsele chimice periculoase de poluare și de contaminarea aerului, apei și a solului.
7. Consolidarea eforturilor de protecție și salvagardare a patrimoniului cultural și natural, a elementelor de peisaj din mediul urban și rural.
8. Implementarea prevederilor legale referitoare la producția, transportul, depozitarea, utilizarea și eliminarea produselor chimice, inclusiv a celor farmaceutice, care pot prezenta pericole pentru sănătatea oamenilor și animalelor și pentru integritatea mediului.

Asigurarea unor tipare de consum și producție durabile

1. Trecerea etapizată la un nou model de dezvoltare bazat pe utilizarea rațională și responsabilă a resurselor cu introducerea unor elemente ale economiei circulare, elaborarea unei foi de parcurs.
2. Înjumătățirea pe cap de locuitor a risipei de alimente la nivel de vânzare cu amănuntul și de consum și reducerea pierderilor de alimente de-a lungul lanțurilor de producție și de aprovizionare, inclusiv a pierderilor post-recoltare.
3. Reciclarea în proporție de 55% a deșeurilor municipale până în anul 2025 și 60% până în anul 2030.
4. Reciclarea în proporție de 65% a deșeurilor de ambalaje până în anul 2025 (materiale plastice 50%; lemn 25%; metale feroase 70%, aluminiu 50%, sticlă 70%, hârtie și carton 75%) și 70% până în anul 2030 (materiale plastice 55%; lemn 30%; metale feroase 80%, aluminiu 60%, sticlă 75%, hârtie și carton 85%).
5. Colectarea separată a deșeurilor menajere periculoase până în anul 2022, a deșeurilor biologice până în anul 2023 și a materialelor textile până în anul 2025.
6. Stabilirea de scheme obligatorii de răspundere extinsă a producătorilor pentru toate ambalajele până în anul 2024. Implementarea practicilor durabile de achiziții publice verzi, în conformitate cu prioritățile naționale și politicile europene.

Luarea unor măsuri urgente de combatere a schimbărilor climatice și a impactului lor

1. Consolidarea rezilienței și capacității de adaptare a României la riscurile legate de climă și dezastre naturale.
2. Îmbunătățirea capacității de reacție rapidă la fenomene meteorologice extreme intempestive de mare intensitate.
3. Îmbunătățirea educației, sensibilizării și capacității umane și instituționale privind atenuarea schimbărilor climatice, adaptarea, reducerea impactului și alerta timpurie.
4. Intensificarea eforturilor României pentru a realiza tranziția la o economie „verde”, cu emisii reduse de dioxid de carbon, rezilientă la schimbările climatice și pentru integrarea măsurilor de adaptare la schimbările climatice în sectoarele vulnerabile economice, sociale și de mediu, în conformitate cu politicile UE.

Conservarea și utilizarea durabilă a oceanelor, mărilor și a resurselor marine pentru o dezvoltare durabilă

1. Prevenirea și reducerea semnificativă a poluării marine de toate tipurile, în special de la activitățile terestre, inclusiv poluarea cu deșeuri marine și poluarea cu nutrienți.
2. Minimizarea și gestionarea impactului acidificării mediului apelor marine, inclusiv prin cooperare științifică sporită la toate nivelurile. Dezvoltarea responsabilă și sustenabilă a activităților de pescuit la speciile sălbatice și de acvacultură cu respectarea cotelor și metodelor stabilite prin lege și menținerea, în limite rezonabile, a viabilității îndeletnicirilor tradiționale în acest domeniu, inclusiv a pescuitului sportiv și de agrement.
3. Atragerea celorlalte state riverane Mării Negre în actul de management durabil al resurselor acvatice vii.

Protejarea, restaurarea și promovarea utilizării durabile a ecosistemelor terestre, gestionarea durabilă a pădurilor, combaterea deșertificării, stoparea și repararea degradării solului și stoparea pierderilor de biodiversitate

1. Dezvoltarea infrastructurii verzi și folosirea serviciilor oferite de ecosistemele naturale (în special în luncile Dunării, afluenților acesteia și în Deltă) prin gestionarea integrată a bazinelor hidrografice și zonelor umede.
2. Conservarea și protejarea zonelor umede (între care se află și Rezervația Biosferei Delta Dunării, zonă umedă unicat în Europa), ca parte a patrimoniului natural european și mondial.
3. Asigurarea conservării ecosistemelor montane, inclusiv a biodiversității acestora, în scopul de a spori capacitatea acestora de a oferi beneficii esențiale pentru dezvoltare durabilă.
4. Susținerea instituțiilor și infrastructurilor de cercetare - dezvoltare de interes național și european pentru studierea, gestionarea, protejarea și conservarea diversității patrimoniului natural.
5. Gestionarea durabilă a pădurilor, eliminarea tăierilor ilegale de arbori, dezvoltarea sistemului informatic integrat pentru monitorizarea exploatarei și transportului masei lemnoase, inclusiv la punctele de frontieră, asigurarea împăduririi și reîmpăduririi terenurilor din fondul forestier și a celor degradate sau supuse deșertificării, desfășurarea plantării programate a perdelelor forestiere pentru protecția culturilor agricole și a elementelor de infrastructură în scopul limitării impactului schimbărilor climatice.
6. Tranziția către o economie circulară prin abordări complementare ce implică metode tradiționale și tehnologii de ultimă generație pentru restabilirea / refacerea capitalului natural și reducerea dependenței de fertilizatorii sintetici și de pesticide, pentru combaterea degradării solului.
7. Combaterea deșertificării, restaurarea terenurilor și solurilor degradate, inclusiv a terenurilor afectate de deșertificare, secetă și inundații.

Promovarea unor societăți pașnice și incluzive pentru o dezvoltare durabilă, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile

1. Administrarea justiției în condiții de imparțialitate și celeritate, în conformitate cu legile și procedurile stabilite, cu respectarea principiului prezumției de nevinovăție. Asigurarea și susținerea dialogului cu minoritățile naționale în vederea îmbunătățirii actului decizional, prin acces egal pentru toți cetățenii de a-și respecta și valorifica cultura, tradițiile, limba maternă și de a participa la viața economică, socială și politică și pentru combaterea preconcepțiilor, a prejudecăților și a discriminărilor în toate formele sale și promovarea dialogului interetnic, valorilor comune, diversității culturale și lingvistice.
2. Reducerea semnificativă a tuturor formelor de violență și ratelor de deces conexe.
3. Stoparea abuzului, exploatării, traficului și a tuturor formelor de violență și torturii copiilor.
4. Reducerea semnificativă a fluxurilor ilicite financiare și de armament, consolidarea recuperării și returnării bunurilor furate și combaterea tuturor formelor de crimă organizată.
5. Asigurarea procesului decizional receptiv, incluziv, participativ și reprezentativ la toate nivelurile.
6. Dezvoltarea instituțiilor eficiente, responsabile și transparente la toate nivelurile.
7. Profesionalizarea și perfecționarea activității tuturor instituțiilor administrației publice centrale și locale, mai ales a compartimentelor care intră în contact direct cu cetățenii, pentru prestarea unor servicii prompte și civilizate; extinderea și generalizarea serviciilor pe internet (on-line).

Consolidarea mijloacelor de implementare și revitalizarea parteneriatului global pentru dezvoltare durabilă

1. Majorarea progresivă a cuantumului asistenței oficiale de dezvoltare acordate de România în cadrul programelor ODA, în funcție de capacitatea de susținere a economiei naționale, având ca obiectiv țintă atingerea cifrei de 0,33% din venitul național brut la nivelul anului 2030.
2. Sporirea și diversificarea ajutorului oficial pentru dezvoltare pe măsura creșterii potențialului economic al României și încurajarea agenților economici români să investească, pe baze competitive, în economia țărilor mai puțin dezvoltate.
3. Aderarea României la Zona Euro, la spațiul Schengen și la Organizația pentru Dezvoltare și Cooperare Economică.
4. Susținerea angajamentelor internaționale și implicarea proactivă pe plan european și internațional.

Planul de Dezvoltare Regională 2021 – 2027 pentru Regiunea Vest a fost elaborat.

Strategia pentru Specializare Inteligentă a Regiunii Vest pentru perioada 2021 – 2027 ⁴

Elaborată sub coordonarea Agenției pentru Dezvoltare Regională Vest, în strânsă colaborare cu partenerii locali și regionali, **Strategia pentru Specializare Inteligentă 2021 – 2027** ⁵ furnizează un cadru coerent pentru dezvoltarea viitoare a regiunii, bazată pe conceptul de specializare inteligentă. În acest sens, documentul reprezintă o bază strategică pentru elaborarea proiectelor de finanțare din fonduri externe / comunitare, naționale și locale care au drept scop dezvoltarea durabilă a Regiunii Vest.

Documentul urmărește ghidarea într-o manieră pragmatică a actorilor relevanți din regiune, astfel încât intervențiile și activitățile necesare creării unei regiuni dinamice și competitive, bazate pe inovare și digitalizare, să se concentreze asupra priorităților cheie aplicate sectoarelor de specializare inteligentă.

Totodată, acest document strategic își propune ca, respectând principiul concentrării tematiche, să continue și să actualizeze direcțiile de dezvoltare formulate atât de documentele strategice de la nivel național (Strategia Națională de Dezvoltare 2014 - 2020, Strategia Națională de Cercetare, Dezvoltare și Inovare 2014 - 2020), cât și de cele de la nivel regional (Planul de Dezvoltare Regională 2014 – 2020 și Strategia de Specializare Inteligentă 2014 – 2020 a Regiunii Vest). Strategia este totodată armonizată cu principalul document strategic de la nivel regional – Planul de Dezvoltare Regională 2021 – 2027 și ține seama de lecțiile învățate în perioada de implementare trecută.

Specializarea inteligentă presupune măsuri specifice la nivelul anumitor sectoare și domenii de activitate cheie, care să conducă la creșterea valorii adăugate generată de regiune, valorificarea resurselor și a avantajelor competitive ale regiunii, înglobarea unui nivel crescând al inovării în procesele economice și implicit creșterea nivelului indicatorilor socio-economici și a calității vieții în regiune. Bazată pe concluziile analizei socio-economice, pe avantajele comparative ale regiunii, pe punctele tari și oportunitățile acesteia, strategia, prin structură și conținut, urmărește formularea unui răspuns coerent și articulat la problemele și punctele slabe ale regiunii, prin propunerea unei viziuni strategice ce susține dezvoltarea economică inteligentă a regiunii, concomitent cu dezvoltarea capacității acesteia de a se adapta și de a putea răspunde la principalele provocări ale societății actuale, în vederea realizării tranziției la o economie bazată pe cunoaștere.

⁴ http://apmtm-old.anpm.ro/upload/191472_Planul%20pentru%20dezvoltare%20regionala%20Regiunea%20Vest%202021-2027.pdf

⁵ <https://adrvest.ro/wp-content/uploads/2021/01/Strategia-Regionala-de-Specializare-Inteligenta-a-Regiunii-Vest-2021-2027-RIS3-.pdf>

Figura 4 – Domeniile de specializare inteligentă ale Regiunii Vest

Elaborarea Strategiei Regionale pentru Specializare Inteligentă (RIS3) respectiv funcționarea eficace a procesului de descoperire antreprenorială reprezintă criteriile obligatorii pentru îndeplinirea condiției favorizante „Buna guvernanță a strategiei naționale sau regionale de specializare inteligentă”.

Îndeplinirea acestei condiții favorizante are impact asupra Programelor Operaționale (Programul Operațional Regional, Programul Operațional Creștere Inteligentă, Digitalizare și Instrumente Financiare, Programul Operațional Sănătate, etc).

La nivel regional, alături de RIS3, **Planul de Dezvoltare Regională (PDR)** reprezintă principalul document de planificare elaborat la nivel regional, care reflectă politicile de dezvoltare relevante la nivel regional, în raport cu nevoile specifice de dezvoltare ale regiunii.

PDR Vest 2021-2027 conține o analiză a performanței domeniului de CDI din regiune, iar partea de strategie include o axă dedicată cu politici și acțiuni specifice domeniului. Regiunea Vest a acumulat o importantă experiență în elaborarea unui astfel de document strategic, în prezent fiind la cea de-a patra iterație a documentului după Strategiile Regionale elaborate pentru perioadele 2004-2008, 2009-2013 și 2014- 2020.

În regiune, identificarea domeniilor de specializare inteligentă a fost realizată în primul rând pe baza **analizei indicatorilor socio-economici (cifra de afaceri, numărul salariaților, profitul net înregistrat,**

numărul societăților comerciale din sectorul de afaceri) care clasează aceste sectoare printre cele mai prospere.

În al doilea rând a fost urmărită **cererea resursei umane calificate** și nu numai. Companiile care activează în aceste sectoare, anual își sporesc numărul angajaților și sunt în căutare permanentă de personal înalt calificat. O altă caracteristică specifică acestor sectoare de afaceri este **capacitatea acestora de dezvoltare, inovare și de adaptare la noile tendințe și cerințe din partea pieței.**

O componentă importantă atașată Sectorului de Specializare inteligentă este **lanțul valoric strategic (strategic value chain)**. Aceste sectoare de afaceri contribuie la dezvoltarea industrială a Europei și oferă o creștere a avantajelor competitive europene la nivel mondial.

Cele 6 sectoare de specializare inteligentă identificate la nivelul Regiunii Vest pentru perioada 2021- 2027 sunt considerate, la nivel regional, **esențiale pentru o dezvoltare orientată către un viitor mai bun care să respecte politicile UE stabilite pe termen lung.**

3.4. Context judetean de dezvoltare durabilă

3.4.1.Strategia de Dezvoltare Durabilă a județului Hunedoara 2021 - 2027

Județul Hunedoara urmărește ca până în anul 2027 să devină un județ cu zone urbane și rurale de calitate, atractive și incluzive, care să îl repoziționeze în plan regional și național, în care nivelul crescut de trai al cetățenilor să fie resimțit, în mod direct, de către aceștia. **Județul Hunedoara** va deveni un județ care va susține și încuraja inovația, cooperarea / parteneriatul și inițiativele antreprenoriale de către autoritățile și instituțiile publice, prin oferirea de servicii publice de calitate, informatizate și infrastructura corespunzătoare. Pe lângă aceste deziderate, se mai adaugă și acela de a fi recunoscut ca **destinație turistică pe plan regional, național și european**, având în vedere poziționarea și potențialul natural și antropic, cu eforturile concentrate ale unei administrații eficiente și eficace și a implicării tuturor actorilor cheie.

Viziunea strategică de dezvoltare exprimă sensul direcției de dezvoltare a județului Hunedoara și prezintă modul de aplicare concretă în realitate. Viziunea conturează starea dorită proiectată în viitor și configurează nivelul de dezvoltare așteptat. Viziunea este dinamică și adaptativă, ținând seama de posibilele abateri neplanificate. Chiar dacă viziunea este o proiecție viitoare, ea are la bază situația actuală. Viziunea strategică presupune motivarea și stimularea tuturor factorilor care pot contribui la schimbare.

Viziunea de dezvoltare a județului Hunedoara este centrată pe dezvoltarea susținută a economiei locale și pe echilibrarea și modernizarea condițiilor de locuire între toate comunitățile județului, susținute de un efort instituțional eficient și implicat, interesat de dezvoltarea durabilă și sustenabilă a teritoriului.

Dezvoltarea economiei locale nu are în vedere numai o simplă structurare a domeniilor specifice. Pentru satisfacerea nivelului ambițios de dezvoltare și a așteptărilor mediului de afaceri, trebuie luat în considerare întregul context al intereselor, inițiativelor și nevoilor acestuia, începând cu cele privind dezvoltarea infrastructurii de transport și creșterea mobilității, dezvoltarea parteneriatelor pentru cercetare, dezvoltare și inovare în sectoarele de specializare existente (materiale și tehnologii pentru transport naval, energie din surse neconvenționale, industrie navală, mediu etc.), nevoia de forță de muncă profesionalizată etc. Toate aceste conexiuni au cointerestat un întreg ansamblu de diferite entități publice și private, din diferite domenii economice, dar și din educație, servicii publice, societate civilă etc., legate de un interes comun, cel al dezvoltării. Această adevărată „locomotivă” care trage după sine o sumă întreagă de interese și care consumă și creează permanent oportunități implică și sectoare cu un ritm de dezvoltare mai lent sau afaceri

rurale ce nu depășesc granițele teritoriale ale unităților administrativ-teritoriale, dar care trebuie susținute și dinamizate.

Prin **modernizarea condițiilor de locuire** se înțelege crearea unui mediu de locuire curat și civilizat, ofertant pentru petrecerea timpului liber, susținut de o infrastructură modernă și de accesul la servicii publice de bună calitate pentru cei care locuiesc și lucrează în județul Hunedoara. Condițiile de viață trebuie să ofere nu numai confortul și oportunitățile de timp liber de bună calitate oriunde în județ, ci și un mediu sigur și acces la servicii de bună calitate (inclusiv cele de educație, asistență, sănătate, urgență etc.), care să ofere celor care muncesc garanția supravegherii și îngrijirii copiilor și a celorlalți membri ai familiei în timpul orelor de program. Mediul de locuire modern și fără poluare, împreună cu toate facilitățile sale, eficient din punctul de vedere al cheltuielilor, trebuie să fie accesibil tuturor comunităților. Nivelul de dezvoltare al acestuia constituie un veritabil argument pentru atragerea și menținerea forței de muncă în economia locală a județului, iar echilibrarea diferențelor de calitate a locuirii din diversele comunități județene poate favoriza și reducerea decalajelor de dezvoltare economică.

Strategia de dezvoltare este un plan de viitor care poate fi implementat numai prin voința actorilor locali, ca părți direct interesate de ceea ce se întâmplă la nivelul județului. Suportul cel mai puternic poate fi asigurat de parteneriatul dintre instituțiile și organizațiile interesate. Acest parteneriat punctual sau periodic, formal sau informal poate coopta și energiile altor structuri sau personalități locale, care împreună pot dinamiza și susține ritmul dezvoltării generale. Acest lucru asociază în mod obligatoriu interesul pentru o administrație publică promptă și eficientă.

Pentru realizarea acestei viziuni, **Județul Hunedoara propune o strategie de dezvoltare centrată pe trei direcții prioritare de dezvoltare strategică (DPD):**

DPD 1.1. Dezvoltarea socială, prin creșterea stocului de capital uman și a calității actului educațional;

DPD 1.2. Reducerea disparităților între localitățile urbane și cele rurale privind accesul la locuri de muncă plătite decent și la servicii educaționale și medicale de calitate;

DPD 1.3. Creșterea gradului de incluziune socială a categoriilor vulnerabile. Fiecărei direcții de dezvoltare dintre cele amintite mai sus îi vor fi asociate obiective strategice care vor fi operaționalizate în axe prioritare care vor fi transpuse, în faza următoare a elaborării Strategiei, în „intervenții” – modalități concrete de acțiune ce vor contribui în mod direct la atingerea viziunii de dezvoltare a județului.

Direcția prioritară de dezvoltare strategică 1.1. Dezvoltarea socială, prin creșterea stocului de capital uman și a calității actului educațional:

Obiectivul strategic 1.1.1. Dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor de educație:

Axa prioritară 1.1.1.1: Dezvoltarea de infrastructuri și servicii pentru educația timpurie, învățământ primar, secundar și terțiar și educația adulților;

Axa prioritară 1.1.1.2: Susținerea de programe educaționale pentru unitățile de învățământ cu risc ridicat de abandon școlar.

Obiectivul strategic 1.1.2. Investiții în educație cu impact major și durabil în dezvoltarea socială:

Axa prioritară 1.1.2.1: Asigurarea accesului la o infrastructură modernă și facilități atractive de educație pentru preșcolari;

Axa prioritară 1.1.2.2: Extinderea/construirea de infrastructuri educaționale, în corelare cu evoluția unor indicatori demografici zonali relevanți și cu gradul de ocupare la nivelul unităților educaționale.

Direcția prioritară de dezvoltare strategică 1.2. Reducerea disparităților între localitățile urbane și cele rurale privind accesul la locuri de muncă plătite decent și la servicii educaționale și medicale de calitate:

Obiectivul strategic 1.2.1. Sprijinirea tranziției forței de muncă:

Axa prioritară 1.2.1.1: Prioritizarea în asigurarea serviciilor de mediere și consiliere ocupațională a persoanelor direct afectate de procesul de tranziție la economia verde prin pierderea locului de muncă – persoane care au ocupat un loc de muncă cu un nivel de pregătire de bază sau mediu, tineri cu vârsta de până la 29 de ani, persoane cu vârsta de peste 55 de ani;

Axa prioritară 1.2.1.2: Prioritizarea formării profesionale pentru ocupațiile aferente domeniilor de specializare inteligentă și a altor sectoare cu potențial de dezvoltare durabilă;

Axa prioritară 1.2.1.3: Sprijin pentru economia socială;

Axa prioritară 1.2.1.4: Sprijin pentru adaptarea la schimbare a lucrătorilor, întreprinderilor și antreprenorilor.

Obiectivul strategic 1.2.2. Eliminarea inegalităților dintre mediul urban și rural din județ în ceea ce privește accesibilitatea și calitatea facilităților educaționale oferite:

Axa prioritară 1.2.2.1: Investiții în mobilitate școlară, pentru asigurarea accesului uniform și în timp rezonabil al elevilor la educație – investiții în mijloace de transport școlar;

Axa prioritară 1.2.2.2: Creșterea standardului calității facilităților educaționale oferite de unitățile din mediul rural cel puțin la nivelul standardului oferit de unitățile din mediul urban.

Obiectivul strategic 1.2.3. Extinderea, creșterea calității și accesibilității serviciilor de sănătate:

Axa prioritară 1.2.3.1: Creșterea accesului la servicii medicale prin extinderea rețelei sanitare în orașele cu unități medicale supraaglomerate, precum și în zonele rurale care nu beneficiază de asistență medicală primară (cabinete de familie și stomatologice), servicii de urgență sau asistență medicală școlară;

Axa prioritară 1.2.3.2: Crearea de facilități și stimulente financiare pentru atragerea și menținerea cadrelor medicale și a personalului auxiliar în zonele rurale care nu beneficiază de medici de familie, asistenți medicali și medici stomatologi;

Axa prioritară 1.2.3.3: Programe de diagnostic, prevenție și tratament în special în rândul populației rurale și defavorizate, cu scopul combaterii afecțiunilor care constituie principalele cauze de deces, precum și a afecțiunilor cu incidență ridicată în ultimii ani (bolile sistemului circulator, tumori, bolile sistemului nervos, tuberculoză sau diabet);

Axa prioritară 1.2.3.4: Renovarea și reabilitarea energetică a clădirilor, precum și crearea de noi clădiri în unitățile medicale supraaglomerate;

Axa prioritară 1.2.3.5: Creșterea siguranței pacienților din unitățile medicale prin reabilitarea infrastructurii electrice și dotarea cu sisteme de detectare și alarmare, cu scopul creșterii gradului de securitate la incendii;

Axa prioritară 1.2.3.6: Modernizarea și dotarea cu aparatură performantă a unităților medicale, inclusiv a departamentelor de asistență medicală în regim ambulatoriu și a serviciilor de urgență și transport medical asistat.

Direcția prioritară de dezvoltare strategică 1.3. Creșterea gradului de incluziune socială a categoriilor vulnerabile:

Obiectivul strategic 1.3.1. Dezvoltarea serviciilor sociale adresate persoanelor vulnerabile – familiile sărace cu copii, vârstnicii singuri, persoanele cu dizabilități:

Axa prioritară 1.3.1.1: Dezvoltarea infrastructurii fizice de servicii sociale adresate persoanelor cu dizabilități, prin reabilitarea/modernizarea locuințelor pentru persoane adulte cu dizabilități, a rețelei de case familiale pentru copii cu dizabilități, a centrelor de îngrijire și asistență pentru persoane adulte cu dizabilități și a centrelor de zi de recuperare pentru adulți cu dizabilități;

Axa prioritară 1.3.1.2: Dezvoltarea rețelei de servicii sociale, prin atragerea furnizorilor privați/parteneriate public-private în furnizarea de servicii sociale: servicii sociale adresate copilului aflat în plasament la rude/familii/persoane, precum și la asistent maternal și servicii de îngrijire la domiciliu pentru vârstnicii singuri și pentru persoanele cu dizabilități;

Axa prioritară 1.3.1.3: Implementarea de măsuri pentru combaterea privațiunilor materiale prin asistență alimentară și/sau materială în comunitățile rurale și zonele urbane dezavantajate;

Axa prioritară 1.3.1.4: Implementarea de măsuri de promovare a egalității de șanse la nivelul sistemului educațional, al sistemului medical și în administrația publică locală.

Obiectivul strategic 1.3.2. Sprijinirea tinerilor și creșterea atractivității localităților din județ pentru tineri, în vederea reducerii migrației interne și externe a tinerilor:

Axa prioritară 1.3.2.1: Inițierea unor programe de consiliere și formare profesională a tinerilor;

Axa prioritară 1.3.2.2: Sprijinirea creării de locuri de muncă prin acordarea de facilități companiilor care angajează tineri;

Axa prioritară 1.3.2.3: Sprijinirea tinerilor antreprenori;

Axa prioritară 1.3.2.4: Crearea de locuințe sociale pentru tineri.

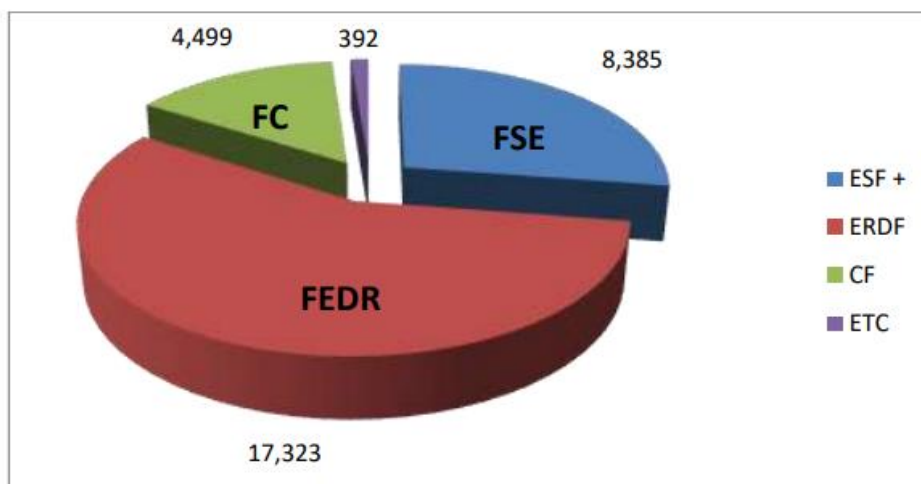
4. Surse de finanțare disponibile

Pentru perioada 2021 – 2027 România ar putea beneficia de la Uniunea Europeană de un buget total de aproximativ 80 miliarde euro, care se compune din Cadrul Financiar Multianual și mecanismul de finanțare - Next Generation EU aferent Planului de Redresare Economică.

Cadrul financiar Multianual 2021 – 2027

Propunerea de alocare financiară pentru România, conform Cadrului Financiar Multianual 2021 – 2027, este de 30,60 miliarde euro, distribuită astfel:

Figura 5 Alocarea financiară pentru România 2021 – 2027

Principalele caracteristici ale noului cadru pentru politica de coeziune pentru perioada 2021 – 2027

1. Concentrarea tematică este distribuită astfel:

- 35% din FEDR pentru Obiectivul Prioritar 1 - O Europă mai inteligentă
- 30% din FEDR pentru Obiectivul Prioritar 2 - O Europă mai verde
- FEDR să contribuie cu 30% la obiectivele de schimbări climatice
- FC să contribuie cu 37% la obiectivele de schimbări climatice
- Min. 6% din FEDR pentru dezvoltare urbană
- 2% din FSE+ pentru susținerea materială a persoanelor cele mai defavorizate
- 25% din FSE+ pentru incluziune socială
- 10% din FSE+ pentru sprijinul pentru tinerii care nu au un loc de muncă.

2. Condițiile de finanțare sunt următoarele:

- Cofinanțarea la nivel național:
 - o 70% pentru regiunile mai puțin dezvoltate și pentru Fondul de Coeziune
 - o 40% pentru regiunile mai dezvoltate
 - o Prefinanțare anuală – 0,5% din valoarea totală a sprijinului din partea fondurilor.
- TVA-ul - nu este cheltuială eligibilă pentru o contribuție din partea fondurilor mai mare de 5 000 000 EUR.
- Dezangajarea - regula „N + 2”. Programele operaționale aferente implementării politicii de coeziune la nivel național și prioritățile acestora:

1. Programul Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD):

Obiectivul general al programului operațional:

Obiectivul general al PODD 2021-2027 este în concordanță cu obiectivul Uniunii Europene de **conservare, protecție și îmbunătățire a calității mediului**, în conformitate cu articolul 11 și cu articolul 191 alineatul (1) din TFUE și cu obiectivul 2 al politicii de coeziune, **"O Europă mai verde"** și urmărește în principal îmbunătățirea standardelor de viață ale populației și a standardelor de mediu, precum și îndeplinirea obligațiilor rezultate din directivele europene. Concomitent, **PODD** urmărește realizarea obiectivelor naționale de dezvoltare în domeniul **eficienței energetice, protecției mediului și managementului riscurilor și reducerea decalajului existent între Statele Membre ale Uniunii Europene și România cu privire la infrastructura în aceste domenii, atât din punct de vedere cantitativ cât și calitativ.**

Obiective specifice:

O.S. Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră.

O.S. Dezvoltarea de sisteme inteligente de energie, rețele și stocare în afara TEN-E.

O.S. Promovarea managementului durabil al apei.

O.S. Promovarea tranziției către o economie circulară.

O.S. Îmbunătățirea protecției naturii și a biodiversității, a infrastructurii verzi în special în mediul urban și reducerea poluării.

Priorități de investiții care se vor finanta în cadrul programului operațional:

Prioritate 1- Promovarea eficienței energetice, a sistemelor și rețelelor inteligente de energie și a soluțiilor de stocare

Categorii de investiții:

1.1 Îmbunătățirea eficienței energetice a IMM-urilor și a întreprinderilor mari.

Intervențiile/măsurile propuse privind sprijinirea marilor întreprinderi, respectiv a IMM-urilor.

1.2. Sisteme și rețele inteligente de energie și soluții de stocare.

Prioritatea 2. Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară.

Categorii de intervenții:

2.1 Investiții în sectorul apei și apei uzate, pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu.

2.2 Gestionarea eficientă a deșeurilor în vederea accelerării tranziției spre economia circulară.

Prioritatea 3. Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și remediere a siturilor contaminate

Categorii de intervenții:

3.1. Conservarea biodiversității pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu.

3.2 Îmbunătățirea monitorizării calității aerului pentru îndeplinirea cerințelor de monitorizare și reducere a emisiilor rezultate.

3.3 Investigarea preliminară și detaliată a siturilor contaminate, evaluarea riscurilor asupra mediului și remedierea siturilor

Prioritatea 4 Promovarea adaptării la schimbările climatice și managementul riscurilor

Categorii de intervenții:

4.1 Managementul inundațiilor și a secetei

4.2 Combaterea eroziunii costiere

4.3 Îmbunătățirea sistemului de managementul riscurilor

Bugetul estimat al programului:

PODD 2021-2027 – are propusă o alocare indicativă totală de **4.615 mld euro** din care **3,922 mld de Euro FEN**, din care **3.085 mld FEDR** și **0,837 mld. FC + co-finanțare națională 0,692 mld.**

Durata programului operațional: Evoluții ale programului operațional față de perioada de programare 2014 -2020

2021-2027 (7 ani)

2014-2020	2021-2027
4.255 mld euro	4.615 mld euro
Energie: 267,971 mil euro	Energie: 470,588 mil euro
Mediu+Riscuri: 3.987,029 mld euro	Mediu+Riscuri: 4.144,471 mld euro

Repartizarea bugetului programului pe priorități de investiții: explicarea justificării bugetului alocat nevoilor pe priorități de investiții:

Prioritatea 1 - Promovarea eficienței energetice, a sistemelor și rețelelor inteligente de energie și a soluțiilor de stocare

Alocare totală: 470 mil : 400 mil (UE)+ 70 mil (BS) F

EDR : 300 mil euro

FC: 100 mil euro

Viitoarele investiții ce se vor realiza din **PODD** au în vedere, pe de o parte, îndeplinirea **obiectivelor strategice asumate în PNIESC**, precum și sprijinirea atingerii obiectivelor propuse în pachetul: **“Energie curată pentru toți europenii”** la orizontul anului 2030. **Aceste investiții vizează eficiența energetică și rețelele de transport și stocare de energie.**

Prioritatea 2 - Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară

Alocare totală: 3.491,529 mld euro: 2,967 mld (UE)+ 523,729 mil (BS)

FEDR: 2, 230 mld euro

FC: 0,737 mld euro

Investițiile **PODD** vor viza îndeplinirea obligațiilor ce rezultă din Tratatul de Aderare care răspund Directivei nr. 98/83/CE privind calitatea apei destinate consumului uman și Directivei nr. 91/271/CEE privind colectarea și epurarea apelor uzate, pentru care România a primit perioade de tranziție în vederea conformării. În ceea ce privește gestiunea deșeurilor, scopul investițiilor îl reprezintă contribuția la îndeplinirea tuturor obiectivelor prevăzute în legislația națională și a celor din Pachetul privind economia circulară, în principal pregătirea pentru reutilizare și reciclarea a 65% din masa deșeurilor municipale și reducerea cantității de deșeuri municipale depozitate până la minim 10% din cantitatea totală de deșeuri municipale depozitate, până în anul 2035.

Prioritate 3 - Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și remedierea siturilor contaminate

Alocare totală: 194,118 mil euro: 165 mil (UE) + 29 mil (BS)

FEDR: 165 mil euro

Prioritate 4 - Promovarea adaptării la schimbările climatice, prevenirea și gestionarea riscurilor

Alocare totală: 458,824 mil euro: 390 mil (UE) + 68,842 mil (BS)

FEDR: 390 mil euro

Beneficiari eligibili:

Eficiență energetică

- IMM-uri, întreprinderi mari
- Societăți comerciale din industrie, cu consumuri de peste 1.000 tep/an

Sisteme și rețele inteligente de energie și soluții de stocare

- Operatori naționali de distribuție de energie, Transelectrica
- Operatorii de distribuție concesionari ai serviciului public de energie electrică

Apă/Apă uzată

- Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară prin: Operatorii Regionali (OR) de Apă, ANRSC

Economie circulară

- Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară prin: Consiliile Județene/ Primăria Municipiului București, **Autorități publice centrale și locale** (ex. MMAP, ANPM, ANRSC)

Biodiversitate

- MMAP/ANPM/GNM/ APM/ANAR/ANANP/Institute de cercetare/Universități/ ONG-uri/ Administratori ai ariilor naturale protejate/ ROMSILVA/**Autorități ale administrației publice centrale/ locale/** alte structuri în coordonarea/ subordonarea autorităților centrale/ locale.

Calitatea aerului

- Ministerul Mediului, Apelor si Pădurilor (MMAP)

Decontaminarea siturilor

- Ministerul Mediului, Apelor si Pădurilor (MMAP)

- **Autorități publice centrale și locale**/alte organisme publice în domeniul protecției mediului, inclusiv structuri subordonate acestora, cu responsabilități în domeniul gestionării siturilor contaminate.

Prevenirea și gestionarea riscurilor

- Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, Administrația Națională Apele Române (ANAR), Administrația Națională de Meteorologie (ANM), ROMSILVA, Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare, parteneriate între instituțiile publice centrale cu rol în gestionarea inundațiilor, precum și cu ONG-urile și alte structuri cu o anumită specializare în domeniul ecologic, care pot să asigure expertiza necesară pentru implementarea măsurilor de tip non-structural, APL.
- MAI/IGSU și structurile cu atribuții în managementul situațiilor de urgență și asigurarea funcțiilor de sprijin, Serviciul de Telecomunicații Speciale (STS).

Indicatori de rezultat ai programului operațional:

Energie:

- emisii de gaze cu efect de seră estimate
- economii în consumul anual de energie primară
- utilizatori conectați la rețele inteligente
- lansarea de proiecte pentru rețele inteligente
- utilizatori suplimentari conectați la sisteme inteligente de energie

Apă/Apă uzată:

- populație conectată la rețeaua îmbunătățită de apă
- populație conectată la rețeaua de canalizare

Gestiunea deșeurilor:

- deșeuri colectate separat
- deșeuri reciclate

Biodiversitate:

- situri Natura 2000 și alte arii protejate aflate în stare favorabilă de conservare la un an de la finalizarea proiectului
- autorități și entități cu rol în managementul rețelei Natura 2000 și al altor arii naturale protejate care utilizează instrumente/rapoarte/studii/metodologii dezvoltate prin proiect

Prevenirea și gestionarea riscurilor:

- Populația care beneficiază de măsuri de protecție împotriva inundațiilor
- Populația care beneficiază de măsuri de protecție împotriva dezastrelor naturale legate de climă (altele decât inundațiile și incendiile)
- timp mediu de răspuns la situații de urgență.

Categorii de proiecte semnificative care se vor finanța:

Energie - Proiectele din acest sector vor avea în vedere atât realizarea unei contribuții semnificative la atingerea Țintelor și obiectivelor asumate de România în ceea ce privește eficiența energetică, cât și dezvoltarea coerentă și continuă a sectorului energetic național, prin asigurarea flexibilității sistemului energetic, care să ofere beneficii tangibile atât pentru operatorii cât și pentru utilizatorii finali.

Apă/apă uzată - Proiectele în domeniul apă/apă uzată vizează unul dintre sectoarele în care necesitățile investiționale sunt foarte ridicate, având în vedere accesul redus al comunităților din România la infrastructura de apă și apă uzată, calitatea necorespunzătoare a apei potabile și lipsa, în anumite zone, a facilităților de canalizare și epurare a apelor uzate. Vor exista proiecte fazate din actuala perioadă de programare, în prezent fiind în analiză proiectele aflate în implementare, dar și proiecte noi.

Economie circulară - Proiectele în acest sector vor avea în vedere îndeplinirea obligațiilor ce revin României din Pachetul privind economia circulară și vor adresa sistemele de colectare separată, valorificarea materială a deșeurilor și instalațiile de tratare a deșeurilor reziduale.

Eroziunea costieră - În perioada 2013-2015 a fost implementată faza I (termen scurt) prin proiecte implementate prin POS Mediu, fiind protejată o lungime de coastă de 7,3 km și mărită suprafața plajelor cu 60,66 ha. Faza a II-a a Master Planului este implementată prin POIM, fiind semnat contractul de finanțare pentru implementarea proiectului major ”Reducerea eroziunii costiere FAZA II”. Proiectul se află în implementare, având ca termen final anul 2023, însă este posibil să fie nevoie de o implementare pe durata a 2 perioade de programare financiară, respectiv parțial și în perioada de programare 2021-2027.

2. Programul Operațional Transport (POT):

Viziunea pentru anul 2030 a **Programului Operațional Transport (POT) 2021-2027** este de a avea în funcțiune în România o rețea de infrastructură de transport de înaltă calitate, care să asigure conectivitatea între România și restul Uniunii Europene, precum și între toate regiunile țării, în siguranță și în armonie cu obiectivele de neutralitate climatică și protecție a mediului.

Obiectivul general al POT 2021-2027 este de a asigura realizarea investițiilor ce răspund nevoilor de dezvoltare ale României, identificate în Acordul de Parteneriat 2021-2027, în concordanță cu Raportul de țară și Recomandările specifice de Țară, dar și cu strategia dezvoltată de România pentru recuperarea în mod sustenabil a decalajelor de dezvoltare a infrastructurii de transport, respectiv ***Programul investițional pentru dezvoltarea infrastructurii de transport pe perioada 2021-2030 (PI)***.

Obiectivul general al programului merge pe două mari direcții:

- Extinderea/modernizarea infrastructurii de transport pe teritoriul României în vederea îmbunătățirii conectivității între regiunile țării, dar și cu restul țărilor din Uniunea Europeană;
- Dezvoltarea infrastructurilor și serviciilor de mobilitate a persoanelor și mărfurilor.

Obiective specifice:

- Dezvoltarea unei rețele TEN-T durabilă, rezilientă în fața schimbărilor climatice, inteligentă, sigură și intermodală.
- Dezvoltarea unei mobilități naționale, regionale și locale durabile, reziliente în fața schimbărilor climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere.
- Mobilitate națională, regională și locală sustenabilă.

Buget Total: 8,373 miliarde euro, din care:

- Fondul european de dezvoltare regională (FEDR): **2,062 miliarde euro**
- Fondul de coeziune (FC): **2,700 miliarde euro**

- Contribuție națională: **3,611 miliarde euro.**

Axe finanțare:

A.P.1 Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport rutier

A.P.2 Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea infrastructurii rutiere pentru accesibilitate teritorială

A.P.3 Îmbunătățirea conectivității prin dezvoltarea rețelei TEN-T de transport pe calea ferată

A.P.4 Îmbunătățirea mobilității naționale, durabilă și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată

A.P.5 Îmbunătățirea conectivității prin creșterea gradului de utilizare a transportului cu metroul în regiunea București-Ilfov

A.P.6 Îmbunătățirea conectivității și mobilității urbane, durabilă și rezilientă în fața schimbărilor climatice prin creșterea calității serviciilor de transport pe calea ferată

A.P.7 Dezvoltarea de centre logistice

A.P.8 Creșterea gradului de utilizare a Dunării și porturilor maritime și fluviale

A.P.9 Creșterea gradului de siguranță și securitate pe rețeaua rutieră de transport

A.P.10 Asistență Tehnică

3. Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare (POCID):

Obiectivul general al programului:

- Reducerea disparităților între România și alte State Membre, dar și între regiunile din România

Obiective specifice:

- Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate
- Îmbunătățirea conectivității digitale
- Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat

Buget Total: 2,143 mld euro, din care:

- **1,500 mld euro FEDR**
- **0,643 mld euro BS**

Instituția finanțatoare: Comisia Europeană

Priorități de investiții:

- 1. Creșterea competitivității economice prin cercetare și inovare**
- 2. Dezvoltarea unei rețele de mari infrastructuri de CDI**
- 3. Creșterea competitivității economice prin digitalizare**
- 4. Dezvoltarea infrastructurii broadband**
- 5. Instrumente financiare pentru întreprinderi**
- 6. Creșterea capacității administrative**

4. Programul Operațional Sănătate (multifond) (POS):

Obiectivul general al programului:

- Asigurarea accesului egal la sănătate prin dezvoltarea infrastructurii, inclusiv pentru îngrijirea primară;

- Creșterea accesului egal și în timp util la servicii de calitate, sustenabile și cu prețuri accesibile; modernizarea sistemelor de protecție socială, inclusiv promovarea accesului la protecție socială; îmbunătățirea accesibilității, a eficacității și a rezilienței sistemelor de sănătate și a serviciilor de îngrijire pe termen lung;
- Dezvoltarea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate;
- Fructificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor și al guvernelor;

Obiective specifice:

- Investiții pentru construirea spitalelor regionale și infrastructuri spitalicești noi, cu impact teritorial major;
- Creșterea calității serviciilor de asistență medicală primară, comunitară și serviciilor oferite în regim ambulatoriu;
- Servicii de reabilitare, paliativă și îngrijiri pe termen lung, adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populației și profilului epidemiologic al morbidității;
- Creșterea eficacității sectorului medical prin investiții în infrastructură și servicii;
- Abordări inovative în cercetarea din domeniul medical;
- Digitalizarea sistemului medical;
- Măsuri care susțin cercetarea, informatizarea în sănătate și utilizarea de metode moderne de investigare, intervenție, tratament

Buget Total: 4.068.235.294,11 EUR

Instituția finanțatoare: Comisia Europeană

Direcția Generală din cadrul Comisiei Europene care gestionează programul: DG Sante

Categorii tematice:

- Spitale Regionale;
- Tratare Cancer;
- Screening populațional;
- Pacient critic patologie vasculară cerebrală acută;
- Pacient critic neonatal;
- Institut Cantacuzino;
- Genomică;
- Diagnosticare precoce și tratament;
- Boli rare neurologie pediatrică;
- Măsuri de diagnosticare precoce și sau tratament antenatal, neonatal și postnatal;
- Observatorul național pentru date în sănătate;
- Redimensionarea și standardizarea sistemului informatic al CNAS;

Autoritatea de Management: AM POS – [MIPE](#)

Priorități de investiții:

1. Investiții pentru construirea spitalelor regionale și infrastructuri spitalicești noi cu impact teritorial major;
2. Creșterea calității serviciilor de asistență medicală primară, comunitară și serviciilor oferite în regim ambulatoriu;
3. Servicii de reabilitare, paliativă și îngrijiri pe termen lung, adaptate fenomenului demografic de îmbătrânire a populației și profilului epidemiologic al morbidității;

4. Creșterea eficacității sectorului medical prin investiții în infrastructură și servicii;
5. Abordări inovative în cercetarea din domeniul medical;
6. Digitalizarea sistemului medical;
7. Măsuri care susțin cercetarea, informatizarea în sănătate și utilizarea de metode moderne de investigare, intervenție, tratament;

5. Programul Operațional Capital Uman (POCU):

Priorități de investiții:

1. Valorificarea potențialului tinerilor pe piața muncii
2. Prevenirea părăsirii timpurii a școlii și creșterea accesului și a participării grupurilor dezavantajate la educație și formare profesională
3. Creșterea calității și asigurarea echității în sistemul de educație și formare profesională
4. Adaptarea ofertei de educație și formare profesională la dinamica pieței muncii și la provocările inovării și progresului tehnologic
5. Creșterea accesibilității, atractivității și calității învățământului profesional și tehnic
6. Creșterea accesului pe piața muncii pentru toți
7. Antreprenoriat și economie socială
8. Susținerea reformelor pe piața muncii în acord cu dinamica pieței muncii
9. Consolidarea participării populației în procesul de învățare pe tot parcursul vieții pentru facilitarea tranzițiilor și a mobilității

6. Programul Operațional Combaterea Sărăciei (POCS):

Priorități de investiții:

1. Dezvoltarea locală plasată sub responsabilitatea comunității (intervenții adresate grupurilor de acțiune locală) - Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020
2. Dezvoltare locală plasată sub responsabilitatea comunității
3. Comunități marginalizate
4. Reducerea disparităților între copiii în risc de sărăcie și / sau excluziune socială și ceilalți copii
5. Servicii pentru persoane vârstnice
6. Sprijin pentru persoanele cu dizabilități
7. Sprijin pentru grupuri vulnerabile
8. Ajutorarea persoanelor defavorizate

7. Programele Operaționale Regionale – implementate la nivel de regiune (POR)

ADR Vest a elaborat **Programul Regional Vest 2021-2027**, conceput în baza necesităților reale ale regiunii, în strânsă colaborare cu partenerii regionali.

Elaborarea Programului Regional Vest 2021-2027 presupune corelarea acestuia atât cu documentele de planificare existente la nivel regional, cât și cu regulamentele existente la nivel european, investițiile propuse urmând să fie concentrate pe cele **5 obiective principale de politică (OP)** ale Comisiei Europene:

- **O Europă mai inteligentă** (o transformare economică inovatoare și inteligentă) – minimum 25%;
- **O Europă mai verde, fără emisii de carbon** – minimum 30%;
- **O Europă mai conectată prin dezvoltarea mobilității** (mobilitate și conectivitate TIC regională);

- **O Europă mai socială** (implementarea Pilonului european al drepturilor sociale);
- **O Europă mai aproape de cetățeni** (dezvoltarea sustenabilă și integrată a zonelor urbane, rurale și de coastă prin inițiative locale) – minimum 8%.

Priorități de investiții:

1. O regiune competitivă prin inovare, digitalizare și întreprinderi dinamice

Obiective specifice:

- Dezvoltarea și sporirea capacităților de cercetare și inovare și adoptarea tehnologiilor avansate
- Valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice
- Intensificarea creșterii sustenabile și creșterea competitivității IMM-urilor și crearea de locuri de muncă în cadrul IMM-urilor, inclusiv prin investiții productive
- Dezvoltarea competențelor pentru specializare inteligentă, tranziție industrială și antreprenoriat.

2. O regiune cu orașe Smart și o administrație digitalizată

Obiectiv specific:

- Valorificarea avantajelor digitalizării, în beneficiul cetățenilor, al companiilor, al organizațiilor de cercetare și al autorităților publice.

3. O regiune cu orașe prietenoase cu mediul

Obiective specifice:

- Promovarea eficienței energetice și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră
- Intensificare acțiunilor de protecție și conservare a naturii, a biodiversității și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, precum și reducerea tuturor formelor de poluare.

4. O regiune cu mobilitate urbană sustenabilă

Obiectiv specific:

- Promovarea mobilității urbane multimodale sustenabile, ca parte a tranziției către o economie cu zero emisii de dioxid de carbon.

5. O regiune accesibilă

Obiectiv specific:

- Dezvoltarea și ameliorarea unei mobilități naționale, regionale și locale sustenabile, reziliente la schimbările climatice, inteligente și intermodale, inclusiv îmbunătățirea accesului la TEN-T și a mobilității transfrontaliere.

6. O regiune educată și atractivă

Obiective specifice:

- Îmbunătățirea accesului la servicii favorabile incluziunii și de calitate în educație, formare și învățare, pe tot parcursul vieții, prin dezvoltarea infrastructurii accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței pentru educația și formarea la distanță și online.
- Creșterea rolului culturii și al turismului sustenabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială.

7. O regiune pentru cetățeni

Obiectiv specific:

- Promovarea dezvoltării integrate și incluzive în domeniul social, economic și al mediului, precum și al culturii, al patrimoniului natural, al turismului sustenabil și al securității în zonele urbane.

8. Asistență tehnică

Planul de redresare economică

Planul de redresare economică reprezintă documentul strategic care cuprinde măsurile de recuperare economică pentru înlăturarea efectelor negative produse de criza COVID-19 la nivelul Uniunii Europene. Pentru o implementare cu succes a măsurilor de refacere a economiilor europene, planul are la bază crearea unui nou mecanism de finanțare - **Next Generation EU** - și consolidarea viitorului cadru financiar multianual.

Prin Next generation EU (NGEU) vor fi mobilizate la nivel european aproximativ **750 miliarde de euro** astfel:

- **Facilitatea de finanțare pentru recuperare economică**, în valoare de 672,5 miliarde euro, care va viza investițiile necesare pentru tranziția ecologică și digitală și care va susține creșterea rezilienței economiilor naționale;
- Alocare suplimentară de 47,5 miliarde euro pentru programele desfășurate în cadrul Politicii de coeziune prin crearea noii facilități: **REACT-EU**. Aceste fonduri se adaugă volumului total al Politicii de coeziune pentru perioada 2021-2027, în valoare de aproximativ 373 miliarde euro;
- Finanțare suplimentară de până la 10 miliarde euro pentru **Fondul pentru tranziție justă** pentru sprijinirea statelor membre în procesul de tranziție către un sistem economic fără emisii de carbon;
- Finanțare suplimentară de 7,5 miliarde euro pentru **Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală**.

Instrumentul Next Generation EU va contribui la o redresare sustenabilă și prosperă, care să accelereze tranziția către o Europă digitală și verde. Acesta va fi investit în statele membre prin intermediul a trei piloni – **500 miliarde de euro sub formă de granturi și 250 miliarde de euro sub formă de împrumuturi**.

Primul pilon – Sprijinirea statelor membre în vederea redresării, prin investiții și reforme prin:

- Mecanismul pentru **redresare și reziliență**, în valoare de **560 de miliarde de euro**, va sprijini statele membre în planurile naționale de investiții și reforme ce vor viza, în special, tranziția către o societate digitală, verde și reziliența economiilor naționale. Aceste investiții și reforme vor fi corelate cu obiectivele incluse în semestrul european. Mecanismul va fi pus la dispoziția tuturor statelor membre, dar va fi concentrat în zonele cele mai afectate și acolo unde nevoile în materie de reziliență sunt cele mai mari.
- **REACT-UE** va alocă **55 de miliarde de euro** în plus pentru politica de coeziune, în perioada 2020-2022, care vor fi utilizați sub formă de subvenții flexibile pentru municipalități, spitale și întreprinderi.
- Propunerea de consolidare cu până la **40 de miliarde de euro** a **Fondului pentru o tranziție justă**, pentru a sprijini statele membre în accelerarea tranziției către neutralitatea climatică, facilitând reprofilarea profesională a lucrătorilor, crearea de noi oportunități pentru IMM-uri, investiții în tranziția către o energie curată și o economie circulară.
- Consolidarea cu **15 miliarde de euro** a **Fondului european agricol pentru dezvoltare rurală**, pentru a ajuta zonele rurale să facă modificările structurale necesare în conformitate cu Pactul verde european și să realizeze obiectivele ambițioase ale strategiei în materie de biodiversitate și ale strategiei „de la fermă la consumator”.

Al doilea pilon – Relansarea economiei prin stimularea investițiilor private, urmărește sprijinirea companiilor private prin:

- Noul Instrument de sprijin pentru solvabilitate care va mobiliza resurse private pentru a sprijini urgent întreprinderile europene viabile din sectoarele, regiunile și țările cele mai afectate. Acesta poate deveni operațional începând cu anul 2020 și va avea un buget de 31 de miliarde de euro, cu scopul de a debloca 300 de miliarde de euro, sub formă de sprijin pentru solvabilitatea întreprinderilor din toate sectoarele economice, cu scopul de a le pregăti pentru un viitor digital, rezilient și mai curat.
- Dublarea bugetului dedicat InvestEU în vederea mobilizării de investiții private în proiecte din întreaga Uniune.
- Noul Mecanism de investiții strategice, cu un buget de 15 miliarde de euro, gândit în cadrul InvestEU pentru a genera investiții de până la 150 de miliarde de euro, care să sporească reziliența sectoarelor strategice, în special a celor legate de lanțurile valorice esențiale pentru piața internă.

Al treilea pilon – Valorificarea învățămintelor desprinse din criză, se referă la:

- Noul program în domeniul sănătății, EU4Health, care să ajute Europa să facă față viitoarelor amenințări sanitare, în valoare de 9,4 miliarde de euro.
- Consolidarea rescEU și a mecanismului de protecție civilă al UE, pentru a răspunde la situații de urgență la scară largă, cu un buget total de 3,1 miliarde de euro.

- Suplimentarea cu 94,4 miliarde EUR a programului Orizont Europa, care va fi consolidat pentru a finanța cercetarea vitală în domeniul sănătății.
- Sprijinirea partenerilor globali ai Europei printr-o sumă suplimentară de 16,5 miliarde EUR, pentru acțiuni externe, inclusiv ajutor umanitar.

Conform Planului de redresare economică și socială al UE, din suma totală de 750 miliarde de euro, România va beneficia de 33 miliarde euro – dintre care 19,62 miliarde de euro sunt fonduri nerambursabile – bani pe care va trebui să îi absorbim până în anul 2023. Astfel, circa 26 de miliarde de euro vor putea fi accesați sub formă de granturi și credite, prin intermediul Mecanismului pentru redresare și reziliență, bani care vor fi dedicați investițiilor și reformelor în domeniile verzi și digital. Aproximativ 1,5 miliarde de euro reprezintă granturi suplimentare pentru implementarea Politicii de Coziune în anii 2020-2022, care vor fi distribuiți prin intermediul REACT-EU și 1,3 miliarde de euro (granturi) – fonduri suplimentare pentru dezvoltare rurală. În plus, prin intermediul Fondului pentru Tranziție Justă vor fi alocați în plus României circa 4,4 mld. Euro, bani dedicați reprofilării profesionale a lucrătorilor din industriile bazate pe combustibili fosili, creării de noi oportunități pentru IMM-uri, precum și investițiilor în tranziția către o energie curată și o economie circulară.

PLANUL PENTRU TRANZIȚIE JUSTĂ

Programul Tranziția Justă (PTJ) răspunde nevoilor de investiții definite la nivelul planurilor teritoriale pentru o tranziție justă (PTTJ), elaborate pentru județele: Gorj, **Hunedoara**, Dolj, Galați, Prahova și Mureș, teritorii indentificate în anexa D a Raportului de țară aferent anului 2020, pentru a fi sprijinite din Fondul pentru o Tranziție Justă, în perioada 2021 – 2027.

Planurile teritoriale, anexate prezentului program, descriu impactul tranziției la neutralitatea climatică a teritoriilor vizate, în contextul obiectivelor, politicilor și măsurilor prevăzute în Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice (PNIESC) 2021 – 2030, prin care se asigură contribuția națională la atingerea Țintelor Uniunii Europene (UE) privind energia și clima pentru 2030 și pentru neutralitatea climatică a economiei până în anul 2050.

PNIESC, notificat în formă finală Comisiei Europene (CE) în anul 2021, definește calea de realizare a contribuției la Țintele UE și stabilește următoarele **Ținte intermediare de climă și energie pentru 2030:**

- **reducerea emisiilor ETS cu 43,9% și a celor non-ETS cu 2% față de anul 2005;**
- **creșterea ponderii energiei din surse regenerabile (RES) în consumul final brut de energie cu 30,7%;**
- **reducerea consumului de energie primară cu 45,1% și a consumului de energie finală cu 40,4% față de proiecția PRIMES 2007 la nivelul anului 2030.**

Ulterior, Planul Național de Redresare și Reziliență (PNRR), aprobat în anul 2021, a definit **reforme și investițiile esențiale pentru accelerarea și susținerea tranziției la neutralitatea climatică prin:**

- **eliminarea cărbunelui și consolidarea legislației investițiilor private în producția de electricitate din RES;**
- **dezvoltarea legislației favorabile tehnologiilor viitorului, în special hidrogen și soluții de stocare;**
- **reducerea intensității energetice a economiei printr-un mecanism sustenabil de stimulare a eficienței energetice în industrie.**

PNIESC și PNRR creează astfel cadrul pentru ca tranziția la neutralitatea climatică să continue susținut și predictibil în perioada 2022 – 2032, în condițiile în care România a menținut, în ultimele două decenii, evoluții pozitive ale principalilor indicatori de climă și energie.

Decarbonarea producției de energie și agent termic pe bază de cărbune

Tranziția sustenabilă și compatibilă cu obiectivele de securitate energetică națională către o producție de energie electrică și agent termic, cu emisii reduse de carbon, va fi realizată prin **eliminarea treptată a cărbunelui**. Procesul este reglementat de Ordonanța de urgență nr. 108/2022, care include calendarul 2022 - 2030 pentru închiderea capacității totale instalate pe bază de ulei și lignit de 4920 de MW. Decarbonarea a început deja, prin închiderea în anul 2021 a unei capacități de 1695 de MW și va continua, până la închiderea întregii capacități, din care 4770 de MW reprezintă capacitatea de la nivelul Complexului Energetic (CE)

Oltenia și CE Hunedoara, două companii publice cu operațiuni în județele (jud.) Dolj, Gorj și Hunedoara. Unele grupuri energetice constituie rezervă tehnică între 2023 - 2030, pentru funcționarea sigură și stabilă a Sistemului Electroenergetic Național (SEN).

De asemenea, termenul de închidere prevăzut pentru grupurile energetice Rovinari 3 și Turceni 7, totalizând 660 MW (31 decembrie 2022), poate fi amânat în situații justificate la solicitarea Transelectrica și se constituie rezervă tehnică între 2023 - 2026. **Astfel, începând cu 2031, producția de energie electrică pe bază de cărbune va înceta.**

Concomitent, exploatarea miniere din județele Gorj și **Hunedoara**, care alimentează aceste blocuri energetice, parcurg un proces de închidere până în 2032, ceea ce va face ca, în anul 2030, ultimul an de funcționare a grupurilor energetice, cantitatea de cărbune estimată să mai fie extrasă (aprox. 10 milioane tone) să fie cu 75% mai redusă față de nivelul anului 1993. Din anul 2031, extracția de cărbune va înceta.

În situație de criză energetică, Guvernul poate să aprobe amânarea închiderii unor capacități energetice pe cărbune și a exploatarea miniere aferente. În acest caz, vor fi aduse modificările necesare programului. Orice modificare a calendarului pe termen scurt, de eliminare a cărbunelui, va fi compatibilă cu țintele pentru 2030 și 2050 din Legea Europeană a Climei și cu angajamentul de eliminare a cărbunelui până cel târziu la sfârșitul lui 2032.

Noi investiții în electricitate din RES și gaze naturale (grupuri pregătite pentru hidrogen)

Corelat cu eliminarea cărbunelui din mixul energetic, PNRR prevede noi capacități de producție de electricitate din RES cu scopul de a conecta la rețea, în anul 2024, o capacitate eoliană și solară de 950 MW. De asemenea, a fost prevăzută și reglementarea, până la finalul trim. II/ 2023, a contractelor pentru diferență, ca principal mecanism de sprijin al producției de RES. Adicional, un rol strategic au proiectele aprobate în 2021 de către Comitetul de investiții al Fondului de Modernizare care vizează capacități fotovoltaice de 750 MW, precum și de capacități de producție de electricitate pe bază de gaz natural în ciclu combinat, pregătite pentru hidrogen (CCGT) de 1200 MW la nivelul CE Oltenia.

Toate aceste măsuri vor transforma profund structura producției de electricitate. Conform PNIESC, coroborat cu planul de restructurare a CE Oltenia, în anul 2030 față de anul 2020, ponderea cărbunelui se va diminua de la 17% la 3,39%, ponderea producției de tip solar va crește de la 7,18% la peste 20%, ponderea producției eoliene va crește de la 15,5% la 22%, în vreme ce producția de electricitate pe bază de gaze naturale se va reduce semnificativ de la 18% la 12,8%.

Cea mai mare capacitate de producție de electricitate pe bază de gaz (860MW) se află la Brazi - Prahova, aprox. 37,6% din capacitatea de producție disponibilă, conform Transelectrica. Centrala, pusă în funcțiune în anul 2012, contribuie la securitatea energetică (poate acoperi aprox. 10% din consum) deoarece nu depinde de vreme și poate echilibra piața în funcție de fluctuațiile RES. Compania estimează o reducere a emisiilor anuale de CO₂ de la un nivel de 1,43 milioane tone (2023) la 0,99 milioane tone în anul 2030, o scădere de 30,7%. Volumul mediu de emisii evitate în perioada 2025 – 2030 va fi de aprox. 293.000 tone CO₂ / an, iar începând cu anul 2031, emisiile evitate vor fi de aprox. 500.000 tone CO₂/an, ceea ce înseamnă o reducere de aproximativ 40% față de emisiile anului 2020. După 2035, centrala de la Brazi va funcționa doar pentru echilibrarea sistemului energetic, în perioade de vârf de cerere.

O altă capacitate importantă (800 de MW) a fost centrala termoelectrică de la Iernut - Mureș, pusă în funcțiune între anii 1963-1967. În anul 2019, s-au retras definitiv din exploatare grupurile 1, 2, 3 și 6, în prezent fiind în exploatare doar grupurile 4 (100 MW) și 5 (200 MW). Romgaz are în curs de execuție o centrală electrică nouă la Iernut, cu ciclu combinat, de 430 MW și o eficiență electrică brută la sarcină nominală de 56,42%. Autorizația pentru proiect a fost emisă în anul 2017. Proiectul este aliniat politicii PNIESC (pag. 109), potrivit căreia gazul natural este un combustibil de tranziție cu rol esențial în echilibrarea SEN.

Reducerea semnificativă a emisiilor de CO₂ în sectoare strategice

Tranziția la neutralitatea climatică necesită și decarbonarea sectorului industrial conform politicilor și măsurilor de reducere substanțială a intensității emisiilor aprobate prin PNIESC. Emisiile industriale sunt concentrate în jud. Galați, Prahova și Mureș. Astfel, din emisiile totale la nivel național în anul 2020, conform ANPM, 26% reprezintă ponderea emisiilor aferente producției de oțel, amoniac, acid azotic și carburanți din aceste județe.

Calea identificată pentru accelerarea tranziției oțelului este singura suficient de matură tehnologic, conform analizei din Comunicarea CE Towards Competitive and Clean European Steel: tehnologia minereului de fier obținut prin reducere directă, procesat, ulterior, în cuptoare cu arc electric, în combinație cu fier vechi (DRI-EAF). Această transformare va permite trecerea de la o emisie specifică de 1.86 tone CO₂ / tona de oțel lichid la o emisie specifică de 0.6 tone CO₂ / tona oțel lichid. Trecerea la tehnologia DRI-EAF va fi realizată în intervalul 2023 – 2026 și va permite evitarea în medie, între 2026 și 2035, a unui volum de 4,88 milioane tone CO₂ / an, dintr-un volum mediu de aprox. 7,8 milioane tone CO₂, pe actuala tehnologie. În această primă etapă de transformare, instalația DRI, care va fi construită hydrogen – ready, va utiliza singazul ca și combustibil în procesul de reducere a fierului. Transformarea va continua în cea de-a doua etapă, astfel încât cel mai târziu în anul 2030, se va utiliza exclusiv hidrogenul verde. Liberty Galați are un plan coerent de tranziție graduală de la gazul natural către hidrogen.

Aprox. 6% din emisiile verificate în anul 2020 provin din producția de îngrășăminte, bazată pe obținerea amoniacului din gaz natural, realizată la combinatul din Târgu Mureș. Strategia de accelerare a reducerii emisiilor respectă principiul eficiența energetică pe primul loc și include un mix complex de măsuri, care, cumulat, vor conduce la o reducere medie anuală de emisii de 244000 tone CO₂ între anii 2021 – 2030, iar din 2030 la o reducere de peste 470.000 tone CO₂ / an. Unele măsuri sunt pregătite pentru **Fondul de Modernizare**, iar una este în curs de pregătire pentru **PTJ**, respectiv **producerea și integrarea hidrogenului verde în producția de amoniac, prin injectarea hidrogenului produs de o instalație de electroliză la o presiune de aproximativ 40 bar în circuitul de gaz de sinteză, înainte de etapa de comprimare.**

Tabloul măsurilor și politicilor prin care va fi realizată **tranziția la neutralitatea climatică** este completat de reforma cadrului legislativ, prevăzută în PNRR, pentru **reducerea intensității energetice a economiei**. Astfel, până la finalul anului 2022, România a reglementat **cadrul legal pentru crearea unui sistem de monitorizare pentru punerea în aplicare a recomandărilor formulate de auditurile energetice în sectorul ETS**, respectiv:

- **eliminarea obstacolelor din calea contractării performanței energetice**
- **aplicarea standardelor de eficiență energetică pentru a asigura conformitatea produselor cu standardele de etichetare ecologică,**
- **îmbunătățirea gradului de conștientizare a IMM-urilor cu privire la eficiența energetică (măsuri, programe și beneficii),**
- **introducerea de noi standarde pentru instrumentele financiare ecologice.**

În acest mod, România a creat cadrul favorizant pentru transformarea graduală în vederea integrării într-o economie cu emisii reduse a unor activități mari consumatoare de energie, precum fabricarea autovehiculelor și a componentelor auto, a produselor din minerale nemetalice (ciment, var, etc), a construcțiilor metalice și a produselor din metal, fabricarea hârtiei sau industria alimentară.

Având în vedere acțiunile de mai sus, principala problemă cu care se vor confrunta teritoriile vizate este pierderea de locuri de muncă în urma închiderii sau transformării unor activități economice dominante în economia locală și care asigură în prezent, pentru lucrători, un nivel al veniturilor peste media județului. Impactul economico-social, până în anul 2030, al tranziției acestor teritorii, a fost analizat în cadrul unui studiu realizat de către Frankfurt School of Finance and Management, finanțat prin Programul de Sprijin pentru Reforme Structurale al UE. Studiul a utilizat modelul macroeconomic E3ME pentru analiza efectelor tranziției la nivelul teritoriului, dar modelarea a fost realizată înainte de a fi cunoscute calendarul exact și amploarea măsurilor din PNRR prin care acțiunile climatice ale României au fost accelerate semnificativ. Chiar și în aceste condiții, modelarea arată că, la nivelul fiecărui teritoriu, se pierde un număr semnificativ de locuri de muncă pe care economia nu îl poate compensa, fără o politică de sprijin adecvată. Astfel, la nivelul județelor Gorj, Galați și Hunedoara, pierderea estimată este de aproximativ 5500 de locuri de muncă / județ, în vreme ce în Prahova și Mureș, balanța negativă este mai redusă, cu pierderea a 3300 și respectiv 2250 de locuri de muncă. O manifestare extremă a fenomenului de pierdere a locurilor de muncă se observă în județul Dolj, pentru care este modelată o pierdere de peste 10000 de locuri de muncă, fără a lua în calcul pierderile din agricultură.

Cei mai mulți salariați afectați de măsurile de restructurare a forței de muncă în contextul tranziției se află concentrați în intervalele de vârstă 41-60 ani, persoane care se află la vârsta maturității, cei mai mulți fiind susținători de familie și care se pot adapta mai greu la cerințele unor noi locuri de muncă. Deși impactul

va fi resimțit cel mai acut la nivelul celor care sunt unici întreținători de familie, prin scăderea semnificativă a nivelului de trai și creșterea responsabilităților financiare ale femeilor, copiii sau tinerii aflați în întreținere fiind de asemenea afectați, existând posibilitatea de creștere a riscului abandonului școlar și de intrare accelerată în câmpul muncii. Din punct de vedere al distribuției pe sexe, majoritatea locurilor de muncă afectate sunt ocupate de bărbați. Prin închiderea industriilor, va crește concurența în relația cu femeile pentru locurile de muncă disponibile, ceea ce va face ca piața muncii să devină mai greu accesibilă pentru femei. În acest fel, consecințele pierderii locurilor de muncă de către bărbați sunt transmise, în parte, de la bărbați la femei, riscând să crească inegalitățile de gen pe piața muncii. În ceea ce privește grupurile vulnerabile, chiar dacă locurile de muncă afectate de procesul de tranziție sunt preponderent ocupate de bărbați, trebuie abordată și situația specifică și rolul femeilor, pentru a preveni dezechilibrele de gen de pe piața muncii, în antreprenariat și pentru a asigura egalitatea în remunerare. De asemenea, este necesar să se acorde o atenție deosebită grupurilor vulnerabile care sunt afectate în mod disproporționat de efectele adverse ale tranziției, cum ar fi lucrătorii cu handicap.

În ceea ce privește salariul mediu net al persoanelor afectate, acesta este unul ridicat în toate județele (de ex. 4280 lei în termocentrale și 4044 lei în exploatările miniere), fiind cu aprox. 30% peste salariul mediu net al județelor și cu 25% peste salariul mediu net la nivel național (3217 lei), datele fiind aferente anului 2020. Prin urmare, locurile de muncă afectate de procesul de tranziție sunt caracterizate de un nivel de pregătire mediu, dar de un nivel de salarizare net superior unor locuri de muncă similare ca nivel de pregătire în sectorul IMM al județelor.

Pentru a răspunde acestei provocări, PTJ are ca obiectiv, în corelare cu strategiile de dezvoltare ale teritoriilor pentru perioada 2021 - 2027, sprijinirea unei diversificări economice durabile din punct de vedere al mediului, în special a sectorului antreprenorial productiv mic și mijlociu, inclusiv a antreprenariat-ului feminin, în vederea creșterii competitivității și capacității economiilor locale afectate de a genera locuri de muncă durabile, sigure și cu un nivel de salarizare atractiv.

În ceea ce privește factorii ce pot afecta performanța IMM-urilor, au fost analizate influența birocrăției, insuficienta predictibilitate a cadrului legal, lipsa forței de muncă și nivelul scăzut de competitivitate, intensitate tehnologică și inovare. Din aceste considerente, termenul prevăzut de art. 65 (1) din Regulamentul comun pentru durabilitatea operațiunilor se va reduce la 3 ani în cazurile privind menținerea investițiilor sau a locurilor de muncă create de IMM-uri.

Efectele adverse ale tranziției afectează în mai mare măsură categoriile vulnerabile, accentuând inegalitățile sociale și sărăcia extremă. O provocare aparte vizează **județul Hunedoara**.

Ocuparea locurilor de muncă în economiile afectate de tranziție depinde însă și de accesul la programe de calificare / recalificare, perfecționare și specializare de calitate în special pentru forța de muncă angajată în prezent în sectoarele în declin sau în transformare, cu perspective de a putea fi integrată în alte activități economice, cu condiția să fie implementate programe de recalificare. Aceste măsuri trebuie să fie dublate de servicii de asistență și măsuri de incluziune activă pentru persoanele aflate în căutarea unui loc de muncă, prioritar fiind nevoile celor cu pregătire medie sau de bază pentru care ocuparea locurilor de muncă va fi mai dificilă.

Planurile teritoriale estimează faptul că toate persoanele afectate, în afara celor eligibile pentru pensionare, vor avea nevoie de cel puțin o formă de sprijin la reintegrarea în piața muncii, având în vedere dificultatea transferului către un nou loc de muncă într-un punct avansat al carierei. În ceea ce privește răspunsul la nevoia previzionată semnificativă de formare profesională și sprijin pentru reintegrarea în piața muncii a persoanelor afectate de procesul de tranziție a teritoriului, aceasta va fi o deosebită provocare pentru agenția pentru ocuparea forței de muncă, pentru centrele de formare profesională din subordinea acesteia, ca și pentru furnizorii de formare profesională din sectorul public sau privat autorizați. În ceea ce privește centrele de formare profesională, se impune dezvoltarea acestora pentru a include spații de joacă și de supraveghere a copiilor, pentru a facilita accesul femeilor la formarea profesională și reintegrarea în muncă. O atenție deosebită ar trebui, astfel, acordată pregătirii timpurii a serviciilor publice de ocupare pentru a face față unui număr mare de persoane greu angajabile, într-un moment avansat al carierei și având competențe netransferabile sau dificil de transferat într-o economie cu emisii reduse.

Tranziția la neutralitatea climatică este favorizată în egală măsură și de investiții care îmbunătățesc calitatea vieții și combat sărăcia energetică prin contribuția la atragerea și păstrarea unei forțe de muncă tinere.

În ceea ce privește sărăcia energetică, aceasta este o problemă în toate județele, dar este deosebit de acută în **Hunedoara** (70% din populație pe timpul iernii), Dolj (57%), Gorj și Galați (55%), în timp ce în Mureș și Prahova populația afectată pe timpul iernii este de sub 40%.

Pentru a răspunde acestei deficiențe, POTJ va sprijini instalarea de **panouri fotovoltaice / foto-termice la nivel de gospodărie**, ca etapă în vederea creării comunităților de energie, **cu respectarea principiului eficiența energetică pe primul loc**. De asemenea, extinderea transportului verde local este esențială pentru a scoate din izolare și stagnare economică zone defavorizate sau microregiuni mai greu accesibile. Investițiile vor fi propuse în teritoriile metropolitane ale municipiilor în baza planurilor de mobilitate urbană durabilă revizuite.

Astfel, contribuția programului la Pilonul European al Drepturilor Sociale vizează **egalitatea de șanse și accesul la locuri de muncă** (principiul 3), **egalitatea de gen** (principiul 2), **sprijinul activ pentru ocuparea forței de muncă**, în special pentru cei afectați de procesul de tranziție (principiul 3). Programul promovează, de asemenea, măsuri integrate legate de investițiile productive în IMM-uri și măsurile de creare a locurilor de muncă durabile (principiul 3), inclusiv formarea, perfecționarea și recalificarea persoanelor afectate de tranziția către o economie neutră din punct de vedere climatic (principiul 1), promovând astfel locuri de muncă sigure și adaptabile (principiul 5). De asemenea, investițiile în economia socială creează oportunități incluzive în găsirea unui loc de muncă pentru persoanele cu dizabilități și persoanele defavorizate (principiul 17). De asemenea, programul sprijină indirect accesul la servicii esențiale, prin reducerea costului serviciilor publice furnizate, investind în auto-sustenabilitatea clădirilor publice (școli, spitale, cămine pentru bătrâni, creșe, servicii sociale, centre de formare profesională), fără afectarea principiului de promovare a serviciilor de îngrijire în comunitate, și în mobilitatea verde publică locală (principiul 20).

Programul contribuie de asemenea substanțial la Pactul ecologic european, în principal prin investițiile în producția de RES, locuri de muncă verzi, mobilitate ecologică și în servicii publice durabile și accesibile. În același timp, pentru creșterea sustenabilității proceselor de producție și eficientizarea reciclării și reutilizării se va avea în vedere integrarea aplicațiilor spațiilor de date de producție dezvoltate prin Programul pentru o Europă Digitală.

Intensitatea activităților industriale care au definit istoria economică a acestor județe se reflectă și la nivelul stării de sănătate din prezent a populației. Astfel, conform unei analize realizate în anul 2020 de către Institutul Național de Sănătate Publică (INSP), mineritul, metalurgia și construcțiile de mașini sunt activitățile cu cele mai multe cazuri de îmbolnăviri profesionale, 70% din toate cazurile raportate în anul 2020 provenind din șase județe printre care se numără și **Hunedoara** și Mureș. În plus, analiza INSP a expunerii lucrătorilor din România la agenți cancerigeni include județele Gorj, Dolj și Mureș printre județele cele mai afectate. Nevoia de creștere a accesului populației la facilități de screening, diagnostic precoce și monitorizare a pacienților cronici este adresată prin componenta Sănătate din PNRR, în cadrul căreia sunt prioritizate zonele rurale și urbanul mic, inclusiv zonele marginalizate / defavorizate.

În același timp, sănătatea și calitatea vieții în aceste județe sunt afectate de prezența a numeroase situri contaminate. De exemplu, **aproape 20% din siturile contaminate înregistrate la nivel național sunt situate în județul Hunedoara**, dar problema există în toate județele și este dublată de persistente dificultăți în respectarea principiului poluatorul plătește, care face ca în acest moment programul să nu poată propune un portofoliu matur de proiecte. Cu toate acestea, POTJ prevede o alocare pentru acest tip de intervenții, având în vedere investiția prevăzută în Programul Dezvoltare Durabilă 2021 – 2027 de investigare detaliată a siturilor contaminate.

Toate investițiile PTJ vor contribui la tranziția la o economie cu emisii reduse de carbon (2050) și la atingerea Țintelor de mediu aferente. Respectarea cerințelor de neprejudiciere semnificativă a mediului (DNSH) în înțelesul Regulamentului (UE) 852/2020 se constituie în criteriu de selecție a proiectelor.

Programul nu finanțează producția de energie regenerabilă din biomasă. Investițiile vor utiliza cele mai bune tehnologii disponibile din perspectiva protecției mediului și a eficienței energetice.

Programul va promova utilizarea strategică a achizițiilor publice și se vor sprijini inclusiv eforturile de profesionalizare pentru a aborda deficiențele de capacitate a beneficiarilor. Aceștia vor fi încurajați să utilizeze mai multe criterii legate de calitate și costuri pe ciclu de viață. Atunci când este fezabil, în procedurile de achiziții publice ar trebui să se includă considerentele de mediu (de exemplu, criteriile de achiziții publice ecologice) și sociale, precum și stimulentele pentru inovare.

Implementarea va necesita și continuarea măsurilor de simplificare și debirocratizare, prin proporționalitatea cerințelor raportat la nivelul grantului, inclusiv ca o consecință a digitalizării serviciilor publice și interconectării bazelor de date, și prin reducerea duratei evaluării, evitarea suprapunerilor între diferitele controale. De asemenea, se are în vedere uniformizarea structurii ghidurilor solicitantului, a terminologiei utilizate, aplicarea unitară a regulilor de eligibilitate, predictibilitatea și stabilitatea cadrului de reglementare.

Includerea în program a unei întreprinderi mari sau a unei investiții într-o întreprindere ETS nu reprezintă un angajament al Autorității de Management de a finanța proiectul. Decizia de finanțare necesită îndeplinirea tuturor criteriilor de eligibilitate, inclusiv privind ajutorul de stat și principiul ne-afectării semnificative a mediului.

ACȚIUNILE DIN CADRUL PLANULUI PENTRU TRANZIȚIA JUSTĂ pentru JUDEȚUL HUNEDOARA

Priorități de investiții:

Prioritate: 2. Atenuarea impactului socio-economic al tranziției la neutralitatea climatică în județul Hunedoara

Obiectiv specific: A permite regiunilor și cetățenilor să facă față efectelor sociale, asupra ocupării forței de muncă, economice și de mediu ale tranziției către țintele energetice și climatice ale Uniunii pentru 2030 și o economie neutră din punct de vedere climatic a Uniunii până în anul 2050, în temeiul Acordului de la Paris. (FTJ).

Tipurile de acțiuni aferente – articolul 22 alineatul (3) litera (d) punctul (i) din RDC și articolul 6 din Regulamentul FSE+

Acțiunile vizează prioritar zonele defavorizate: Valea Jiului, Brad și Hunedoara, conform studiului Disparități teritoriale în România (2021). De asemenea, sunt vizate prioritar și comunitățile marginalizate conform Atlasului comunităților marginalizate actualizat.

Tipurile de acțiuni de mai jos respectă principiul DNSH, conform analizei realizate pe baza îndrumarului tehnic al CE (RRF):

1. Dezvoltarea întreprinderilor și a antreprenoriatului

- **Dezvoltarea activității productive a IMM-urilor, inclusiv prin transfer tehnologic, care sprijină creșterea durabilă și crearea de locuri de muncă**
- **Sprijinirea inițiativei antreprenoriale, inclusiv a antreprenoriatului feminin și tânăr, dezvoltarea întreprinderilor, inclusiv prin incubatoare / acceleratoare de afaceri / parcuri industriale și alte structuri de sprijinire a afacerilor**

Domeniile identificate în prezent, care ar putea contribui la diversificarea economică durabilă vizează fabricarea de echipamente electrice în special pentru sectorul auto (fire și cabluri electrice și electronice, alte echipamente electrice), industria alimentară (procesarea produselor locale și a altor produse cu valoare adăugată, prelucrarea/conservarea cărnii, respectiv fabricarea produselor din carne, fabricarea pâinii, prăjiturilor/produse patiserie; fabricarea produselor lactate/brânzeturi; fabricarea vinurilor din struguri), turism sustenabil și sănătate (wellness și turism medical, tratamente inovative pentru boli degenerative, tehnologii emergente în IT medical, fabricarea de dispozitive, aparate și instrumente medicale stomatologice), transporturi (manipulare și depozitare mărfuri), precum și servicii TIC (design de software și de sisteme personalizate și programare).

Totuși, sprijinul pentru investiții productive nu va viza exclusiv sectoarele de specializare inteligentă, rezultatul urmărit fiind de ocupare sustenabilă a forței de muncă prin generarea de locuri de muncă de calitate. Astfel, investițiile se deosebesc de intervențiile din POR Vest care vizează, cu precădere, creșterea intensității tehnologice.

Aceste tipuri de operațiuni vor contribui, inclusiv prin sprijin pentru întreprinderi sociale, la crearea și menținerea de locuri de muncă sustenabile din punct de vedere al mediului, în special pentru persoanele

afectate direct de tranziție, precum și pentru lucrătorii defavorizați, extrem de defavorizați și a lucrătorilor cu handicap (conform GBER). Pentru întreprinderile sociale, în ghidurile solicitantului, se va stabili o alocare distinctă pentru a nu fi dezavantajate în evaluarea indicatorilor economico-financiari.

Din perspectiva mediului, contribuția la tranziție va fi asigurată prin utilizarea în activitățile productive propuse, dacă este posibil, a energiei regenerabile sau a resurselor ce provin din activități de reciclare, reparare și reutilizare, în corelare cu Strategia pentru economia circulară și a planului de acțiune aferent. Investițiile vor utiliza cele mai bune tehnologii disponibile din perspectiva protecției mediului și a eficienței energetice.

Investițiile pot include și formarea profesională a personalului și subvenții acordate angajatorilor care încadrează în muncă, pe perioadă nedeterminată, șomeri în vârstă de peste 45 de ani, șomeri unici susținători de familie monoparentală, șomeri de lungă durată sau tineri NEET, conform Legii 76 / 2002.

2. Creșterea nivelului de ocupare a forței de muncă prin măsuri de investiții în actualizarea competențelor și / sau recalificarea persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, precum și în servicii de asistență și în măsuri active de ocupare pentru acestea

Prioritatea este reconversia profesională a lucrătorilor afectați de măsurile de decarbonare la nivelul CE Hunedoara în domenii precum, producția de energie nouă și curată, construcții, producție, servicii, inclusiv prin formare profesională duală, parteneriate între universități / asociații de producători de energie regenerabilă / companii, dar și prin centre de tranziție și orientare profesională. Aceste măsuri vor fi dublate de stimularea angajatorilor în vederea integrării pe piața forței de muncă a șomerilor.

În același timp, având în vedere impactul asupra locurilor de muncă în întreprinderile care fac parte din lanțul de furnizare al CE Hunedoara se impune și sprijinirea persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, precum și a lucrătorilor, în special a celor mai vulnerabili.

Pentru a ajuta teritoriul să atragă forța de muncă pentru domeniile de specializare inteligentă și a celor care contribuie la țintele de climă și energie, precum **fabricarea bateriilor reîncărcabile, a hidrogenului verde, a echipamentelor pentru eficiența energetică a clădirilor, a tehnologiilor RES, sau a biocombustibililor**, se impun măsuri de stimulare a angajatorilor pentru a reține forța de muncă înalt calificată. Acțiunea include și servicii de acompaniere socio-profesională. Acțiunea include și măsuri de creștere a capacității Agenției Județene de Ocupare a Forței de Muncă (AJOFM) de a defini și actualiza permanent nevoile de formare în raport cu procesul de transformare economică în colaborare cu partenerii economico-sociali, precum și măsuri de dezvoltare și dotare a centrelor de formare profesională.

3. Investiții în mobilitatea verde și energie curată la prețuri accesibile

Teritoriul înregistrează o rată a sărăciei energetice de 70% în timpul iernii și de 45% raportat la întregul an, în condițiile în care salariul mediu net a fost, între anii 2010 – 2020, sub media națională cu aprox. 18%. Astfel, pentru combaterea sărăciei energetice, este sprijinită instalarea de panouri fotovoltaice / fototermice la nivel de gospodărie.

Acțiunile vizează creșterea gradului de reziliență energetică a comunităților prin **dezvoltarea de capacități mici de producție, transport și stocare de energie regenerabilă (fotovoltaică, eoliană sau geotermală, inclusiv pompe de căldură) necesară clădirilor publice în care funcționează școli, spitale, cămine pentru persoane vârstnice, creșe, servicii sociale, centre de formare profesională, etc**, fără afectarea principiului de promovare a serviciilor de îngrijire în comunitate,

În ceea ce privește mobilitatea, este sprijinită **dezvoltarea transportului public verde** prin achiziția de vehicule nepoluante și de stații de încărcare necesare pentru servicii de transport public pentru asigurarea accesului la programe de formare profesională și oportunități de angajare.

4. Sprijin pentru ecologizarea și reconversia imobilelor afectate de activități economice în declin sau în transformare

Acțiunile vizează reducerea poluării și generarea de locuri de muncă durabile prin reintroducerea în circuitul economico-socio-cultural a siturilor dezafectate rezultate din declinul și/sau transformarea unor sectoare economice.

Acest obiectiv va fi realizat, cu respectarea principiului poluatorul plătește, prin măsuri de investiții în remedierea sau decontaminarea și reconversia siturilor contaminate/imobile industriale dezafectate sau prin valorificarea acestora pentru infrastructuri verzi.

5. Investiții productive în întreprinderi mari în domenii precum fabricarea bateriilor reîncărcabile, a hidrogenului verde, a echipamentelor pentru eficiența energetică a clădirilor, a tehnologiilor RES, sau a biocombustibililor cu identificarea prealabilă a acestora în PTTJ.

Sinergiile și complementaritatea cu alte fonduri

Acțiunile completează programele **2021-2027** și **PNRR**, care prevăd alocări substanțiale pentru dezvoltarea infrastructurii sociale, de sănătate și educație, cu accent asupra zonelor defavorizate și cu cele mai mari disparități. Investițiile **POR Vest, POEO, POS, POIDS și PNRR** de dezvoltare a infrastructurii și serviciilor relevante pentru tranziția justă (creșe, școli primare și secundare, inclusiv echipamente și resurse tehnologice digitale, centre pentru vârstnici, servicii pentru persoane cu dizabilități, centre de zi pentru copii, sprijinirea comunităților rurale fără acces sau cu acces limitat la serviciile sociale, infrastructura medicală prespitalicească și unitățile sanitare care furnizează servicii de reabilitare/ recuperare) totalizează peste 12,54 mld. euro. Din acestea, într-un scenariu pesimist, județul ar putea accesa cel puțin 380 mil. de euro, raportat la capacitatea de atragere de fonduri pentru investiții de acest tip a județului în perioada 2014 - 2020. Pentru **Pilonii II și III, a se vedea PTTJ Hunedoara.**

Principalele grupuri-tintă – articolul 22 alineatul (3) litera (d) punctul (iii) din RDC:

Întreaga populație a județului Hunedoara - Persoanele vizate de investiții sunt cele direct afectate de procesul de tranziție prin pierderea locului de muncă sau cele indirect afectate de tranziție, din cauza competențelor neadecvate sau insuficient adecvate cererii, inclusiv cele care au ocupat un loc de muncă cu un nivel de pregătire de bază sau mediu, tinerii cu vârsta de până la 29 ani, persoanele cu vârsta de peste 55 de ani, femeile, membrii familiei monoparentale, membrii minorităților etnice și persoanele care se încadrează în categoria lucrătorilor defavorizați, a celor extrem de defavorizați și a lucrătorilor cu handicap.

Acțiuni menite să garanteze egalitatea, incluziunea și nediscriminarea – articolul 22 alineatul (3) litera (d) punctul (iv) din RDC și articolul 6 din Regulamentul FSE

În procesul de evaluare, selecție, contractare, implementare și plată a proiectelor, va fi asigurată respectarea / promovarea principiilor privind nediscriminarea, egalitatea de șanse și de gen. Astfel, pentru investițiile în infrastructură și echipamente, se vor promova măsuri privind asigurarea accesului persoanelor cu dizabilități (rampe de acces, ascensoare, locuri de parcare speciale, toalete adaptate, softuri / calculatoare / site-uri web adaptate inclusiv pentru persoanele cu deficiente de vedere, etc) și privind egalitatea de gen (facilități pentru mama și copilul, promovarea de măsuri/servicii specializate).

De asemenea, programul promovează ocuparea lucrătorilor defavorizați (inclusiv a celor aflați în preajma pensionării sau a persoanelor de etnie romă), a celor extrem de defavorizați și a lucrătorilor cu handicap. De asemenea, se are în vedere stimularea participării femeilor la viața profesională, evitarea discriminării, inclusiv pe criterii de gen, pe piața muncii și în domeniul formării/reconversiei profesionale.

Respectarea prevederilor minime legale în materie de accesibilitate, egalitatea de șanse, de gen vor reprezenta criterii de eligibilitate. Promovarea de măsuri suplimentare în aceste domenii va conduce la prioritizarea proiectelor în procesul de selecție.

În ceea ce privește componența echipelor de management ale proiectelor, se va urmări promovarea pe cat de mult posibil și acolo unde este cazul, a echilibrului de gen și de vârstă.

Indicarea teritoriilor specifice vizate, inclusiv utilizarea planificată a instrumentelor teritoriale – articolul 22 alineatul (3) litera (d) punctul (v) din RDC

Prioritatea 2 sprijină dezvoltarea teritorială integrată, în conformitate cu Regulamentul nr. 1060/2021, art. 28 (a), concentrând aproximativ 35% din alocare pentru contribuția acțiunilor finanțate la obiectivele Strategiei ITI VJ, elaborată în conformitate cu art. 29 a regulamentului menționat și implementată sub responsabilitatea municipiilor/orașelor, cu implicarea partenerilor relevanți de la nivel local. Strategia menționată este deja aprobată prin HG 901/2022.

Proiectele finanțabile vor fi rezultatul unui proces de selectare/stabilire a priorității, desfășurat cu implicarea structurii de guvernare responsabilă cu implementarea și monitorizarea Strategiei ITI VJ (Asociația pentru dezvoltare teritorială integrată Valea Jiului) în conformitate cu art. 29 (3) din Regulamentul nr. 1060/2021. Operațiunile selectate vor respecta strategia teritorială menționată.

În conformitate cu prevederile strategiei aprobate, Asociația pentru dezvoltare teritorială integrată VJ este responsabilă cu evaluarea rezultatelor îndeplinirii indicatorilor acesteia și poate propune actualizarea strategiei în funcție de rezultatele evaluărilor respective. Autoritatea de management (AM) va asigura conformarea apelurilor de proiecte cu strategia, asigurând tratamentul egal al solicitanților la finanțare și menținerea investițiilor în teritoriul vizat.

Acțiuni interregionale, transfrontaliere și transnaționale – articolul 22 alineatul (3) litera (d) punctul (vi) din RDC

Acțiunile priorității 2 de dezvoltare a activității productive a IMM-urilor, inclusiv prin transfer tehnologic, care sprijină creșterea durabilă și crearea de locuri de muncă, de creștere a nivelului de ocupare a forței de muncă prin măsuri de investiții în actualizarea competențelor și/sau recalificarea persoanelor aflate în căutarea unui loc de muncă, de stimulare a producției de energie verde accesibilă și dezvoltare a mobilității nepoluante, precum și cele de sprijin pentru ecologizarea și reconversia imobilelor afectate de activități economice în declin sau în transformare, vor contribui la următoarele axe prioritare (AP) ale SUERD:

AP 9 Investiția în oameni și capacități (cordonată de Austria și Republica Moldova).

AP 8 Sprijinirea competitivității întreprinderilor, inclusiv dezvoltarea clusterelor (coordonată de Croația și landul Baden-Württemberg)

AP 2 Încurajarea energiilor durabile (coordonată de Ungaria și Cehia)

AP 7 Dezvoltarea societății bazate pe cunoaștere prin cercetare, educație și tehnologii ale informației (coordonată de Serbia și Slovacia).

De asemenea, teritoriul va identifica și valorifica oportunități de colaborare și cooperare transfrontaliere și transnaționale, în special în ceea ce privește consolidarea capacității administrative, prin intermediul Platformei de Tranziție Justă și prin intermediul Inițiativei pentru Regiunile Carbonifere în Tranziție.

Astfel de acțiuni de colaborare și cooperare pentru creșterea capacității și schimburi de experiență și cunoștințe vor putea fi sprijinite de prioritatea 7 și, pentru investițiile care vizează tranziția forței de muncă, din Prioritatea 2.

O serie de parteneri au fost identificați deja prin intermediul instrumentelor menționate: regiunile Dosnolaskie și Lubelskie din Polonia și regiunile Sachsen - Anhalt și Münster din Germania.

Utilizarea planificată a instrumentelor financiare – articolul 22 alineatul (3) litera (d) din RDC

Folosirea grant-urilor pentru investițiile productive și structurile de sprijin ale afacerilor, constituie un mecanism de suport pentru teritoriile afectate economic și social de tranziție și care, din aceasta cauză, nu sunt atractive pentru investiții.

Producția de RES are ca scop alimentarea clădirilor publice și transportul verde, și nu generarea de venituri. Venituri limitate vor fi utilizate pentru acoperirea costurilor de întreținere / scăderea costurilor.

De asemenea, nivelul de venituri al gospodăriilor vulnerabile nu poate permite rambursarea de împrumuturi pentru a deveni prosumatori.

Investițiile în decontaminarea terenurilor impun diminuarea grantului cu procentul de creștere a valorii terenului.

Natura intervențiilor de sprijinire a tranziției forței de muncă nu justifică utilizarea instrumentelor financiare.

Indicatori: Referință: articolul 22 alineatul (3) litera (d) punctul (ii) din RDC și articolul 8 din Regulamentul FEDR și FC

Obiectivele UE

Toate fondurile colectate prin intermediul instrumentului **Next Generation EU** și al noului buget al UE vor fi canalizate cu ajutorul programelor UE către mai multe obiective care, în cele din urmă, vor stimula **tranziția ecologică și digitală** – necesară pentru relansarea economică a UE:

Pactul verde european – noua strategie de creștere - În vederea realizării obiectivelor propuse în Pactul verde european, se va urmări renovarea și modernizarea clădirilor și a infrastructurilor critice din Europa; crearea a 1 milion de locuri de muncă verzi prin realizarea tranziției către o economie circulară; implementarea strategiei „De la fermă la consumator” și recalificarea lucrătorilor, sprijinirea IMM-urilor din regiunile care se bazează pe lanțul valoric al combustibililor fosili, utilizând fondurile prevăzute în mecanismul pentru o tranziție justă.

O piață unică mai aprofundată și mai digitală - Europa va investi mai mult pentru a-și îmbunătăți conectivitatea și pentru a-și consolida prezența industrială și tehnologică, cu scopul de a-și spori capacitatea strategică. O economie digitală este esențială în parcursul inovării și al creării de locuri de muncă asumat de UE.

O redresare echitabilă și favorabilă incluziunii - Urmare a crizei provocată de pandemia de COVID-19, UE a dezvoltat instrumentul SURE, în valoare de 100 de miliarde de euro, prin intermediul căruia se oferă sprijin temporar lucrătorilor și întreprinderilor în vederea atenuării riscurilor de șomaj într-o situație de urgență. De asemenea, pentru a ajuta statele membre să genereze venituri fiscale, Comisia va intensifica lupta împotriva evaziunii fiscale.

Construirea unei Uniuni mai reziliente - Criza sanitară a determinat Uniunea Europeană să adopte o serie de măsuri care să contribuie la consolidarea blocului comunitar. Astfel, s-a propus întărirea rezervei resceEU pentru a spori capacitatea permanentă a UE de a gestiona toate tipurile de crize; dezvoltarea unei strategii farmaceutice pentru a spori capacitățile de producție și pentru a asigura astfel autonomia strategică a Europei. Se va crea, de asemenea, un plan de acțiune privind materiile prime critice care să consolideze piața internă. În plus, UE va revizui politica comercială pentru a asigura fluxul continuu de bunuri și servicii la nivel mondial și va consolida examinarea investițiilor străine directe.

PROGRAMUL NAȚIONAL DE DEZVOLTARE RURALĂ (PNDR) 2021 – 2027

Programul Național de Dezvoltare Rurală 2021 – 2027 (PNDR) este programul prin care se acordă fonduri nerambursabile de la Uniunea Europeană și Guvernul României pentru dezvoltarea economico – socială a spațiului rural din România.

PNDR stabilește liniile de finanțare pentru atingerea obiectivelor prioritare ale României și este finanțat prin **Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR)**.

FEADR reprezintă un instrument financiar, creat de Uniunea Europeană, în scopul sprijinirii statelor membre în implementarea **Politicii Agricole Comune (PAC)**.

Bugetul total

Bugetul PNDR destinat perioadei de tranziție **2021-2027** este de aproximativ **3,26 miliarde Euro**.

Fondurile disponibile sunt de aproximativ **1,4 miliarde Euro** pentru intervențiile din **PS 2023-2027** și **232 milioane Euro** pentru măsurile din PNDR 2014-2020.

Cine implementează FEADR?

Principalele instituții care asigură implementarea Fondului european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) prin intermediul Programului Național de Dezvoltare Rurală (PNDR) sunt:

1. **Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (MADR)**, prin Direcția Generală pentru Dezvoltare Rurală îndeplinește rolul de Autoritate de Management pentru PNDR;
2. **Agencia pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (AFIR)** acționează ca Autoritate de Plată asigurând implementarea tehnică și financiară pentru toate măsurile de finanțare ale PNDR, cu excepția celor destinate pentru arii cu constrângeri naturale (ANC);
3. **Agencia de Plăți și Intervenție pentru Agricultură (APIA)** îndeplinește rolul de Organism Delegat;
4. **Curtea de Conturi a României** acționează ca Organism de Certificare;

Cum sprijină PNDR dezvoltarea economiei?

- Încurajarea tinerilor și a familiilor din mediul rural de a se stabili în mediul rural;
- Creșterea numărului de microîntreprinderi și întreprinderi mici;
- Stimularea scăderii ratei șomajului din zonă;
- Creșterea veniturilor populației din mediul rural;
- Dezvoltarea serviciilor;
- Digitalizarea serviciilor economice din mediul rural;
- Suplimentarea măsurilor de protecție a mediului în antreprenariat.

Ce finanțează PNDR?

1. Investițiile în active fizice;
2. Dezvoltarea exploatațiilor și a întreprinderilor;
3. Serviciile de bază și reînnoirea satelor în zonele rurale;
4. Investițiile în dezvoltarea zonelor forestiere și ameliorarea viabilității pădurilor;
5. Sprijinul pentru înființarea grupurilor de producători în sectorul agricol;
6. Sprijin pentru cooperare în domeniul agricol și silvic cu scopul comercializării produselor și atragerea de noi clienți

Informații actualizate despre program:

Informații actualizate despre Programul Național de Dezvoltare Rurală pot fi consultate accesând pagina <https://www.afir.ro/>.

<https://www.afir.ro/info-la-zi/calendar-estimativ-sesiuni-depunere-proiecte-2024/>

sursa: <https://oportunitati-ue.gov.ro/program/programul-national-de-dezvoltare-rurala-pndr/>

SECȚIUNEA II – COMUNA CERTEJU DE SUS

5. Prezentarea generală

5.1. Localizare

Comuna Certeju de Sus, se află în județul Hunedoara și este situată în partea dreaptă a râului Mureș. Distanța până la Municipiul Deva – reședința de județ – este de 16 de km.

Comuna Certeju de Sus are în componența sa 9 sate: Certeju de Sus – reședința de comună, Hondol, Vărmaga, Nojag, Săcărâmb, Măgura- Toplița, Bocșa Mare, Bocșa Mică, Toplița Mureșului.

Zona Certej este o zonă minieră recunoscută încă din **1746**, când împărăteasa Maria Terezia a hotărât relansarea mineritului aurifer din Munții Apuseni. Prima topitorie de aur din Certej a fost deschisă în **1763** și a funcționat 119 ani. De mai bine de un deceniu, minele din împrejurimile Certejului nu mai funcționează. În 2006, câteva sute de oameni mai lucrau în mina Coranda, ultima închisă în zonă.

Unul dintre locurile atractive ale **Comunei Certeju de Sus** este **Stânca lui Horea**, care marchează locul în care minerii din Certej, Hondol și Săcărâmb au fost mobilizați să se alăture răscoalei țărănești din **1784**, locul unde s-au efectuat mobilizările pentru primul război mondial și al doilea război mondial, recruții beneficiind de binecuvântarea reprezentanților bisericii.

Coordonate **Certeju de Sus** (latitudine, longitudine): 45.9738, 22.9979

5.2. Istoric

Certeju de Sus este o comună situată în județul Hunedoara, în Transilvania. Comuna este cunoscută mai ales pentru istoria sa legată de minerit, dar și pentru peisajele sale montane și tradițiile populare.

Origini istorice

Prima atestare documentară a localității Certeju de Sus datează din anul **1440**, într-un document care menționează localitatea ca parte a domeniului regal al Transilvaniei. De-a lungul istoriei, zona a fost locuită de diverse grupuri etnice, iar în evul mediu a fost parte din comitatul Hunedoara, o regiune administrativă importantă.

Mineritul și dezvoltarea

Certeju de Sus a fost o comună importantă în perioada modernă, datorită resurselor sale minerale. În special, aici s-au exploatat zăcămintele de aur și de cupru, iar mineritul a fost un sector economic major încă din perioada Imperiului Austro-Ungar. Dezvoltarea infrastructurii și a economiei locale a fost strâns legată de extracția minieră, iar multă vreme, această activitate a fost principalul motor al economiei comunei.

Începând cu secolul al XIX-lea, Certeju de Sus a cunoscut o dezvoltare rapidă datorită exploatarei resurselor naturale, iar localitatea a fost un centru important pentru minierii care lucrau în zonele învecinate.

Declinele mineritului și reconversia economică

După sfârșitul celui de-al Doilea Război Mondial și în perioada regimului comunist, industria minieră din **Certeju de Sus** a continuat să joace un rol semnificativ. Însă, după 1989, la fel ca în multe alte zone miniere din România, Certeju de Sus a cunoscut o perioadă de declin economic din cauza închiderii minelelor și a restructurării sectorului minier național.

În prezent, comuna este într-un proces de reconversie economică, iar activitățile agricole și turismul devin din ce în ce mai importante pentru dezvoltarea localității. Pe lângă tradițiile legate de minerit, Certeju de Sus are un potențial turistic uriaș, datorită peisajului montan și al tradițiilor specifice zonei.

Tradiții și cultură

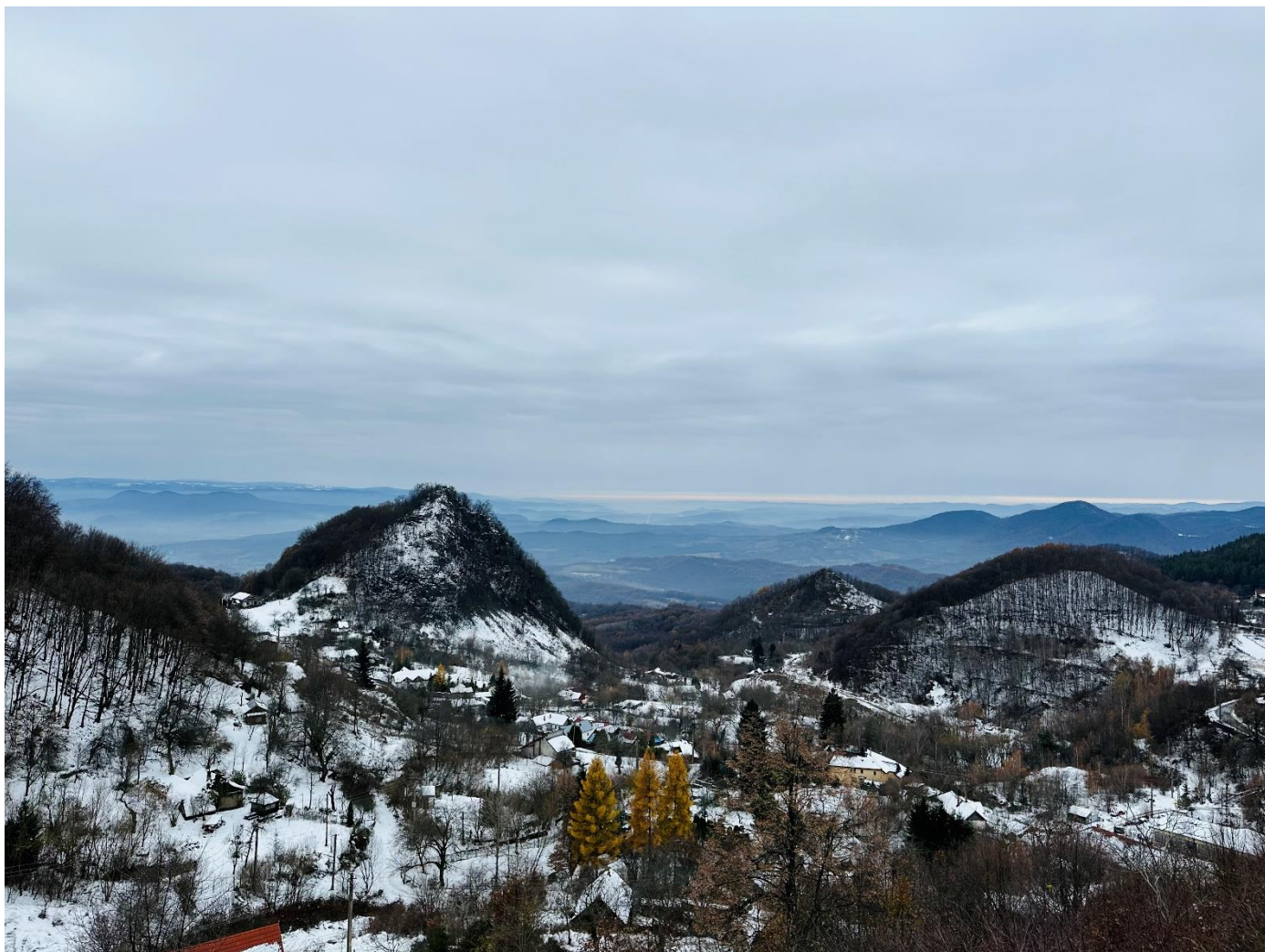
Locuitorii comunei Certeju de Sus sunt, în majoritate, români, iar tradițiile și obiceiurile populare sunt încă foarte vii în zonă. De-a lungul anilor, comunitatea a păstrat obiceiuri legate de meșteșuguri tradiționale, folclor și sărbători populare. În special, zonele montane din jurul localității sunt locuri de pelerinaj și de vacanță pentru cei care doresc să exploreze natura și să se bucure de un cadru pitoresc.

Prin urmare, istoria Comunei Certeju de Sus este strâns legată de minerit, dar și de o tradiție adâncă de viață rurală și de apropiere de natură, iar astăzi comuna se află într-un proces de adaptare la noile realități economice și sociale.

Satele Comunei Certeju de Sus:

Satul Certeju de Sus

Satul Certeju de Sus este satul reședință de comună, unde se găsește clădirea Primăriei.

Localitatea Săcărâmb face parte din Patrulaterul aurifer al Munților Apuseni. Și-a luat numele după dealul cu același nume, situat între culmile Haitău și Frăsinata. Primul document care atestă denumirea localității Săcărâmb (12 iulie 1770) aparține renumitului mineralog Ignaz Edler von Born, fiul lui Ludovic.

În împrejurimile Săcărâmbului, la poalele Cetrașului, au fost descoperite, în anul 1860, un vas conținând monede de aur și un lanț de bronz. Monedele sunt republicane romane, cunoscute a fi întrebuințate în relațiile de schimb de către daci, înainte de cucerirea romană.

Săcărâmbul a fost un oraș minier unic în lume, pe teritoriul căruia au fost descoperite peste 100 de tipuri de minerale, două dintre ele fiind unice în lume, altele 5 fiind identificate doar în Africa de Sud. Prima galerie minieră și-a făcut loc prin pereții muntelui, în anul 1746, iar până astăzi s-a atins pragul sutelor de galerii. Timp de 128 de ani (1748-1876), timp în care complexul minier a fost considerat cel mai rentabil din Europa, s-au obținut peste **40 de tone de aur** din acest zăcământ.

Numele acestei localități a făcut repede înconjurul Pământului, stârnind un interes deosebit în rândul oamenilor de știință, atât prin complexitatea structural-genetică a zăcământului, dar mai ales prin raritățile mineralogice găsite aici. De acest zăcământ se leagă descoperirea și descrierea pentru prima dată în lume a mineralelor: **krenerit**, **muthmannit**, **săcărâmbit (nagyagit)**, **telurit**, **petzit**, **silvanit**. Dar Săcărâmbul a îmbogățit nu numai mineralogia cu minerale noi, ci și chimia cu un element necunoscut până atunci – **telurul** – demonstrând în același timp că aurul intră în reacție chimică cu alte elemente. Interesul stârnit de zăcământul Săcărâmb este ilustrat de faptul ca el a constituit terenul de studiu a numeroși cercetători de la

universitățile și instituțiile geologice din Viena, Budapesta, dar și de la academiile miniera din Freiberg, Bibram, Leoben și Graz.

Între anii 1802-1814, Săcărâmbul a constituit un centru al iluminismului românesc reprezentat de Școala Ardeleană, prin protopopul greco-catolic de Săcărâmb, Vasile Coloși, care, alături de Petru Maior, a avut contribuția majoră în redactarea primului lexicon cvadrilingv al limbii române, cunoscut și sub numele de Lexiconul de la Buda.

Biserica trăsniță a fost o biserică greco-catolică, zidită în 1800 și distrusă de către un trăsnet după 170 de ani. Ruinele ei veghează încă satul, de pe creasta pe care a fost așezată. Cea mai veche biserică este însă biserica romano-catolică, zidită în anul 1777.

Săcărâmb a fost epicentrul mineritului european și aici a fost înființată, la sfârșitul secolului al 19-lea, prima școală de ingineri mineri din Sud-Estul Europei.

Monumentul lui Josef Franzenau este situat în parcul din satul Săcărâmb.

Monumentul este clădit din fontă prelucrată la Furnalul de La Govăjdia și a rămas neclintit în parcul din satul Săcărâmb, într-un loc în jurul căruia clădirile fostelor mine de aur ale Săcărâmbului au fost lăsate în paragină.

Datează, cel mai probabil, din anul 1862, și a fost dedicat **„ca semn de iubire profundă și respect, printr-un profund doliu, de elevii Școlii miniere Nagyag”**, așa cum arată una din inscripțiile sale, lui „Josef Franzenau k:k:Bergrath cavalier al ordinului Franz Josef, născut la 4 martie 1802 - decedat la 14 februarie 1862”, arată o altă inscripție.

Alte inscripții îl descriu pe Josef Franzenau: „cel ce bine și-a însușit taina măruntaielor pământului, nobil se întoarce în sânul (ei) pământului” și „glorios ca miner și prieten al oamenilor, a murit ca un client al naturii. Neuitat de colegii săi, Zogligen și subordonații săi”. Potrivit unora dintre

localnici, Josef Frazenau a fost conducătorul minelor de la Săcărâmb (Nagyag) și fondatorul primei școli superioare de minerit din această regiune a Europei.

Izvorul lui Franz Iosef este situat în Pădurea de Argint.

Cea mai veche legendă despre „pădurea de argint“, care înconjoară satul Săcărâmb (Hunedoara) din Munții Metaliferi, unul dintre marile centre miniere din Transilvania în secolele trecute, prezintă povestea

împăratului austriac Franz Joseph care, la mijlocul secolului al XIX-lea, în timpul vizitei în Transilvania, s-ar fi odihnit aici.

„Povestea spune că împăratul a traversat pădurea, pe drumul pe care aurul extras de mineri era transportat spre Zlatna, oprindu-se însă în dreptul unui izvor. Aici împăratul a luat masa și a băut din apa tămăduitoare a izvorului, despre care se spune că a aflat că aduce binefaceri sănătății, dar și potenței. Apa acestui izvor este foarte pură și este încărcată de energie, lucru stabilit de numeroase studii“, a afirmat Alexandru Pavel Tokar, președintele Asociației SETRAS.

Poză veche din satul Săcărâmb. Sursa foto: Alexandru Pavel Tokar

Satul Bocșa Mică

„Dacă ajungi vreodată pe meleagurile Certejului și cauți ceva deosebit, urcă șase kilometri și ajungi la BOCȘA MICĂ, ținut al vechilor mineri care intrau în fundul pământului pentru a scoate la lumină mult căutatul metal numit AUR. Denumirea satului vine din străfundurile istoriei, când pe vatra satului locuitorii făceau așa numitele „BOCȘE” sau grămezi enorme de lemne care se aprindeau și printr-un proces controlat și complex, produceau cărbune vegetal.

Poți vizita, dacă ai ajuns în acest loc, BAIA DE PLUMB, VÂRTEJ, DEALU GROZII, PĂRĂUL LUI TOADER, MUNTELE SARCĂU PÂRLITURA, GĂURILE RELE, PĂDUREA BALȘI etc. Dacă vei vizita aceste locuri vei primi o liniște în suflet, vei vedea o îmbinare a trecutului cu prezentul și vei simți, pentru câteva clipe, că trăiești într-o lume mai bună, nepătată de scurgerea timpului, vei simți pentru puțin că ești în ... CER.” 16 februarie 2008 – Dani Cazan

Satul Hondol

Denumirea satului provine de la cuvântul „hondoală” care, în limbaj vechi, înseamnă gaură în coasta unui deal. O asemenea excavație există în vârful dealului Dumbrava (numit din acest motiv și Găunoasa), situat la nordul localității. Locul a fost un foarte bun punct de observație, cu vizibilitate peste Mureș, până la cetatea Devei. Minele de la Hondol, cunoscute din antichitate, au avut ca obiectiv exploatarea aurului din câmpul filonian, cuprins între dealurile Coasta Bisericii, Teiul și Coranda. Cu unele întreruperi conjuncturale, activitatea minieră s-a desfășurat aproape permanent, din perioada pre-romană până în contemporaneitate.

Satul Măgura-Toplița

Zona este vestită pentru rezervele aurifere. În epoca romană au existat aici exploatări de aur. Din sat provin fragmente ceramice, aparținând culturii Starčevo-Criș.

Situri arheologice cu stratigrafie complexă - Punctul Dealul Măgulicea.

De aici provin fragmente ceramice aparținând culturii Turdaș, cu elemente precucuteniene, dar și Coțofeni. În Muzeul de istorie clujean există materiale de epocă romană, ca provenind din acest loc.

Mina de aur Măgura-Toplița se află în Munții

Metaliferi, bazinul Mureșului, Valea Geoagiu. Obiectivul a fost exploatat în epoca romană, dar și în cea medievală.

Satul Nojag

Localitatea Nojag este un sat în comuna Certeju de Sus, situat în aval de localitatea Săcărâmb. Este atestat documentar la 1465, sub numele de Nagyág.

Satul Toplița Mureșului

Toplița Mureșului este un sat în comuna Certeju de Sus, din județul Hunedoara.

Satul Bocșa Mare

Bocșa Mare este un sat în comuna Certeju de Sus, din județul Hunedoara.

Satul Vărmaga

Situat în Munții Metaliferi la poalele Munților Auriferi, într-o depresiune sub Vârful Gurguiota, satul Vărmaga este amplasat de-a lungul unui fir de apă, pe o lungime de mai bine de 7 km. Debitul pârâului

rămâne constant, indiferent de condițiile climatice, în toate cele 365 zile ale anului. Este străjuit în partea de nord de cariera de piatră de pe Vârful Lidisoimea. În partea de răsărit străjuiește o zonă carstică, presărată cu grote și peșteri, spre hotarul localității Geoagiu. La Ghețari, zăpada se păstrează până în luna iulie a anului următor.

5.3. Cadrul natural

Teritoriul comunei **Certeju de Sus** se situează la o altitudine cuprinsă între 346-1046 m, iar cea medie este de 500 m. Cota cea mai înaltă este de **1046 metri**, situată în satul Săcărâmb și este formată din culmea Săcărâmbului.

Formele de relief cele mai frecvente în zona Săcărâmbului sunt conuri vulcanice, piscuri și creste. Creasta continuă este formată din culmea Săcărâmbului (1020 m) ce se află în prelungirea spre sud a dealului Frăsinata (1037 m) legate la nord de masivele Sarcău (897 m) și Haitău (1046 m). La sud și vest avem Calvaria (799 m) și vârful Zuckerhut (716 m). În această zonă avem depresiune deschisă de tip crater.

5.4. Clima și calitatea aerului

Teritoriul comunei **Certeju de Sus** se încadrează din punct de vedere climatic în zona temperat – continentală, cu nuanțe excesive, cu ierni geroase și veri secetoase.

Circulația atmosferică este intensă, fiind zona premontană, deci aerul nu este poluat, zona fiind cunoscută prin dominația concentrațiilor naturale de aeroioni negativi, care exercită influențe benefice asupra organismului uman.

Cea mai ridicată temperatură se înregistrează de obicei la sfârșitul lunii iulie, cu o medie de 16,5° C, iar cea mai scăzută temperatură este întâlnită la sfârșitul lunii ianuarie, de - 5° C. Au fost înregistrate și temperaturi de 35° C și - 25° C, ca și temperaturi limită.

5.5. Apa

Rețeaua hidrografică este formată din pâraie (ex. Pârâiașul Sângereilor, etc.), lacuri și rezerve de ape subterane.

În zonă se află un lac de acumulare, care se află la aproximativ 2 km distanță de central localității Certej, **Tăul Făerag**.

Tăul Făerag este cel mai vechi lac de acumulare din județul Hunedoara, cu o suprafață de 2,4 ha și o adâncime de până la 8,7 m.

Alimentarea cu apă a comunei se realizează din Tăul Făerag, pentru localitatea Certeju de Sus și izvoare de stâncă pentru localitățile Hondol, Bocșa Mică și Toplița Mureșului (71%) și prin puțuri de mică adâncime realizate în regim privat. Apa provine din pânze freatice aflate la 4-6 m adâncime.

În **Comuna Certeju de Sus** există pericolul eroziunii produse de apele de suprafață, care este cauzată de îndepărtarea particulelor fine de sol sau rocă prin acțiunea apei care se scurge laminar pe suprafața solului.

Canalizarea este realizată pentru localitatea reședință, asigurând 48% din totalul populației, toate gospodăriile beneficiază de fose, necesitând realizarea și extinderea sistemului de colectare a apelor uzate.

5.6. Vegetația și fauna

Zona **Certeju de Sus** se caracterizează printr-o faună bogată și o varietate deosebită de genuri și specii, determinată de relieful comunei, care a permis extinderea pădurilor foioase, în special a fagului și a goronului.

Pe pantele versanților se găsesc pădurile de stejar, fag, mestecăn și brad.

În raport cu fauna, s-au stabilit două mari zone de vânătoare, una specific pentru vânatul iepurilor, fazanului, prepelițelor și a potârnicilor și a doua zonă cuprinzând regiunile acoperite cu pădure, unde vânatul este îndreptat asupra căprioarelor, vulpilor, mistrețului și lupilor.

Pădurea de Argint, așa cum este ea denumită, este cunoscută pentru frumusețea ei.

5.7. Resurse naturale

Comuna Certeju de Sus, situată în județul Hunedoara, beneficiază de o serie de resurse naturale care au avut un impact semnificativ asupra economiei și dezvoltării sale de-a lungul timpului. Printre cele mai importante resurse naturale ale comunei se numără:

5.7.1. Minereuri metalifere

Comuna Certeju de Sus este cunoscută în special pentru resursele sale minerale, în special pentru depozitele **de aur, cupru și argint**. Exploatarea acestor resurse a fost o activitate majoră în trecut, iar mineritul a reprezentat principalul sector economic al localității până la închiderea multor mine după 1989.

- **Aur:** Certeju de Sus face parte dintr-o zonă cu tradiție în extragerea aurului, regiunile din jurul localității având depozite aurifere semnificative.
- **Cupru:** În zonă se regăsesc și zăcăminte de cupru, exploatarea acestora fiind o activitate economică importantă de-a lungul decadelor.
- **Argint:** Pe lângă aur și cupru, zona a fost cunoscută și pentru resursele de argint, asociate adesea cu zăcămintele de cupru.

5.7.2. Carbune

În apropierea localității, în special în zonele montane, au existat și zăcăminte de carbune care au fost exploatate în trecut, deși mai puțin intens decât resursele metalifere. Carbunele din regiune a fost folosit pentru alimentarea cu energie a industriei și pentru consumul local.

5.7.3. Resurse forestiere

Comuna Certeju de Sus este situată într-o zonă montană acoperită de **păduri de fag și brad**, ceea ce reprezintă o resursă importantă pentru industria forestieră locală. Exploatarea lemnului a fost și este încă

o activitate importantă în zonă, fiind utilizat pentru construcții, mobilă și pentru producerea de combustibil lemnos.

5.7.4. Apă

Resursele de apă sunt o altă componentă importantă a comunei, cu râuri și pârauri care străbat zona. Aceste surse de apă sunt esențiale atât pentru consumul local, cât și pentru activitățile agricole și potențialul turistic. De asemenea, zona beneficiază de un fond acvatic care poate fi utilizat în diverse scopuri industriale sau pentru alimentarea cu apă potabilă.

Lacul Tăul Făerag este o zonă de o frumusețe deosebită, cu un potențial turistic uriaș, nepus încă în valoare.

5.7.5. Soluri Agricole

Deși nu este o zonă predominant agricolă, Certeju de Sus are și terenuri agricole valoroase, în special în luncile râurilor și în zonele de munte, unde agricultura poate fi practică. Solurile fertile permit cultivarea unor produse tradiționale, cum ar fi legume, cereale, cartofi și plante perene.

5.7.6. Resurse de pește și faună sălbatică

Zona montană în care se află Comuna Certeju de Sus adăpostește o diversitate de faună sălbatică, inclusiv specii de interes vânătorească. De asemenea, râurile și pâraurile care străbat comuna pot susține populații de pești, care sunt resurse importante pentru locuitorii din zonă.

Prin urmare, **Comuna Certeju de Sus** se remarcă printr-o combinație de resurse naturale, în special minerale și forestiere, care au modelat istoria și economia localității. Deși mineritul a fost odată principalul sector economic, astăzi comuna este într-un proces de reconversie, iar resursele naturale rămân esențiale pentru dezvoltarea economică și pentru sustenabilitatea comunității.

5.8.Fond Funciar:

Suprafața (sursa PUG):

Terit. Ad-tiv al unității de bază	SITUAȚIA EXISTENTĂ: CATEGORII DE FOLOSINȚĂ (Ha)							
	AGRICOL		NEAGRICOL					TOTAL
	Arabil	Pășuni și fânețe	Păduri	Ape și stuf	Drumuri	Curți construcții	Neprodu ctiv	
EXTRAVILAN	587,148	2752,722	4150,312	13,205	129,911	0,0	25,274	7658,572
INTRAVILAN	134,198	316,277	47,096	4,797	44,588	683,797	0,0	1230,753
TOTAL	721,346	3068,999	4197,408	18,002	174,499	683,797	25,274	8889,325
% din TOTAL	8,11	34,52	47,22	0,20	1,96	7,69	0,28	100,00

Intravilan localități	SITUAȚIA EXISTENTĂ: CATEGORII DE FOLOSINȚĂ ÎN INTRAVILAN (Ha)							
	AGRICOL		NEAGRICOL					TOTAL
	Arabil	Fânețe, vii, livezi, grădini	Păduri	Ape și stuf	Drumuri	Curti, construcții	Neproductive	
CERTEJU DE SUS	37,551	57,540	15,907	2,035	10,308	102,944	0,0	226,285
BOCSA MICA	6,623	15,330	1,436	0,071	2,054	460,109	0,0	485,623
HONDOL	13,225	68,238	4,439	0,420	9,472	31,112	0,0	126,906
MAGURA TOPLITA	6,816	16,569	0,901	0,0	2,080	8,557	0,0	34,923
NOJAG	14,731	28,555	0,474	0,538	3,982	18,381	0,0	66,661
SACARAMB	10,818	75,369	18,057	0,838	8,176	24,685	0,0	137,943
TOPLITA MURESULUI	16,757	20,065	1,295	0,215	3,009	15,554	0,0	56,895
VARMAGA	27,677	34,611	4,587	0,680	5,507	22,455	0,0	95,517
TOTAL	134,198	316,277	47,096	4,797	44,588	683,797	0,0	1230,753
Procent din TOTAL%	10,90	25,70	3,83	0,39	3,62	55,56	0,0	100,00

Suprafața Comunei Certeju de Sus: 8.889,325 ha din care:

- **Intravilan : 1230,753 ha**
- **Extravilan: 7658,572 ha.**

5.9. Resurse Umane

5.9.1. Populație:

Conform celor mai recente date disponibile, populația Comunei Certeju de Sus a cunoscut fluctuații semnificative de-a lungul decadelor, în special din cauza schimbărilor economice generate de închiderea minelor și migrarea locuitorilor către alte zone în căutarea unor oportunități economice mai bune.

Conform **recensământului realizat la nivel național în 2022**, populația comunei Certeju De Sus este de **2,870 de locuitori**. Față de recensământul din 2011, populația comunei Certeju De Sus a scăzut cu **256 locuitori**, ceea ce reprezintă o scădere de **8.19%** a numărului de locuitori.

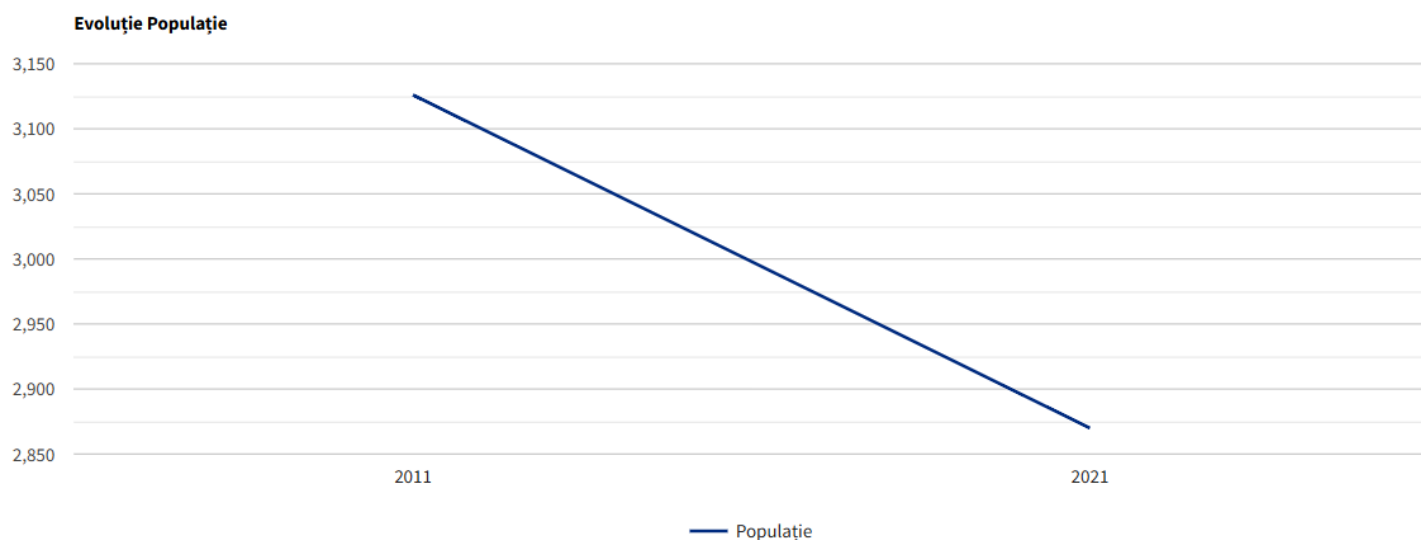
Dintre cele **2861** comune din România, Comuna Certeju de Sus se situează pe locul **1291** în clasamentul comunelor după numărul de locuitori.

Populație Comuna Certeju De Sus, Județul Hunedoara - statistici demografice, etnice și culturale.

Evoluția populației de-a lungul timpului, distribuția pe grupe de vârstă și sexe, religiile și etniile predominante.

Evoluția Populației comunei Certeju De Sus (2011 - 2022)

Potrivit datelor colectate în urma recensământului din 2011, Comuna Certeju De Sus avea o populație de 3,126 locuitori. Cu toate acestea, în ultimii 10 ani, numărul de locuitori a înregistrat o scădere de 256 persoane, reprezentând o diminuare de 8.19% în comparație cu cifrele din recensământul din 2011.

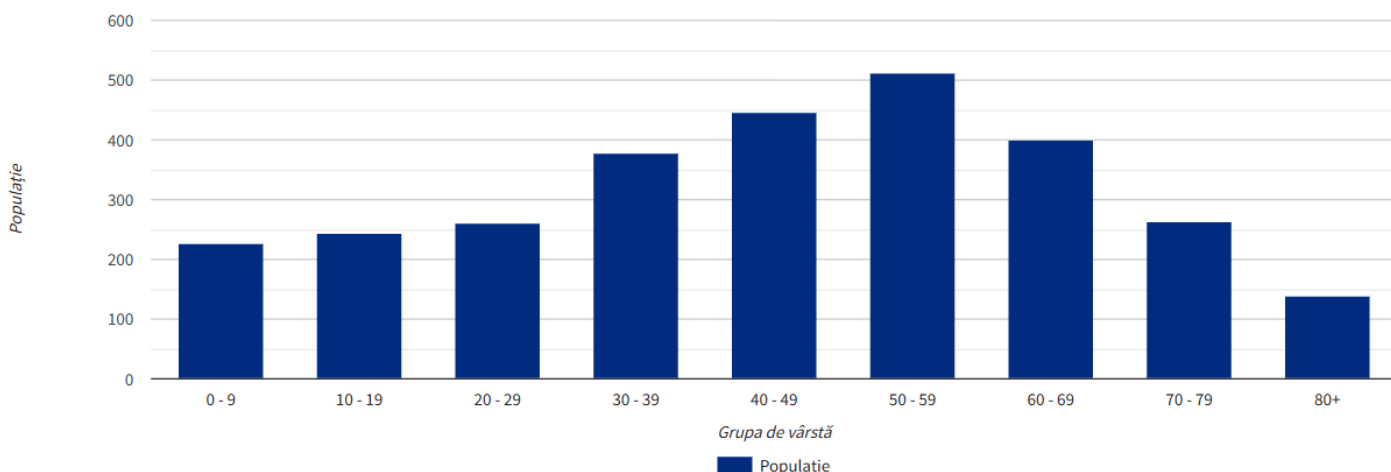
Prin urmare, conform informațiilor obținute în anul 2022, populația comunei Certeju De Sus este estimată la **2,870 locuitori**.

Populație Comuna Certeju De Sus, Județul Hunedoara - Grupe de Vârstă:

În Comuna Certeju de Sus, populația totală numără **2,870 de locuitori**. Dintre aceștia, grupa de vârstă cu cea mai mare populație este cea cuprinsă între **50 - 59 de ani**, în care se regăsesc **511 de persoane**, ceea ce reprezintă aproximativ **17.80%** din totalul populației.

Pe de altă parte, grupa de vârstă cu cei mai puțini rezidenți este cea cu **vârsta 80+ ani**, cu **139 de persoane**, adică **4.84%** din întreaga populație a comunei Certeju de Sus.

Este interesant să observăm că intervalul de vârstă cuprins între **0 și 49 de ani** reprezintă **54.25%** (vs. 60%, media pe toată țara). În același timp, intervalul de vârstă **50 - 80+ ani** constituie **45.75% din populație**, (vs. 40%, media pe țară). Acest fapt indică o populație cu o vârstă medie mai înaintată decât media națională. De asemenea, trebuie menționat că grupa de vârstă **0 - 9 ani** se situează la un nivel mai scăzut decât media la nivel național, reprezentând **7.94% din populație**. Acest procent este mai mic decât media națională de **10.4%**.

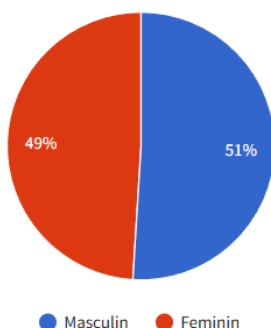
An	Populație	Schimbare
2011	3,126	
2021	2,870	-8.19%

Analiza populației pe grupe de vârstă în Comuna Certeju de Sus este esențială pentru adaptarea serviciilor publice la nevoile în schimbare ale locuitorilor. De exemplu, o pondere mare a tinerilor necesită investiții în școli, licee, universități, locuri de muncă pentru absolvenți. O populație îmbătrânită impune măsuri privind asistența socială și medicală dedicată vârstnicilor. Autoritățile pot regândi amenajările urbane, programele culturale, opțiunile de petrecere a timpului liber în funcție de vârsta cetățenilor. Astfel, înțelegerea structurii demografice ajută la furnizarea unor servicii publice adecvate fiecărui segment al populației.

Grupa de varsta ^	Populație ^	Procent ^
0 - 9 ani	228	7.94%
10 - 19 ani	244	8.50%
20 - 29 ani	261	9.09%
30 - 39 ani	378	13.17%
40 - 49 ani	446	15.54%
50 - 59 ani	511	17.80%
60 - 69 ani	399	13.90%
70 - 79 ani	264	9.20%
80+ ani	139	4.84%

Populație Comunei Certeju de Sus, Județul Hunedoara - Distribuție după Gen

Conform recensământului realizat la nivel național în 2021, populația comunei Certeju de Sus este compusă din **1,463 persoane de sex masculin**, reprezentând **50.98%** din totalul populației și **1,407 persoane de sex feminin**, ce reprezintă **49.02%** din totalul locuitorilor.

Sex	Populație	Procent
Masculin	1,463	50.98%
Feminin	1,407	49.02%

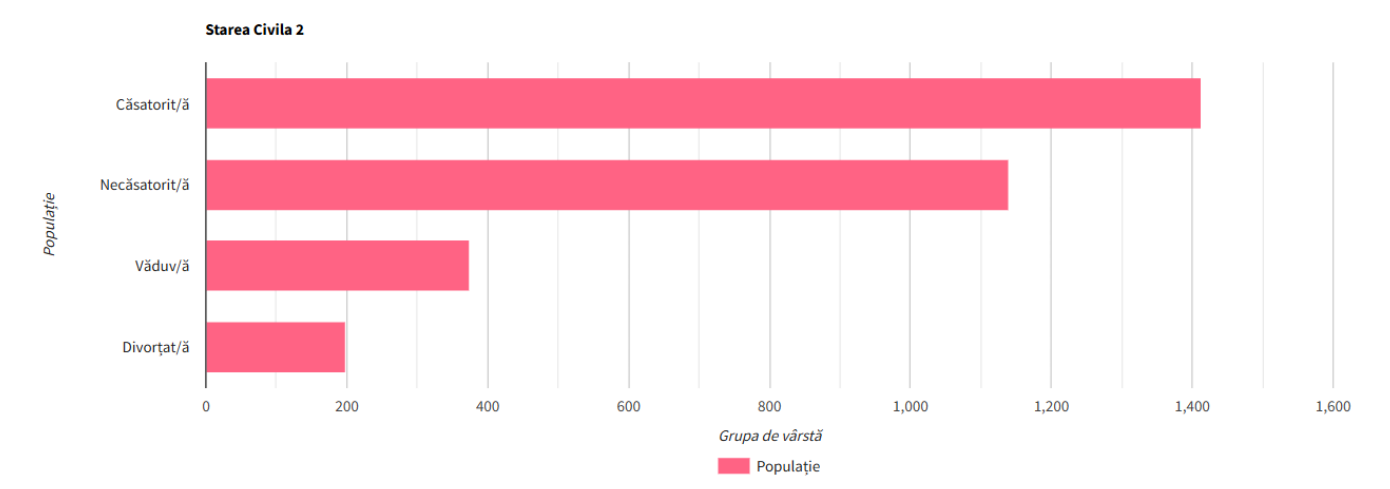
Distribuția Populației Comunei Certeju de Sus după Starea civilă

Distribuția populației după starea civilă oferă informații utile pentru adaptarea serviciilor publice. De exemplu, un procentaj mare de persoane necăsătorite necesită investiții în infrastructura pentru tineri, în

timp ce o pondere mare de vârstnici singuri poate indica nevoia unor programe de îngrijire și asistență socială dedicate.

În ceea ce privește **starea civilă**, a poulației din **Comuna Certeju de Sus**:

- 1,413 de persoane sunt căsătorite (49.23%)
- 199 de persoane sunt divorțate (6.93%)
- 374 de persoane sunt văduve (13.03%)
- 1,139 de persoane sunt necăsătorite (39.69%).

Starea Civilă ^	Populație v	Procent ^
Căsătorit/ă	1,413	49.23%
Necăsătorit/ă	1,139	39.69%
Văduv/ă	374	13.03%
Divorțat/ă	199	6.93%

Distribuția Populației Comunei Certeju de Sus după Religie: Analiza distribuției populației după religie oferă o imagine complexă asupra diversității unei localități și a potențialelor nevoi specifice ale diferitelor grupuri religioase.

Religiile cu cei mai mulți membri din **Comuna Certeju de Sus** sunt:

- **Ortodoxă** (Biserica Ortodoxa Româna): **2,423 persoane (84.43%** din totalul populației)
- **Penticostală** (Cultul Creștin Penticostal - Biserica lui Dumnezeu Apostolică): **74 persoane (2.58%** din totalul populației)
- **Baptistă** (Cultul Creștin Baptist): **63 persoane (2.20%** din totalul populației).

De asemenea **19** persoane reprezentand **0.66%** s-au declarat ca fiind fără religie, ateu sau agnostic

Religie ▲	Populație ▼	Procent ▲
Ortodoxa (Biserica Ortodoxa Româna)	2,423	84.43%
Informatie indisponibila	229	7.98%
Penticostala (Cultul Crestin Penticostal - Biserica lui Dumnezeu Apostolica)	74	2.58%
Baptista (Cultul Crestin Baptist)	63	2.20%
Romano-Catolica	22	0.77%
Fara religie	19	0.66%
Crestina dupa Evanghelie	15	0.52%
Alta religie (asociatii religioase sau grupari religioase)	8	0.28%
Reformata	7	0.24%
Martorii lui Iehova	3	0.10%
Ortodoxa Sarba	3	0.10%

Populația Comunei Certeju de Sus, Județul Hunedoara – Etnii

În cadrul acestei comunități, diversitatea etnică este reprezentată în mod remarcabil. Mai jos sunt prezentate **principalele etnii**, împreună cu numărul de membri și procentul pe care îl reprezintă în populație:

-Români: 2,636 membri (91.85% din populația totală)

-Maghiari: 12 membri (0.42% din populația totală)

-Romi: 0 membri (0.00% din populația totală).

Etnie ▲	Populație ▼	Procent ▲
Români	2,636	91.85%
Informatie indisponibila	220	7.67%
Maghiari	12	0.42%

Distribuția populației după ocupație: (nr. angajați, nr. pensionari, nr. șomeri, nr. asistați sociali, fără ocupație, minori, elevi, studenți):

- Numar mediu de salariați (anul 2023): **339 persoane**
- Șomeri înregistrați la sfârșitul anului (anul 2023): **55 persoane**
- Ponderea șomerilor înregistrați la sfârșitul anului 2023 în totalul resurselor de muncă: **3,10%**
- Număr de asistați social: **29 persoane**
- Număr de persoane cu handicap: aprox. **120 persoane.**
- Copii înscriși în grădinițe (anul 2023): **44 persoane**

- Elevi înscriși în învățământul preuniversitar (anul 2023): **111 persoane**
- Elevi înscriși în învățământul primar (anul 2023): **60 persoane**
- Elevi înscriși în învățământul gimnazial (anul 2023): **51 persoane.**
- Grupa de vârstă 0-4 ani (anul 2023): **90 persoane**
- Grupa de vârstă 5-9 ani (anul 2023): **100 persoane**
- Grupa de vârstă: 10-14 ani (anul 2023): **98 persoane**
- Grupa de vârstă: 15-19 ani (anul 2023): **132 persoane.**

Numar de locuințe existente în prezent în Comuna Certeju de Sus:

- Locuințe existente pe forme de proprietate privată în număr de: **1.612**
- Locuințe existente pe forme de proprietate publică în număr de: **51**
- Număr de blocuri: **11 blocuri.**

5.9.2. Piața Muncii

Piața muncii în Comuna Certeju de Sus este împărțită astfel:

- Numar mediu de salariați (anul 2023): **339 persoane**
- Șomeri înregistrați la sfârșitul anului (anul 2023): **55 persoane (3,10%).**

5.9.3. Servicii sociale:

În cadrul asistenței sociale de pe raza comunei Certeju de Sus apar înregistrați: 29 de asistați sociali și aproximativ 120 de persoane cu handicap.

5.10. Agricultură, silvicultură și dezvoltare rurală

5.10.1. Agricultură

Comuna **Certeju de Sus** dispune de următorul potențial agricol:

CATEGORIA	SUPRAFAȚA
ARABIL EXTRAVILAN	587,148 ha
ARABIL INTRAVILAN	134,198 ha
PĂȘUNE ȘI FÂNEȚE EXTRAVILAN	2752,722 ha
PĂȘUNE ȘI FÂNEȚE INTRAVILAN	316,277 ha
PĂDURE EXTRAVILAN	4150,312 ha
PĂDURE INTRAVILAN	47,096 ha
APE ȘI STUF EXTRAVILAN	13,205 ha
APE ȘI STUF INTRAVILAN	4,797 ha
SUPRAFAȚA TOTALĂ	8005,755 ha

5.10.2. Producție vegetală

În comuna Certeu de Sus, relieful caracteristic este cel din zona submontană, ceea ce a influențat cultivarea cerealelor păioase și a cartofului, pe o suprafață de **1271 ha**.

Ramura agriculturii care se pretează cel mai bine pentru această zonă este creșterea animalelor, datorită suprafețelor mari de pășuni și fânețe (**3068,999 ha**).

5.10.3. Pomicultura

Pomicultura nu reprezintă o preocupare importantă a agriculturii din bazinul pomicol Certeu de Sus. În prezent locuitorii dețin 21 HA de livezi. Dintre speciile pomicele, în zonă avem mărul, părul, prunul și alte specii.

5.10.4. Zootehnia

Este un sector important prin ritmicitatea veniturilor pe care le asigură. Creșterea animalelor, alături de agricultură reprezintă ocupația de bază a locuitorilor. O contribuție importantă la dezvoltarea zootehniei în comuna Certeu de Sus o are suprafața mare de pășune și fânețe: **3068,999 ha**.

5.10.5. Silvicultură

Suprafața cu păduri a comunei Certeu de Sus este de **4197,408 ha**.

5.10.6. Piscicultură

În zona Certeu de Sus se practică pescuitul sportiv în lacurile special amenajate.

5.11. Infrastructura și Mediu

5.11.1. Infrastructura de transport

Comuna Certeju de Sus este deservită de drumul județean DJ 761 și DJ 761 A.

Comuna Certeju de Sus beneficiază de drum asfaltat pe o distanță de **26 km**, reprezentând **drumuri județene și 9 km drumuri comunale**.

Drumurile județene nemodernizate din comună se întind pe o distanță de **7 km**, iar cele comunale pe **7 km**.

Condițiile actuale de transport și accesul existent la transport rutier (principalele drumuri de acces, tipul drumurilor):

- Drum Județean DJ 761 Certeju de Sus-Bocșa Mică-Săcărâmb
- Drum județean DJ 761A Vărmaga-Nojag și Certeju de Sus-Măgura Toplița-Toplița Mureșului.

- Drum comunal DC 24 A: DJ 761(KM 16+522) Bocșa Mică-Voia
- Drum comunal DC 26 A: Lunca (DJ 406A km 25+700) -Toplița Mureșului
- Drum comunal DC 26 B: DC 26 (DJ 761A km 7+555) Toplița Mureșului
- Drum comunal DC 26 C: DJ 761A (km 9+198) - Măgura Toplița
- Drum comunal DC 27 B: Vărmaga (DJ761B km 6+141) - Codru
- Drum comunal DC 27D Nojag (DJ 761B km 3+460) – Săcărâmb (DJ 761 km 17+371)
- Drum comunal DC 28C: DJ 761 (km 13+538) - Hondol
- drumuri de exploatare, agricole si forestiere: **153,13 km (din PUG)**
- Străzi în intravilan - 25,22 km (din PUG)

Modernizarea drumurilor locale face parte din proiectele prioritare ale Comunei Certeju de Sus în perioada 2024-2027:

- Modernizare drumuri județene de interes local DJ 761 , DJ 761 A pe teritoriul comunei Certeju de Sus, județul Hunedoara, proprietatea județului Hunedoara.
- Modernizare drumuri comunale DC 24 A, DC 26 A, DC 26B, DC 26C, DC 27B, DC 27D, DC 28C.
- Modernizare stradală intravilan localitatea Certeju de Sus,
- Modernizare stradală intravilan localitatea Hondol
- Modernizare stradală intravilan localitatea Bocșa Mică
- Modernizare stradală intravilan localitatea Săcărâmb
- Modernizare stradală intravilan localitatea Vărmaga
- Modernizare stradală intravilan localitatea Nojag
- Modernizare stradală intravilan localitatea Măgura Toplița
- Modernizare stradală intravilan localitatea Toplița Mureșului
- Reabilitare centru civic localitatea Certeju de Sus

5.11.2. Infrastructura de utilități

Stadiu apă și canal pe raza comunei Certeju de Sus:

- Lungimea totala a rețelei simple de distribuție a apei potabile: **23,90 km (Certeju de Sus, Bocșa- Mică, Hondol).**

- Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare (**Certeju de Sus**) – **3,50 km.**

Stația de epurare este amplasată în satul Certeju de Sus și deservește 1274 persoane.

Rețelele de telecomunicații și internet existente pe raza comunei Certeju de Sus:

- Vodafone RO
- Orange
- Telekom.ro
- Digi

Mass media locală – nu este cazul

Servicii poștale – Oficiul postal din satul Certeju de Sus.

Energie electrică: stadiu și grad de acoperire: aproximativ 99%.

Iluminat public: stadiu și grad de acoperire: aproximativ 60-70%

Energie termică: - nu este cazul

Rețele de gaze: - nu este cazul

5.11.3. Mediu

În comuna Certeju de Sus nu mai există factori industriali poluatori.

5.12. Mediul economic

5.12.1. Comerț, servicii:

Comerțul și serviciile sunt prezente în comuna Certeju de Sus prin activități diversificate oferite populației astfel:

AGENȚI ECONOMICI	CU CAPITAL PRIVAT	CU CAPITAL DE STAT
INDUSTRIE	6 firme (cu aproximativ cu aproximativ 117 angajați)	CNCAF MINVEST SA DEVA
AGRICULTURĂ	4 firme (cu aproximativ 25 de angajați)	-
COMERȚ	20 firme (cu aproximativ 75 de angajați)	-
SERVICII (CONSTRUCȚII, TRANSPORT, TURISM)	16 firme (cu aproximativ 35 de angajați)	-
TOTAL	46 firme	1

5.12.2. Mediu de afaceri:

Clasificarea agenților economici de pe teritoriul administrativ al comunei Certeju de Sus se prezintă astfel:

AGENȚI ECONOMICI	TOTAL (număr)
0-9 angajați	42
10-49 angajați	3
50-249 angajați	1
250-499 angajați	-
Peste 500 angajați	-
TOTAL	46

5.13. Sănătate

În comuna Certeju de Sus se află un Dispensar Medical uman situat în satul Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus și un Cabinet medical veterinar privat, situat în satul Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus.

Locuitorii comunei se deplasează la Spitalul Județean din Municipiul Deva, pentru situații delicate sau grave de sănătate.

5.14. Turism

În comuna Certeju de Sus există puncte de atracție, care ar putea aduce venituri substanțiale atât locuitorilor interesați care doresc să investească în acest domeniu cât și administrației locale care ar beneficia de pe urma turismului prin contribuțiile noilor întreprinzători la bugetul local.

Principalele obiective de interes turistic în comuna Certeju de Sus sunt:

- ✓ Lacul Făerag
- ✓ Zona Săcărâmb
- ✓ Rezervația „Fagul Alb”- Săcărâmb
- ✓ Biserica Greco-Catolică din Săcărâmb
- ✓ Monumentul lui Josef Franzenau din Săcărâmb
- ✓ Izvorul lui Franz Iosif
- ✓ Galeriile Miniere de pe raza comunei Certeju de Sus
- ✓ Bazine piscicole
- ✓ Fond cinegetic de vânătoare
- ✓ Trasee turistice
- ✓ Rezervații peisagistice
- ✓ Crucea de la bolovan

Structuri de primiri turistice pe raza Comunei Certeju de Sus:

Tipuri de structuri de primire turistică pe raza Comunei Certeju de Sus:

- Vile turistice: 1

- **Pensiuni agroturistice: 6**

Pensiunile din Comuna Certeju de Sus:

1. **Pensiunea DOINA** – situată în satul Certeju de Sus – dispune de 16 locuri cazare
2. **Pensiunea VICTORIA GOLD** – situată în satul Certeju de Sus - dispune 16 locuri cazare
3. **Agropensiunea KARMA** – situată în satul Hondol – dispune de 8 locuri de cazare
4. **Pensiunea CASA GEEA** – situată în satul Hondol – dispune de 10 locuri de cazare
5. **Pensiunea CASA SILVIA** – situată în satul Vărmaga – dispune de 12 locuri de cazare
6. **Vila ANASTASIA** – situată în satul Săcărâmb – dispune de 16 locuri de cazare
7. **Pensiunea LA IZVOR** – situată în satul Săcărâmb – dispune de 18 locuri de cazare

Total locuri de cazare acreditate, pe raza Comunei Certeju de Sus : 96 locuri.

5.15. Educație și cultură

5.15.1. Învățământ

În cadrul comunei Certeju de Sus procesul de învățământ se desfășoară în cadrul Școlii gimnaziale Certeju de Sus și în Școala primară din Hondol.

Distribuția unităților de învățământ pe teritoriul administrativ al comunei Certeju de Sus se prezintă astfel:

- ✓ Școala Gimnazială clasele I-VIII Certeju de Sus (CUI 28996610)
- ✓ Școala Primară clasele I-IV Hondol
- ✓ Grădinița Certeju de Sus
- ✓ Grădinița Hondol

Școala Gimnazială Certeju de Sus are program normal de funcționare, având:

- 25 copii prescolari
- 65 copii învățământ primar
- 43 copii gimnaziu

Școala primară Hondol, care are:

- 15 copii prescolari
- 12 copii învățământ primar.

Număr total de elevi și preșcolari pe raza Comunei Certeju de Sus: 160 persoane.

5.15.2 Cultura

În comuna Certeju de Sus se află șapte Cămine Culturale în cadrul cărora se organizează manifestări și spectacole folclorice în scopul păstrării și promovării folclorului, a datinilor și obiceiurilor populare românești.

Căminele culturale, unde se desfășoară activități culturale pentru populația comunei sunt:

- Căminul Cultural Certeju de Sus, situat în localitatea Certeju de Sus, comuna Certeju de Sus
- Căminul Cultural Hondol, situat în localitatea Hondol, comuna Certeju de Sus
- Căminul Cultural Săcărâmb, situat în localitatea Săcărâmb, comuna Certeju de Sus
- Căminul Cultural Măgura-Toplița, situat în localitatea Măgura-Toplița, comuna Certeju de Sus
- Căminul Cultural Toplița Mureșului, situat în localitatea Toplița-Mureșului, comuna Certeju de Sus
- Căminul Cultural Nojag, situat în localitatea Nojag, comuna Certeju de Sus
- Căminul Cultural Vărmaga, situat în localitatea Vărmaga, comuna Certeju de Sus.

În comuna Certeju de Sus există instituții de cult care aparțin atât cultului ortodox, cât și cultului baptist, penticostal și greco-catolic.

Lista instituțiilor de cult de pe raza comunei Certeju de Sus:

- Biserica ortodoxă Certeju de Sus - cult ortodox
- Biserica ortodoxă Hondol - cult ortodox
- Biserica ortodoxă Bocșa Mică – cult ortodox
- Biserica ortodoxă – Săcărâmb - cult ortodox
- Biserica ortodoxă – Măgura-Toplița - cult ortodox
- Biserica ortodoxă – Toplița Mureșului - cult orthodox
- Biserica ortodoxă - Nojag - cult ortodox
- Biserica ortodoxă Vărmaga – cult ortodox
- Biserica Greco-catolică (unită) Săcărâmb – cult Greco-catolic
- Biserica Baptistă Bocșa Mică - cult baptist
- Biserica Baptistă Nojag – cult baptist
- Biserica Baptistă Vărmaga – cult Baptist
- Biserica Baptistă Codru - cult Baptist
- Biserica baptistă Hondol - cult baptist
- Biserica Penticostală Certeju de Sus nr.49A - cult penticostal.

Biserica Ortodoxă din satul Certeju de Sus

În această localitate, încă din cele mai vechi timpuri, a existat o bisericuță ortodoxă construită din lemn. În anul 1733, erau aici 74 de familii ortodoxe și un preot cu numele Popa. Deoarece populația era în continuă creștere, iar biserica a devenit neîncăpătoare, s-a inițiat ridicarea unei biserici noi. Biserica existentă, din lemn, a fost donată satului Toplița Mureșului. În anul 1886, au început lucrările de construire a bisericii actuale, lucrări finalizate în anul 1898. Preot paroh era atunci Părintele Gabor Petru junior. Biserica a fost construită din piatră și cărămidă, în formă de navă și în stil ardelenesc, cu boltă cilindrică și un turn clopotniță, așezat în partea de vest, deasupra intrării. Întotdeauna, dorința credincioșilor, de aici, a fost să-și vadă sfântul lăcaș cât mai înfrumusețat, atât pe dinafară, cât mai ales la interior.

În timpul păstoririi vrednicului preot Macovei Serafim, biserica a trecut prin ample reparații mai ales în perioada 1948-1968. În anul 1974, tot la inițiativa acestui preot, peste iconostasul de zid, s-a aplicat actualul iconostas din lemn de stejar, sculptat manual de către meșterul Moraru Filimon din Sântandrei, de o valoare artistică excepțională și de o frumusețe rar întâlnită. Alte reparații, mai ales la exteriorul bisericii (refacerea tencuielii), s-au executat în vremea Părintelui Dălie Aron, începând cu anul 1983.

Între anii 1996-1997 s-au executat lucrările de pictură, în tehnica “tempera grasă”, de către pictorii Suci Petru și Pleșa-Popescu Dorin, din Deva.

În ziua de 24 August 1977, ca încununare a jertfei tuturor credincioșilor din aceste ținuturi, Presfințitul Părinte Episcop, Dr. Timotei Sevcicu a târnosit această frumoasă biserică înconjurat fiind de un sobor de preoți și diaconi și în prezența unei mulțimi de credincioși.

Lucrările de reparații și înfrumusețare au fost susținute în totalitate de credincioșii Parohiei, care și-au dorit ca la împlinirea a 100 de ani de la construirea ei, biserica aceasta să atingă măreția, devenind visul împlinit al tuturor.

Între anii 2002-2003, s-a înlocuit și învelitoarea bisericii, cu una din tablă de cupru.

Începând cu data de 01 Mai 2015, Preasfințitul Părinte Gurie, Episcopul Devei și Hunedoarei îl numește preot paroh pe Părintele Băluță Petru. Acesta, încă de la început activității sale în Certeju de Sus, a inițiat împreună cu Consiliul Parohial, un program de reînnoire generală a bisericii după cum urmează:

- Înlocuirea pardoselii din lemn, aflată în stare avansată de degradare, cu alta din gresie;
- Refacerea în totalitate a instalației de încălzire centrală;
- Înlocuirea întregului mobilier din biserică, cu altul deosebit de frumos și modern;
- Zidirea unui pridvor, la intrarea în biserică, care va fi împodobit în viitor cu pictură la interior și cu icoane în tehnica “mozaicului” la exterior;
- S-a început și va continua lucrarea de înlocuire a geamurilor de la biserică cu vitralii religioase;
- În continuare, se vor desfășura ample lucrări de reparații la exteriorul lăcașului de cult, cât și amenajări ale curții.

Biserica Ortodoxă din satul Măgura-Toplița

În satul Măgura-Toplița se află o biserică de mari dimensiuni (în plan dreptunghiular, altar pentagonal și turn înalt pe pridvor).

Biserica actuală a fost ridicată în anul 1848 de către Pr. Avram Cibian, cu hramul „**Schimbarea la Față**”.

Bisericii i s-au făcut reparații în anii 1930, 1944-1946, 1952, iar sub conducerea Pr. Bota Petru se realizează tencuirea exterioară (1998), tencuire interioară (2004), înlocuire pardoaseală cu gresie și zugravire interioară (2006).

Sub Pr. Dorin Costescu se cumpără diverse obiecte: veșminte preotești, Sf. Chivot, cruci, tetrapoade, Sf. Vase, prapuri etc.; se reface turnul Bisericii (2013) se cumpără scaune pentru pronaos Biserică (2014), se realizează terasa Bisericii (2015), se ridică magazia de obiecte bisericești (2016).

Biserica ortodoxă din satul Săcărâmb

Cu voia Tatălui, cu lucrarea Fiului și cu săvârșirea Sfântului Duh, s-a zidit această Sfântă Biserică cu hramul „Sfântul Ierarh Nicolae”, din parohia Săcărâmb, Protopopiatul Deva, jud. Hunedoara, în anul 1776, de către credincioșii mineri a acestei istorice localități, despre a cărei existență vorbesc documentele de arhivă încă din anul 1300.

Datorită urgiilor vremii, precum și stăpînirilor străine, credincioșii

acestei parohii nu s-au putut bucura de o biserică a lor în care să se roage, pînă abia în anul 1776, cînd prin jertfelnicie și multă trudă au reușit să zidească din piatră Sfîntul locaș, în care s-au rugat de-a-lungul vremii părinții și strămoșii de peste veacuri ai acestor buni credincioși.

Din pricina intemperțiilor vremii, bisericii i-a fost nevoită să i se facă reparații de întreținere, astfel că în anul 1926 s-au executat o seamă de lucrări de întărire și întreținere, de asemenea și în anul 1960, atît în interior cît și în exterior, înzestrîndu-se totodată cu obiecte și cărți de cult precum și cu alte podoabe și veșminte preoțești.

În anul 1980, din inițiativa preotului paroh și a Consiliului parohial, biserica a fost complet renovată de către meșterii iscusiți din localitate, prin contribuție benevolă a credincioșilor, lucrări care se ridică la suma de 46.000 lei.

Vrednic de menționat este ajutorul primit din partea P.C.Pr. Marchitan Ioan de la parohia Zlaști, ca unul ce se înnumără printre preoții care au fost la conducerea parohie Săcărâmb și care a contribuit la repararea și înfrumusețarea acestui Sfînt locaș.

Săvîrșindu-se toate aceste lucrări, biserica fiind îmbrăcată în haină de sărbătoare, spre a mulțumi Bunului Dumnezeu celui în Treime Slăvit, Consiliul parohial, împreună cu preotul paroh, Iederan Ioan, au adresat Prea Sfîntului Părinte Episcop Dr. VISARION V. ASTILEANU fiiască poftire spre a săvîrși dumnezeiasca slujbă de tîrnosire a Sf. Biserici, prin așezarea Sf. Moaște și a Sf. Evangheliști la temelia Sf. Prestol și a-i binecuvînta pe toți și pe toate, care prin spirit de dăruire au făcut prin jertfelnicia lor, ca Sfîntul lăcaș de închinare să primească înfățișarea cuvenită.

Astfel, în ziua de 18 octombrie 1981, Prea Sfîntul Părinte Episcop Dr. VISARION V. ASTILEANU al Aradului și Hunedoarei, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi a tîrnosit biserica din parohia Săcărâmb, slujind apoi Sf. Liturghie arhierescă spre mulțumirea și bucuria bunilor credincioși din această parohie.

Mulțumire aducînd lui Dumnezeu pentru toate și pentru revărsarea harului Său peste dînșii, toți cei mai jos subscriși, ne împreună rugăciunile către Dătătorul a toată darea cea bună și a tot darul desăvîrșit ca să binecuvînteze pe ctitorii, slujitorii, jertfitorii și închinătorii acestui Sfînt lăcaș și pe toți cei ce iubesc podoaba Casei Sale.

Doamne, Dumnezeuul Cerului și al pămîntului, care Sfînta Biserică Ta cu înțelepciune ai întemeiat și ai binevoit a se ridica această Biserică în cinstea „Sfîntului Ierarh Nicolae”, spre slava Ta, a Unuia Născut Fiului Tău și al Sfîntului Duh;

Ne rugăm Ție trimite pe Prea Sfîntul Duh Cel închinat și atotputernic ca să sfințească Biserica aceasta. UMLE-O pe dînsa de lumina Ta cea veșnică; Alege-o lăcaș Ție, Fă-o scaun al slavei Tale;

Împodobește-o cu darurile Tale cele Dumnezeiești și mai presus de lume. Păzește-o pe dînsa pînă-n sfîrșitul veacurilor neclătită ca să fie Sfînta Sfintelor, cu lucrarea și cu puterea Sfîntului Duh și binecuvîntează pe toți cei care se vor închina și vor aduce daruri într-nsa ca să se preamărească în veci.

AMIN !

EPISCOP

Dr. VISARION V. ASTILEANU

(Extras Hrisovul Bisericii Ortodoxe Săcărâmb)

Biserica romano-catolică din satul Săcărâmb

După descoperirea zăcămintului de aur în anul 1747, locuitorii viitorului orașel montan, după ce și-au asigurat spațiile de locuit, s-au preocupat și de viața religioasă și sprijiniți de administrația minelor, au ridicat trei biserici.

Una dintre acestea este biserica romano-catolică, ridicată pe un con vulcanic, numit Calvaria mică. Este prima biserică care întâmpină vizitatorii, în mijlocul satului.

În anul 1753, la doar 6 ani de la începuturile mineritului la Săcărâmb, se construiește o capelă din lemn ce în 1765 va fi înlocuită cu o bisericuță tot din lemn.

Actuala biserică romano-catolică s-a construit în anul 1777, la construcție folosindu-se multă rocă vulcanică, ce se găsea din belșug în zonă. Din documente rezultă că lucrările au fost încheiate în doar șapte luni și a fost sfințită în 8 decembrie 1777, de către episcopul romano-catolic, Kollonits Ladislau și poartă hramul „**Sfânta Maria Mică**” iar titulatura bisericii este „**Zămislirea Maicii Domnului**”.

Turnul bisericii s-a ridicat mai târziu. Înălțarea a început în anul 1830 și s-a finalizat un an mai târziu. Toată biserica a fost ridicată cu contribuția bănească și aportul prin muncă al minerilor.

Biserica a devenit parohie de sine stătătoare, în anul 1783. Aici au slujit și slujesc preoți franciscani, biserica având toate însemnele legate de acest cult. În apropierea bisericii se află casa parohială, o construcție impunătoare la timpul respectiv.

Primul paroh al bisericii a fost preotul Lamasch Joseph, care a scris un jurnal în limba latină din care se pot afla lucruri interesante despre enoriașii romano-catolici ai Săcărâmbului (nașteri, căsătorii, decese), furnizează informații despre minerit și chiar despre răscoala lui Horea.

Interiorul bisericii a fost inițial pictat cu culori naturale dar, din păcate în decursul timpului s-a intervenit cu încă patru zugrăveli. Interiorul a fost zugrăvit ultima dată în anul 1968, când au fost distruse și ultimele picturi murale originale, cu subiect religios. Din pictura murală se mai păstrează, pe arcada despărțitoare dintre absida altarului și nava bisericii într-un medalion, însemnele minerești (cele două ciocane și opaițul).

Biserica are un altar principal și două altare secundare. În stânga și în dreapta altarului sunt două tablouri pictate în ulei, iar deasupra altarului este tot o pictură în ulei de dimensiuni impresionante, reprezentând-o pe Fecioara Maria. Partea superioară a tabloului este încadrată de o ghirlandă sculptată în lemn, cu flori aurite. Altarul și tabloul sunt încadrate de două coloane cu capitel corintic, pe care stau doi îngeri. Altarele secundare, așezate la limita dintre absidă și navă sunt închinare, cel din stânga Sfintei Varvara – protectoarea minerilor, respectiv cel din dreapta Sfintei Fecioare Maria. Altarele secundare sunt lucrate în lemn cu decorații aurite, în stil baroc, asemenea altarului principal. Pe peretele răsăritean al navei se află un tablou mare, pictat în ulei, reprezentând o scenă religioasă. Accesul la cor se face pe o scară în spirală ce duce la o mică orgă acționată pe vremuri de o foale din piele de bou ce se manevra cu o pedală.

În turnul bisericii inițial au fost trei clopote, dar în prezent există doar două. Cel mare a fost dus la topit în 6 noiembrie 1916, împreună cu restul clopotelor din bisericile Săcărâmbului, pentru a fi folosite la turnarea țevelor de tun. Tot în turn, la nivelul clopotelor, se găsește un dispozitiv denumit racin, care în zilele premergătoare Paștelui, înlocuia dangătul clopotelor.

Ceasul din turn cu cadrane înspre cele patru puncte cardinale există, dar nu mai este funcțional. Mecanismul ceasului este atipic, o realizare ingenioasă, confecționat artizanal de un meșter ceasornicar al vremurilor respective. Majoritatea pieselor sunt din fier forjat. Ceasul bătea la ore fixe și la jumătate.

De biserica romano-catolică se leagă copilăria unui fiu de miner născut la Săcărâmb, Lönhart Francisc, care după ce a rămas orfan (tatăl murind în accident de mină) a fost școlit de preotul din Săcărâmb, Kovacs Antal și a devenit episcop al Transilvaniei, între anii 1882-1897. El va consemna câteva impresii în anul 1881 în “Cartea de aur”, cu ocazia unei vizite la minele din Săcărâmb. Cartea de aur a fost inaugurată cu ocazia vizitei împăratului Franz Ioseph la Săcărâmb (21-22 iulie 1852), carte în care apoi au mai fost menționate impresiile unor personalități legate de faima Săcărâmbului. Din păcate cartea nu mai există dar au mai rămas câteva amintiri despre acele aprecieri.

În timpul răscoalei țărănești condusă de Horea, Cloșca și Crișan, la biserică s-au refugiat mai mulți nobili din împrejurimi, care au fost ascunși de preot, în turnul bisericii. Astfel, în ziua de 6 noiembrie 1784, vice-judele nobililor din Baia de Criș a cerut ajutorul parohului Lamasch Joseph. Printe alți nobili, tot în turnul bisericii s-a adăpostit nobilul Nandra Mozes din Hărău cu soția și fiica de numai trei ani.

În prezent biserica este deservită de parohul Föcze Imre-Bonaventura preot franciscan la parohia romano-catolică nr.2 din Deva. Biserica fiind în reparații începând cu anul 2016, slujba religioasă nu se oficiază în biserică ci într-o încăpere special amenajată în casa parohială.

Prof. Ecsy Brighida
Noiembrie 2016

Biserica Greco-catolică (unită) Săcărâmb – cult Greco-catolic (Biserica Trăznită)

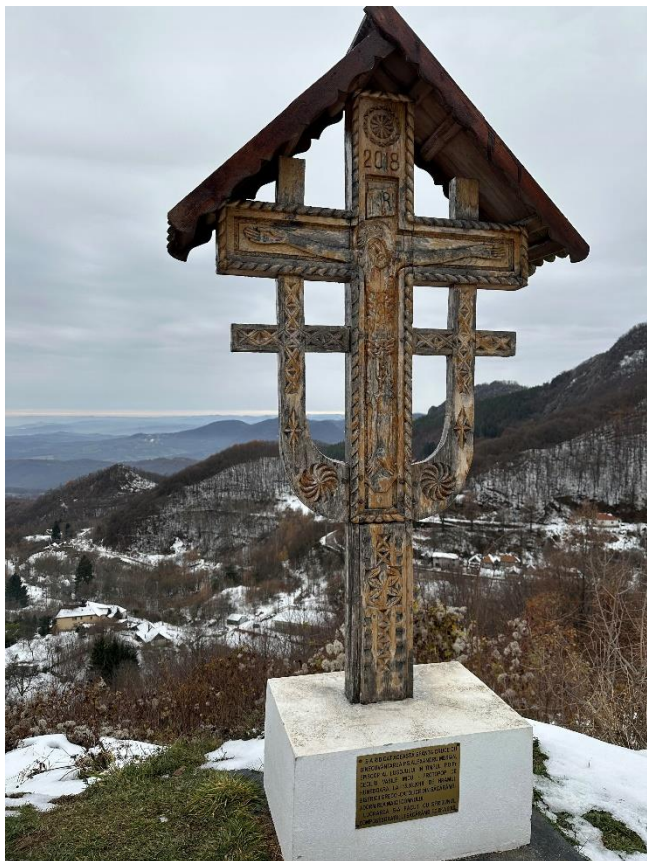
Biserica Trăznită din satul Săcărâmb, situată în comuna Certejul de Sus din județul Hunedoara, are o istorie fascinantă și inedită, strâns legată de comunitatea minieră și de evenimentele naturale neobișnuite care au marcat acest edificiu.

Numele de "Biserica Trăznită" provine de la un eveniment din secolul al XIX-lea, când biserica a fost lovită de trăsnet, lucru care a avut un impact profund asupra localnicilor și a dat naștere la numeroase legende locale.

Construită în prima jumătate a secolului al XVIII-lea, biserica a fost un lăcaș de cult greco-catolic, ridicat pentru a servi nevoile spirituale ale comunității minierilor veniți în zonă pentru exploatarea aurului și teluriului. Săcărâmbul era cunoscut în acea vreme pentru resursele sale naturale bogate, iar biserica a devenit un simbol central pentru acești oameni, mulți dintre ei fiind coloniști germani, maghiari și slovaci aduși de autoritățile imperiale habsburgice.

Evenimentul trăsnetului, care a avut loc în jurul anului 1840, a

afectat clădirea, dar nu i-a distrus complet structura. Totuși, incidentul a fost considerat de unii drept un semn divin, iar biserica a căpătat o aură

de misticism în comunitate. După lovitura de trăsnet, biserica a fost restaurată de mai multe ori, însă numele său a rămas "Biserica Trăznită", perpetuând legenda în rândul localnicilor.

Pe parcursul secolului al XX-lea, odată cu schimbările economice și sociale din România, biserica a trecut printr-o perioadă de declin, odată cu scăderea numărului de locuitori din zonă și reducerea activităților miniere. Cu toate acestea, biserica rămâne un reper istoric și arhitectural important.

Biserica Trăznită din Săcărâmb are o importanță culturală și socială deosebită pentru comunitatea locală, nu doar ca lăcaș de cult, ci și ca simbol al rezilienței și continuității tradițiilor.

Într-o zonă în care activitățile economice au fost dominate de minerit, biserica a jucat un rol esențial în viața spirituală a comunității, oferind un loc de rugăciune

și de refugiu într-o perioadă de muncă grea și adesea periculoasă în minele de aur.

Din punct de vedere social, biserica a fost centrul activităților comunității, unde se organizau evenimente religioase, dar și întâlniri sociale și culturale. De-a lungul secolelor, biserica a fost martora schimbărilor din comunitatea multietnică din Săcărâmb, adunând laolaltă oameni de diferite origini, dar uniți prin credință și tradiții comune.

Astăzi, deși numărul enoriașilor s-a redus semnificativ, biserica rămâne un simbol al identității locale și al legăturii strânse dintre comunitate și trecutul său istoric.

Importanța culturală a bisericii este subliniată și de eforturile de conservare și restaurare, care încearcă să păstreze acest monument pentru generațiile viitoare, în speranța că el va continua să fie un loc de reflecție spirituală și un punct de atracție pentru turiștii interesați de istoria regiunii.

În concluzie, Biserica Trăznită din Săcărâmb nu este doar un monument arhitectural, ci și un element esențial al patrimoniului cultural și spiritual al zonei. Rolul său în viața comunității de-a lungul secolelor, precum și legendele care o înconjoară, fac din această biserică un simbol al rezistenței și al importanței spirituale pentru locuitorii din Certejul de Sus și nu numai.

Biserica ortodoxă din satul Nojag

În satul Nojag, comuna Certeju de Sus, județul Hunedoara, se află Biserica cu hramul Sf. M. Me. Gheorghe. Din istoricul Bisericii putem aminti în primul rând că, înainte de Uniație (anul 1700) în satul Nojag exista un schit monahal cu mai mulți călugări, pe locul numit „Chilia”, care a fost ars din ordinul generalului german romano-catolic Bukov.

În anul 1726 parohia aparținea Protopopiatului Hondol. Pe atunci exista o bisericuță din stejar masiv care a fost dăruită de credincioșii din Nojag satului Bălata, comuna Șoimuș. În anul 1842 este construită biserica actuală de Pr. Petru Moța, care este înzestrată de urmașul acestuia Pr. Ioan Moța. În anul 1938, sub conducerea Pr. Guga Aureliu din Hondol (1924-1943) Biserica este acoperită cu țiglă. Între anii 1947-1948, sub conducerea Pr. Ioan Marchitan din Săcărâmb, bisericii i se fac reparații capitate și se zidește casa parohială din Nojag. În anul 1979, sub conducerea Pr. Petru Bota se tencuiește Biserica în exterior; în anul 1981 se tencuiește Biserica în interior; în anul 1982 pardoseala este schimbată cu dale de mozaic; în anul 1985 este zugrăvită; în anul 2002 este stropită cu praf de marmură și ciment alb.

În anul 2003 a fost reparată în exterior și casa parohială fiind stropită cu praf de marmură și ciment alb.

În data de 01.06.2012 parohia este preluată de Pr. Dr. Dorin Costescu.

În anul 2012 este refăcută complet și modernizată în interior casa parohială. În anul 2013 sunt realizate lucrări capitale la Biserica: subzidiri, centură, lemnărie și acoperiș nou. În anul 2014 se introduc scaune tapițate în Biserica. În anul 2015 se reface turnul Bisericii. În anul 2016 se ridică terasa din lemn a Bisericii. Între anii 2012-2016 se cumpără diverse obiecte bisericești noi: veșminte, Sf. Vase, dvere, tetrapoade, strană, icoane, veșminte preoțești, Sf. Chivot, veșminte sf. masă, prapuri, cruci etc.

Biserica ortodoxă din satul Vărmaga

Satul Vărmaga, situat în comuna Certeju de Sus, județul Hunedoara, este așezat în dreapta Mureșului, într-un ținut deluros, pe o vale strâmtă, cu o întindere de 6 km est-vest. Se învecinează la răsărit cu satul Săcărâmb, la apus cu satul Bârsău, la miazăzi cu satul Bămpotoc, iar la miazănoapte cu satul Nojag. Documentele timpului atestă existența satului Vărmaga pentru prima dată, în anul 1492.

În actele parohiale, se menționează existența unei biserici din bârne, care la anul 1794 nu mai corespundea cu numărul credincioșilor și s-a construit o biserică nouă din piatră, acoperită cu șindrilă în locul numit “Șchiob”, unde se află actuala biserică.

În anul 1904, sub păstoria Pr. Nicolae Duma, după 110 ani, se construiește noua biserică, mult mai încăpătoare, în locul celei vechi. Construcția durează 5 luni: 14 iunie-14 noiembrie 1904 și se sfințește provizoriu pt a se putea sluji în ea.

În data de 3 noiembrie 1907 se sfințește biserica de către delegatul Mitropolitului Ioan Mețeanu, dl. Protopop de Deva George Romanul, împreună cu preoții Olimpiu Oprea – Săcărâmb, Petru Mihuți – Hondol, Simion Filimon – Râghet, Simion Cuioc – Bămpotoc, Nicolae Tin – Bârsău și Nicolae Duma preot paroh Vărmaga.

Biserica are formă de corabie, cu două intrări. Constructorul este Pavel Vucovici, din Deva. S-a construit cu contribuția credincioșilor din Vărmaga – 9310 coroane, minerii din Săcărâmb – 140 coroane, Mârza Ion – 50 coroane, Fundația Andrei Șaguna din Sibiu – 500 coroane; Total 10000. Biserica poartă hramurile: “Sf. ARHANGHELI MIHAIL ȘI GAVRIL ȘI Sf. IOAN RUSU”.

Alte instituții importante din comuna Certeju de Sus:

- Primăria
- Poliția
- CAR Certej
- Poșta.

5.16. Tradiții, obiceiuri, evenimente culturale, meșteșuguri:

Zona Certej este o zonă minieră recunoscută încă din 1746, când a fost relansat mineritul aurifer din Munții Apuseni.

Prima topitorie de aur din Certej a fost deschisă în 1763 și a funcționat 119 ani.

Tradiția datinilor a fost transmisă încă din cele mai vechi timpuri și s-a păstrat până în zilele noastre. În timpul sărbătorilor de iarnă, practicarea lor se face prin îmbrăcarea portului popular și a diferitelor costume specifice jocului pentru urât: irodul, capra, sorcova etc., fiind o delectare pentru turiștii care vin și asistă la ele.

În comuna Certeju de Sus a funcționat Ansamblul Folcloric "Făeragul".

ANSAMBLUL FOLCLORIC "FĂERAGUL" a luat ființă în cadrul Căminului Cultural al comunei Certeju de Sus, județul Hunedoara.

ANSAMBLUL FOLCLORIC "FĂERAGUL" este un ansamblu înființat în luna octombrie 2008 în cadrul Căminului Cultural Certeju de Sus. Denumirea ansamblului vine de la Lacul cu același nume, situat într-un peisaj pitoresc, la aproximativ 2 km distanță de centrul localității Certeju de Sus, fiind cel mai vechi lac de acumulare din județul Hunedoara.

Ansamblul a fost constituit în totalitate din tinere talente ale comunei Certeju de Sus. Prima apariție publică a avut loc cu ocazia participării la Festivalul Internațional de Folclor pentru Copii și Tineret din Cipru desfășurat în luna noiembrie 2008.

Deschiderea manifestată și preocuparea constantă pentru o viață culturală bogată în comuna Certeju de Sus, în decursul anilor, a făcut ca ANSAMBLUL FOLCLORIC "FĂERAGUL", din cadrul Căminului Cultural Certeju de Sus, să răspundă solicitărilor de participare, la spectacole cât și la festivalurile de folclor pentru copii și tineret, atât din țară cât și de peste hotare. Astfel, Ansamblul Făeragul a evoluat la spectacole sau festivaluri de profil organizate în țară în localități precum Certeju de Sus, Săcărâmb, Deva, Hunedoara, Orăștie, Simeria, Hațeg, Brad, Geoagiu, Luduș, Târnăveni, Făgăraș, Iași. De asemenea a participat la festivaluri internaționale de folclor alături de țări ca Turcia, Bulgaria, Serbia, Guatemala, Ile de la Reunion, Portugalia, Ungaria, Franța, Italia, Macedonia, Iran, Yakutia, Lituania, Rusia, Ucraina, Muntenegru, Polonia, Cehia, Croația, Macedonia, Slovacia, Cipru. Ansamblul Făeragul a reprezentat România pe scena Festivalurilor Internaționale de Folclor pentru Copii și Tineret din țări precum Cipru, Turcia, Italia, Serbia, alături de dansatori din multe alte state.

„Ridicatul Steagului”, în a doua zi de Paști, este un obicei vechi de 200 de ani în comuna Certeju de Sus. Aproape toată suflarea satului centru de comună se adună în a doua zi de Paști să participe la această manifestare biseculară. Se pare că obiceiul a fost adus în zona Certejului de către minerii maramureșeni, odată cu deschiderea exploatărilor aurifere.

Craiul și Comornicul, principalii eroi.

Eroii sunt, în fiecare an, câte doi tineri din sat, îmbrăcați în costume tradiționale locale. Cei doi stegari sunt denumiți Craiul și Comornicul, grade corespunzătoare, spun localnicii, celor purtate de soldații romani care au păzit mormântul lui Iisus Hristos.

Obiceiul vestește sătenii că Iisus Hristos a înviat. Steagul este realizat dintr-o panză albă, semn al păcii. El reprezintă filmul vieții lui Iisus Hristos. Pe steag sunt cusute inițialele numelor celor doi stegari și anul în care el a fost înălțat. Marginile steagului sunt împodobite cu ciucuri în culorile tricolorului.

Cheamă fetele din sat la horă

Până să se încheie slujba din biserică și preotul iese afară să binecuvânteze steagul, mai mulți tineri, adunați undeva mai sus de cimitir, bat toaca și bubuie peste sat din “dudele” improvizate din țevi umplute cu carbid. „Ostilitățile” se termină atunci când se înalță spre cer “lancea” pe care flutură steagul alb al păcii și biruinței vieții asupra morții. După ce preotul a binecuvântat steagul, un grup de copii din comună, îmbrăcați în costume populare, incing o horă în jurul flamurei albe. Steagul este coborât apoi în bernă la mormintele celor îngropați în cimitir. În primele două zile de după duminica Paștelui, tinerii duc steagul în fiecare gospodărie în care se află fete. După ce le joacă, în curtea casei, le invită pe fete la hora care se organizează seara în comună. Tinerii îi amenință pe părinții fetelor că, dacă nu le vor lăsa la horă, vor veni și le vor răpi. Astfel, Craiul și Comornicul își asumă și descendența din soldații romani răpitori ai sabinelor.

Ștafeta se predă cu ... baie rece.

Seara, steagul este dus la căminul cultural, unde se aleg Craiul și Comornicul pentru anul viitor. Numai că treaba nu este așa simplă. Stegarii actuali sunt cărați pe două scaune până la o vale din apropiere. Aici ei trebuie să le pună întrebări legate de acest obicei, viitorilor Crai și Comornic. Dacă aceștia din urmă răspund corect, actualii deținători ai statutului de Crai și Comornic vor fi luați de pe scaune și aruncați în apă. Dacă viitorii stegari nu dau răspunsurile corecte, ei vor fi cei aruncați în vale. Manifestările dedicate înălțării steagului continuă, apoi, în fața căminului cultural, unde flamura albă este aplecată, astfel ca tinerii s-o poată prinde de ciucuri. Se fac, în total, trei încercări. Cine prinde steagul are dreptul să ceară o recompensă de la cei doi stegari, Craiul și Comornicul. La încheierea zilei, steagul este depus în căminul cultural, urmând ca a doua zi să fie din nou purtat prin sat. La finalul celor două zile, când manifestările legate de ridicatul steagului se încheie, panza acestuia este ruptă în două și împărțită între cei doi tineri care l-au purtat, adică între Crai și Comornic, iar lancea va fi pusă la adăpost până anul viitor. De menționat că acest străvechi obicei se mai păstrează doar în satele Certej și Hondol.

5.17. Legende

Comuna Certeju de Sus este înconjurată de niște legende care merită promovate din punct de vedere turistic:

1.Comoara dacică ascunsă în munți - se spune că în munții din jurul comunei Certeju de Sus, dacii ar fi ascuns o comoară uriașă pentru a o proteja de invazia romană. Potrivit legendei, comorile erau îngropate sub un stejar secular, de pe un deal înalt, protejat de spirite păzitoare. Unii localnici susțin că au auzit șoapte misterioase încercând să se apropie de locul presupus al comorii. Se spune că doar cei cu suflet pur, care nu sunt mânați de lăcomie, pot descoperi locul ascuns. Câteva expediții neoficiale au fost organizate în trecut pentru a descoperi comoara, dar toate s-au soldat cu eșecuri. Legenda mai adaugă faptul că dacii au blestemat aurul, astfel încât, orice persoană care încearcă să-l găsească, cu gânduri necurate, este lovită de nenorociri. Unii bătrâni din sat povestesc că au văzut noaptea lumini stranii în jurul stejarului, semn că locul este încă protejat.

2.Blestemul aurului de la Certej - Aurul din zona Certeju de Sus a fost întotdeauna asociat cu povești întunecate și blesteme. Una dintre cele mai cunoscute legende spune că un miner care a descoperit o pepită foarte mare, a refuzat să o împartă cu colegii săi și a ascuns-o pentru sine. La scurt timp, minerul a murit într-un accident inexplicabil, iar pepita a dispărut. De atunci, minerii din zonă au povestit că în unele galerii

se aud șoapte sau gemete misterioase, mai ales în timpul nopții. Aceste fenomene sunt atribuite sufletelor celor care au murit, învinovățind aurul pentru nenorocirile lor. Se mai spune că, dacă cineva lucra în mină, fără respect pentru natură și pământul locului, avea parte de vise tulburătoare și accidente inexplicabile. Unii cred că aurul din Certej este blestemat de către spiritele strămoșilor daci care au locuit zonă, iar blestemul continuă să afecteze pe oricine nu respectă regulile nescrise ale pământului.

3. Fântâna de argint - Într-un sat din Certeju de Sus, o fântână veche, cu apa limpede ca argintul, este considerată magică. Legenda spune că, pe vremuri, o zână a trecut prin acele locuri într-o noapte furtunoasă. Rămasă fără adăpost, un păstor i-a oferit un loc într-un staul, iar drept răsplătă, zâna a binecuvântat apa fântânii. Localnicii spun că apa acestei fântâni vindecă boli, alungă spiritele rele și aduce noroc celor care o beau cu inima curată. Unele mame își scaldau copiii în apa fântânii pentru a-i feri de deochi. Cu toate acestea, legenda avertizează că cei care iau apa fără permisiunea spiritelor protectoare, vor fi urmăriți de nenorociri.

4. Râul blestemat al văduvei - Un râu mic din apropierea comunei Certeju de Sus poartă numele de "Râul Văduvei" și este legat de o poveste tristă. O femeie tânără, care și-a pierdut soțul într-un accident de mină, obișnuia să meargă zilnic la râu și să plângă. Lacrimile sale, spune legenda, s-au transformat într-un torent care a dat naștere râului. Se mai spune că, în anumite nopți, se pot auzi suspinele văduvei în sunetul apei curgând. Localnicii evită să folosească apa râului pentru a bea sau pentru gătit, temându-se că ar putea atrage ghinion. De asemenea, râul este considerat un loc sacru, iar unii spun că acolo ar avea loc fenomene ciudate, cum ar fi luminile albe care apar deasupra apei noaptea.

5. Balada căprioarei albe - Pădurile din jurul comunei Certeju de Sus ascund o poveste fermecătoare despre o căprioară albă, care apare doar în nopțile cu lună plină. Legenda spune că, demult, o tânără fată, pe nume Ana, care fugea de o căsătorie forțată, s-a rugat la cer pentru salvare. Rugăciunea sa a fost auzită, iar o forță divină a transformat-o într-o căprioară albă, simbol al purității și libertății. De atunci, căprioara apare doar în fața celor care au suflete curate și intenții bune. Se spune că vânătorii care încearcă să o prindă vor fi loviți de ghinion: armele lor nu funcționează, iar pașii îi rătăcesc în pădure. În schimb, cei care reușesc să o vadă în liniște sunt binecuvântați cu noroc și sănătate. Localnicii mai povestesc că, uneori, luna pare mai strălucitoare în nopțile în care căprioara albă își face apariția, iar pajiștile pădurilor sunt scăldate într-o lumină magică. Această baladă este considerată un simbol al legăturii sacre dintre oameni, natură și divinitate în Certeju de Sus.

5.18. Organizații ale societății civile:

Principalele organizații ale societății civile de pe raza **Comunei Certeju de Sus** sunt:

- Asociația Sportivă Certeju de Sus** - care are ca activitate specifică: **fotbalul**;
- Asociația SETRAS** – asociație de promovare a **Turismului și a localității Săcărâmb**;
- Asociația de caritate Casa Harului**, situată în **Vărmaga**.

SECȚIUNEA III - Analiza situației actuale la nivelul Comunei Certeju de Sus

6. Amenajarea teritoriului și urbanism

6.1. Structura administrativ-teritorială, rolul în sistemul de localități și planificarea teritoriului

Județul Hunedoara este alcătuit din orașe și comune - unități de bază ale organizării administrativ-teritoriale a țării - în funcție de condițiile geografice, economice, sociale, etnice și de legăturile culturale și tradiționale ale populației.

Orașele care au un număr mai mare de locuitori, o însemnătate deosebită economică, socială și culturală la nivel județean sau național pot fi declarate municipii. Județul Hunedoara are **7 municipii, 7 orașe și 55 comune**.

Comuna Certeju de Sus este localizată la **14,6 km** de Municipiul Deva, reședința județului Hunedoara.

Comuna Certeju de Sus este deservită de drumul județean **DJ 761 și DJ 761 A**.

Comuna Certeju de Sus beneficiază de drum asfaltat pe o distanță de 26 km, reprezentând drumuri județene și 9 km drumuri comunale.

Drumurile județene nemodernizate din comună se întind pe o distanță de 7 km, iar cele comunale pe 7 km.

Condițiile actuale de transport și accesul existent la transport rutier (principalele drumuri de acces, tipul drumurilor):

- Drum Județean **DJ 761 Certeju de Sus-Bocșa Mică-Săcărâmb**
- Drum județean **DJ 761A Vărmaga-Nojag și Certeju de Sus-Măgura Toplița-Toplița Mureșului.**

- **Drum comunal DC 24 A: DJ 761(KM 16+522) Bocșa Mică-Voia**
- **Drum comunal DC 26 A: Lunca (DJ 406A km 25+700) -Toplița Mureșului**
- **Drum comunal DC 26 B: DC 26 (DJ 761A km 7+555) Toplița Mureșului**
- **Drum comunal DC 26 C: DJ 761A (km 9+198) - Măgura Toplița**
- **Drum comunal DC 27 B: Vărmaga (DJ761B km 6+141) - Codru**
- **Drum comunal DC 27D Nojag (DJ 761B km 3+460) – Săcărâmb (DJ 761 km 17+371)**
- **Drum comunal DC 28C: DJ 761 (km 13+538) - Hondol**
- drumuri de exploatare, agricole si forestiere: **153,13 km (din PUG)**
- Străzi în intravilan - **25,22 km (din PUG).**

6.2. Locuire și aspecte urbanistice: Obiective PUG (PLAN URBANISTIC GENERAL) COMUNA CERTEJU DE SUS

- ✓ realizarea pe suport cadastral actualizat la zi a situației existente și propuse;
- ✓ respectarea limitelor naturale și a limitelor cadastrale ale parcelelor la stabilirea intravilanului propus;
- ✓ stabilirea principiilor de dezvoltare urbanistică viitoare;
- ✓ introducerea în intravilan a unor suprafețe de teren în completarea funcțiunilor existente, precum și propuneri de noi destinații;
- ✓ propuneri de echipare edilitară și dotări aferente acestora;
- ✓ propuneri de reabilitări de drumuri și realizarea de căi de acces noi.

7. Analiza SWOT a COMUNEI CERTEJU DE SUS

Analiza SWOT ca instrument de diagnoză din perspectiva potențialului de dezvoltare a **COMUNEI CERTEJU DE SUS**, este folosită pentru definirea priorităților și a obiectivelor; vizează o **diagnoză internă (puncte tari și puncte slabe)** și o **analiză a contextului din perspectiva factorilor externi (oportunități și amenințări)**.

UAT Certeju de Sus, trebuie să își însușească și să promoveze o viziune strategică în ceea ce privește dezvoltarea sa. Lipsa unei asemenea viziuni duce la o activitate administrativă dezorganizată, în cadrul căreia se pot rata oportunități și se pot consuma irațional resurse prețioase. Experiența internațională a arătat că proiectele și programele operaționale funcționează cel mai bine atunci când fac parte dintr-un cadru încheiat și când există o coordonare la nivel strategic.

Pentru a avea rezultate benefice, planificarea strategică trebuie însoțită de promovarea, la nivelul administrației publice locale, a unui management strategic integrat, la toate nivelurile, capabil să identifice și să speculeze oportunitățile apărute în beneficiul comunei.

Analiza SWOT este o metodă eficientă, utilizată în cazul planificării strategice pentru identificarea priorităților și pentru crearea unei viziuni comune de realizare a strategiei de dezvoltare. De fapt analiza SWOT trebuie să de răspunsul la întrebarea “Unde suntem?”, aceasta implicând analiza mediului intern al comunei și mediul extern general și specific.

Analiza SWOT este o metodologie de analiză a unui proiect. Numele este descriptiv: Strengths (puncte tari), Weaknesses (puncte slabe), Opportunities (oportunități), Threats (riscuri).

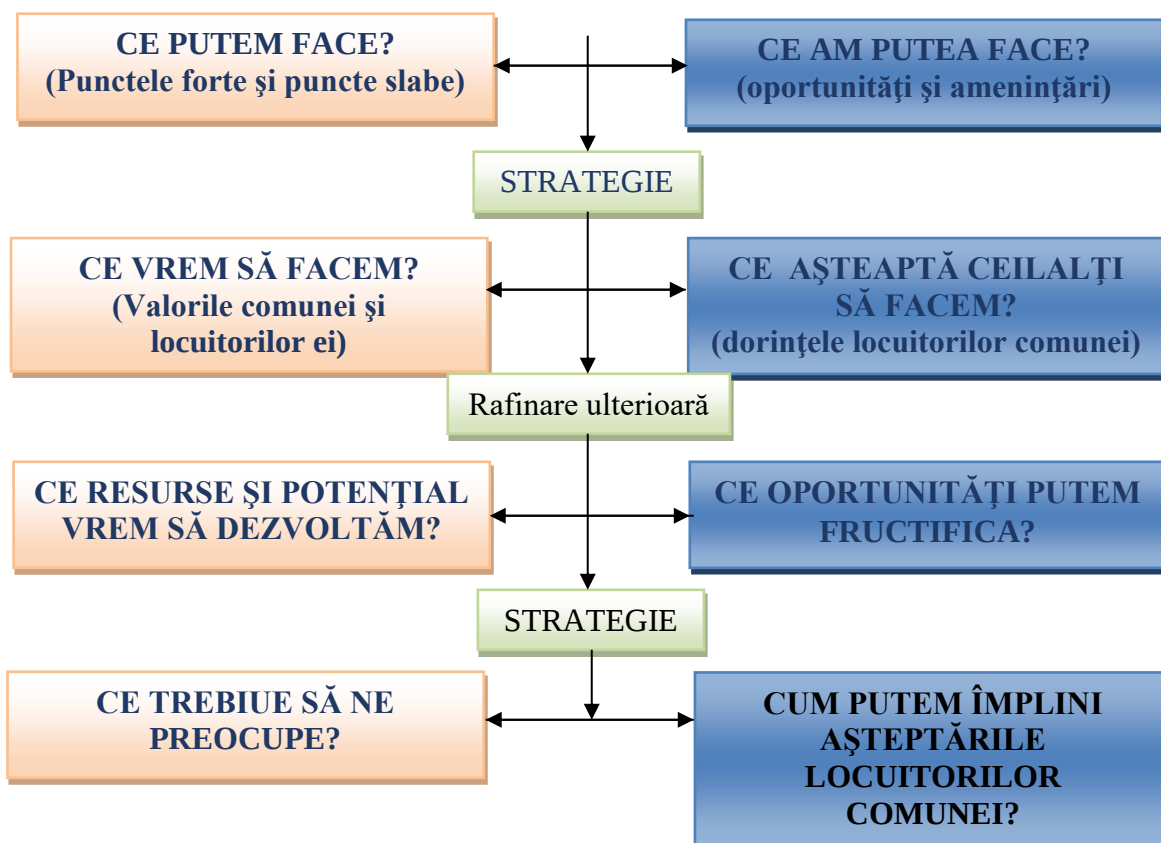
Pentru a avea certitudinea că politicile și programele existente corespund necesităților de dezvoltare a comunei Certeju de Sus, în cadrul limitărilor impuse de resursele locale disponibile și pentru accesarea fondurilor prin care Uniunea Europeană susține politica de dezvoltare regională s-a impus elaborarea strategiei de dezvoltare locală pentru perioada 2024-2027.

Punctele forte și cele slabe sunt legate de comuna și de strategiile acesteia, și de modul cum se compară cu concurența. Oportunitățile și amenințările vin dinspre mediul de piață și din direcția concurenței; de regulă sunt factori asupra cărora zona în general nu are niciun control. **Analiza SWOT** ia în considerare organizarea așezării, performanțele acesteia, produsele cheie și piețele strategice.

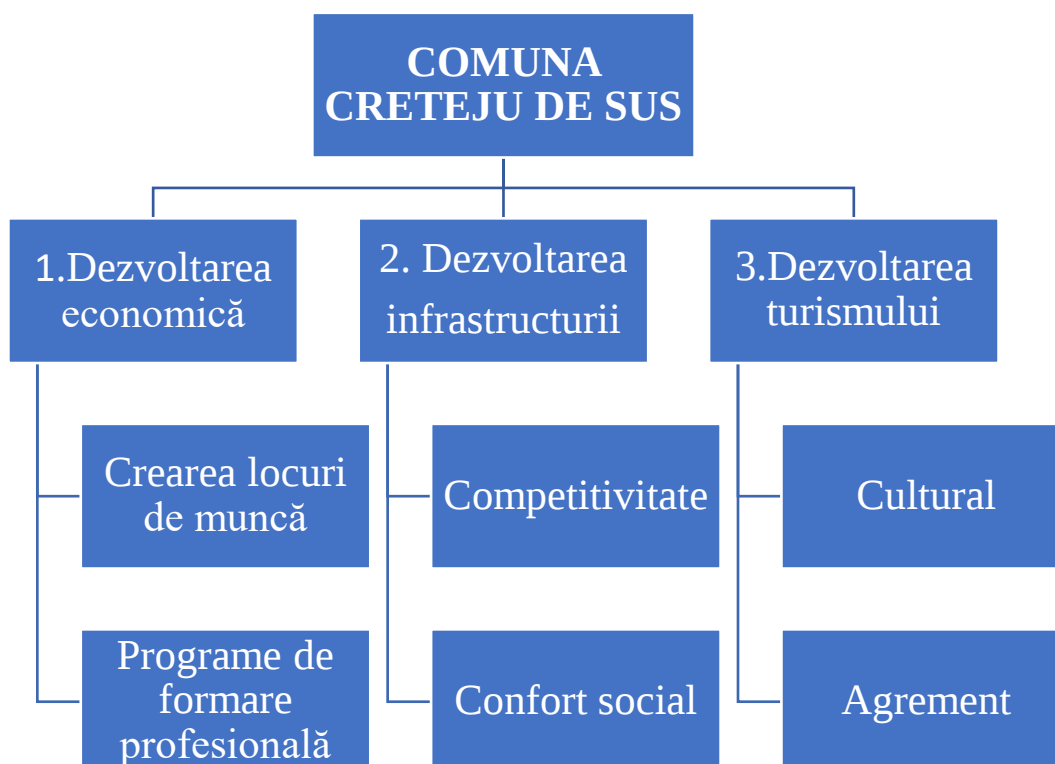
Unele “oportunități” și “amenințări” vor apărea din “punctele tari” și “punctele slabe” ale comunei.

Amenințările pot fi concrete sau potențiale.

Întrebări cheie care îndrumă analiza SWOT strategic:

În urma analizei SWOT, s-au identificat trei principii prioritare care ar trebui să stea la baza elaborării strategiei în vederea dezvoltării durabile, și anume:

- **Viața economică** a comunei Certeju de sus, trebuie stimulată și dezvoltată în toate domeniile sale: turism, cultură, agricultură, zootehnie, industrie, comerț și silvicultură.

Autoritatea publică locală va trebui să investească pentru redresarea vieții economice a comunei.

- **Infrastructura** necesită îmbunătățiri continue, de aceea investițiile trebuie făcute după anumite criterii economice astfel încât să producă beneficii:
 - Siguranța și securitatea locuitorilor comunei împotriva calamităților;
 - Raportul valoarea investiție/efecte economico-financiare produse;
 - Raportul valoare investiție/numărul beneficiarilor.
- Un alt punct important pentru creșterea **atractivității** comunei îl constituie **facilitățile culturale și de agrement** pe care le oferă sau pe care ar putea să le ofere comuna Certeju de Sus, astfel încât confortul social al locuitorilor să fie îmbunătățit.

ANALIZA SWOT GENERALĂ A COMUNEI CERTEJU DE SUS:

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
-Poziționarea geografică a comunei Certeju de Sus este una de importanță strategică. -Tradițiile comunei merită păstrate și promovate corespunzător. -Comuna Certeju de Sus are un real potențial de dezvoltare turistică. -Teritoriul este favorabil pentru practicarea sporturilor de iarnă și crearea zonelor de belvedere, precum și a traseelor turistice. -Comuna Certeju de Sus deține elemente de reprezentativitate cum ar fi: minele, construcțiile industriale, pădurea de Argint, Tăul Făerag, Izvorul	-Insuficiența serviciilor de sănătate. -Existența șomajului. -Creșterea continuă a migrației populației. -Nu se valorifică suficient elementele de cadru natural. -Lipsește implementarea unor politici publice pentru atragerea de noi investitori în teritoriu. -Traseele turistice din comuna Certeju de Sus nu sunt suficient exploatate, marcate și valorificate.

lui Franz Iosef, clădirea în care a funcționat prima școală de ingineri minieri din sud-estul Europei. -Adaptarea la realitate a reglementărilor urbanistice din noul PUG (inclusiv în ceea ce privește zonificarea funcțională și restructurarea funcțională). -Rezerve de teren neutilizat sau destructurat. Acest teren poate fi reconvertit pentru dezvoltări (rezidențial și de afaceri, turism). -Accesibilitatea generală bună poate menține zona atractivă ca punct de localizare a rezidenței. -Centru polarizator – valorificând potențialul turistic al Comunei Certeju de Sus și acordând atenție calității factorilor de mediu. -Poziția geografică face ca UAT COMUNA CERTEJU DE SUS să dețină un real potențial de dezvoltare turistică.	-Grad relativ mic de satisfacție privind nivelul de trai în Comuna Certeju de Sus; -Infrastructură nemodernizată. -Discrepanța dintre evoluția accelerată a tehnologiei și ritmul lent al implementării strategiilor și reformelor în acest domeniu la nivel de Comună. -Lipsa unei cooperări între Comuna Certeju de Sus și alte comune din zonă. -Parcări insuficiente în centru de comună. -Colectarea deșeurilor nu este bine gestionată și nici valorificarea deșeurilor în vederea obținerii de energie verde.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
-Reabilitarea blocurilor de locuințe existente în centru de comună. -Dezvoltarea de noi funcțiuni pentru zona centrală a comunei. -Păstrarea forței de muncă în Comuna Certeju de Sus și încercarea de a-i convinge pe tineri să rămână în Comuna Certeju de Sus prin încurajarea dezvoltării antreprenoriatului local și oferirea de facilități pentru investitorii care creează locuri de muncă în Comuna Certeju de Sus. -Crearea unor zone care să ofere tinerilor posibilități de petrecere a timpului liber, într-un mod cât mai plăcut, oportunități în ceea ce privește educația, cultura, sportul etc.	-Migrarea populației și pierderea forței de muncă. -Segregare socială. -Degradarea continuă a spațiilor publice și a spațiilor verzi. -Comuna Certeju de Sus poate intra în anonimat dacă nu implementează proiecte de dezvoltare turistică și economică și nu se promovează corespunzător la nivel județean, regional, național și internațional.

-Atragerea de noi investitori pentru dezvoltarea zonelor turistice. -Promovarea elementelor de identitate a locului și crearea unei imagini noi a Comunei Certeju de Sus -Modernizarea infrastructurii rutiere din interiorul comunei Certeju de Sus. -Valorificarea elemntelor de cadru natural și uman. -Tăul Făerag, Pădurea de Argint, Izvorul lui Franz Iosef, traseele turistice, precum și punctele de belvedere ce vor fi amenajate vor crea cadrul propice pentru construcția de noi pensiuni, cabane, baze sportive, baze terapeutice, pârtii de ski, parcare publică cât și alte dotări pentru practicare sporturilor de iarnă și vară; precum și pentru dezvoltarea pensiunilor și unităților de cazare existente. -Legislație și mecanisme de implementare favorabile dezvoltării Comunei Certeju de Sus. -Tehnologii noi pentru modernizarea infrastructurii serviciilor. -Acces la resurse externe prin programe de finanțare.	-Legislație complexă, incoerentă, într-o permanentă modificare. -Reducerea potențialului economic al Comunei Certeju de Sus.
---	--

ANALIZA SWOT PE FIECARE DIRECȚIE:

ANALIZA SWOT – DIRECȚIA ECONOMICĂ

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- Costuri reduse ale resursei umane; - Potențial turistic semnificativ, prin dezvoltarea, inclusiv cu finanțare	- Lipsa capitalului economic pentru investiții și dezvoltare;

europeană, a infrastructurilor de agrement și cazare; - Existența posibilității de racordare la utilități a spațiilor turistice. - Existența materiilor prime pentru industria alimentară (cartofi, grâu, porumb, orz, orzoaică); - Potențial existent pentru obținerea de produse ecologice; - Tradiție în prelucrarea unor resurse locale; - Parcelare terenului / productivitate bună; - Tradiții locale în creșterea animalelor, în special a bovinelor; - Existența unei comunități de afaceri locale, reprezentată de societăți comerciale și persoane fizice autorizate cu activitate în zonă;	- Structuri de sprijin slab dezvoltate și nivel scăzut de asociativitate și proiecte în parteneriat; - Calificările forței de muncă existente sunt în mare parte neadaptate la cererea de pe piața muncii locală; - Lipsa locurilor de muncă, în special pentru segmentul de vârstă de peste 50 de ani; - Cursurile de formare desfășurate nu acoperă necesarul de reconversie profesională. - Resurse financiare la nivel local insuficiente pentru sprijinirea/promovarea unor investiții; - Fragilitatea structurii industriale pentru economia de piață, datorită folosirii unor tehnologii învechite, productivității și eficienței economice scăzute; - Deteriorarea spațiilor disponibile ce pot fi utilizate pentru a demara activității antreprenoriale în zonă; - Lipsa culturii asociative, a înființării de asociații; - Lipsa unui sistem de sprijin pentru implementarea noțiunilor de marketing; - Slaba implementare a sistemului de asigurare a calității producției și produselor; - Slaba preocupare pentru introducerea noilor tehnologii și pentru activitatea de cercetare dezvoltare; - Lipsa centrelor de colectare a produselor agricole; - Slaba informare cu privire la normele europene;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- Direcții strategice de politici publice la nivel național și european; - Forța de muncă talentată puțin pusă în valoare; - Potențial pentru diversificarea economiei rurale prin investiții în turism; - Oportunități de finanțare europeană, axate pe turism, dezvoltarea patrimoniului natural și cultural, dezvoltarea infrastructurii de agrement; - Atragerea de investitori strategici, care să dezvolte sectorul turistic;	- Competiție la nivel supraregional cu alte comune din țară; - Stagnarea economiilor europene; - Lipsa de încredere general manifestată în societatea românească, în special în ceea ce privește comunicarea și colaborarea între administrație și mediul de afaceri; - Percepțiile în general pesimiste ale cetățenilor și mediului de afaceri cu privire la dezvoltarea Comunei Certeju de Sus și a posibilelor oportunități;

- Accesarea de fonduri în vederea dezvoltării turismului local și a mediului de afaceri local. - Dezvoltarea infrastructurii rutiere și turistice va stimula dezvoltarea accelerată a turismului în zonă; - Dezvoltarea agroturismului; - Realizarea materialelor de informare care să asigure o bună promovare a zonei, pentru atragerea turiștilor și investitorilor; - Implementarea unor proiecte pentru formarea profesională sau recalificarea forței de muncă, care să acopere nevoile actuale și viitoare ale pieței muncii locale. - Existența unor spații și clădiri în conservare, posibil a fi utilizate de către întreprinzători pentru demararea unor afaceri locale; - Programe guvernamentale pentru sprijinirea inițiativelor locale în special în domeniul dezvoltării zootehnice și a infrastructurii aferente; - Reconversia unor capacități economice aflate în conservare în capacități cu profil nou de fabricație; - Reconversia unor capacități, în special agricole, spre arii de productivitate adaptate condițiilor locale; - Existența unor spații și terenuri disponibile în scopul dezvoltării antreprenoriale; - Existența resurselor locale, puțin sau necorespunzător valorificate în prezent, reprezentate prin suprafețe importante de pădure, precum și produse accesorii pădurii; - Creșterea asistenței financiare din partea Uniunii Europene pentru IMM-uri, prin Fondurile Structurale; - Diversificare programelor naționale de sprijin pentru IMM, acordarea de granturi; - Existența programelor guvernamentale de susținere a sectorului IMM; - Disponibilitatea de a încheia relații de parteneriat a autorităților locale cu investitorii locali sau străini.	- Continuarea procesului de diminuare a forței de muncă, ca urmare a migrației populației, a scăderii accentuate a natalității și a îmbătrânirii populației; - Instabilitate legislativă - Interes redus al investitorilor pentru demararea de afaceri în comună, din cauza infrastructurii fizice sociale neadecvate, raportat la potențialul comunei; - Lipsa de receptivitate și flexibilitate a populației locale la cerințele pieței care duce la decalajele economice mari, greu de recuperat; - Reducerea ponderii populației active; - Creșterea ponderii muncii la negru cu efectele negative asupra pieței muncii, economiei locale și asistenței sociale în perspectivă. - Lipsa de investitori strategici; - Crize economice prelungite, pandemia de Covid-19; - Agravarea problemelor sociale legate de lipsa locurilor de muncă.
---	--

ANALIZA SWOT – MEDIU

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- Patrimoniul natural al comunei Certeju de Sus este bogat: existența spațiilor verzi naturale și amenajate; - Moștenirea culturală, alături de moșnenirea naturală și valorile peisagistice sunt momentan într-un echilibru stabil; - Defrișarea pădurilor este ținută sub control de factorii administrației locale, tăierile necontrolate sunt cazuri izolate; -Utilizarea redusă a pesticidelor și îngrășamintelor; - Existența Lacului Tăul Făerag – o zonă cu un potențial turistic imens; - Existența Pădurii de Argint – o zonă naturală superbă, cu peisaje de vis; - Zone de belvedere superbe în satele Măgura și Săcărâmb care trebuiesc puse în valoare; -Trasee turistice în satele din Comuna Certeju de Sus, care merită puse în valoare; - Întrepătrunderea echilibrată <i>natură – spațiul construibil</i>, prin respectarea armonioasă a normelor de mediu vis-a-vis de activitățile umane; - Menținerea curățeniei în spațiile publice, în spațiile verzi din interiorul comunei Certeju de Sus, dar și la contactul naturii cu arealul locuințelor (blocuri, case); - Existența infrastructurii de menținere a curățeniei în spațiile publice și spațiile verzi asigurate de Primărie, prin amenajarea locurilor de depozitare controlată și selectivă a deșeurilor menajere; - Precolectarea ecologică a deșeurilor menajere de la populație în containere și europubele special destinate colectării selective (PET-uri, ambalaje de hârtie, ambalaje care nu sunt biodegradabile, sticle etc.); - Colectarea cu regularitate a deșeurilor menajere după un orar bine stabilit (zilnic, săptămânal);	- Declinul zonelor verzi prin reducerea continuă a spațiilor înverzite în cadrul intravilanului prin activități de decopertare a gazonului, tăierea copacilor pentru extinderea construcțiilor de imobile; - Lipsa de educație, instruire și conștientizare a populației privind eficiența și importanța depunerii selective a deșeurilor menajere; - Sistemul de colectare selectivă a deșeurilor planificat nu este respectat; - Blocurile din Comuna Certeju de Sus nu sunt reabilitate termic și astfel nu asigură eficiența energetică și afectează aspectul comunei; - Incapacitatea locatarilor de participare la reabilitarea termică a blocurilor. -Posibila poluare a apelor de suprafață și subterane ca urmare a deversării necontrolate precum și inexistenței dezvoltării infrastructurii de canalizare; -Interesul scăzut al agenților economici în protecția mediului înconjurător; -Neefectuarea de lucrări de stabilizare în zonele ce prezintă pericole de alunecări de teren; -Nu există o rampă de gunoi în apropiere care să deservească comuna; -Insuficienta preocupare a agenților economici în recuperarea și re folosirea ambalajelor; -Lipsa fondurilor financiare destinate împăduririi terenurilor defrișate.

- Interesul Comunei Certeju de Sus pentru instituirea infrastructurii de producere a energiei regenerabile vis-a-vis de producerea energiei tradiționale; - Receptivitatea populației la normele de conduită stradală și educație ecologică; - Existența unor echipamente pentru producerea de energie regenerabilă – panouri fotovoltaice în spatele Primăriei Comunei Certeju de Sus, acoperă parțial consumul de energie al Primăriei și al Școlii Generale din satul Certeju de Sus. - Resurse de apă potabilă suficiente pentru necesarul de dezvoltare al Comunei Certeju de Sus; - Existența unei A.D.I. care asigură abordarea integrată a sistemului de gestionare a deșeurilor la nivel județean; - Mediul natural din zonă este unul diversificat, cu floră și faună bogate și arii protejate în vecinătate.	
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- Dezvoltarea turismului intern și internațional prin valorificarea din perspectivă durabilă a siturilor naturale. - Deschiderea elevilor față de subiectul de protejare a mediului înconjurător. - Aplicarea sancțiunilor, în special bănești, pentru fiecare contraveniență civică sau rutieră, fapt ce ar spori fondul financiar local. - Implementarea unui plan de măsuri și a unor campanii de conștientizare la nivel național, cu efect asupra creșterii gradului de colectare selectivă a deșeurilor; - Identificarea unei forme de parteneriat în vederea replantării zonelor defrișate; -Regularizarea cursurilor de apă Vărmaga, Nojag, Certej, Toplița Mureșului; -Posibilitatea accesării unor programe de finanțare comunitare ale Uniunii Europene pentru protecția mediului; -Crearea unei infrastructurii de acces în zonele forestiere (deschiderea de noi drumuri forestiere, destinate noilor exploatare). -Achiziționarea de utilaje pentru lucrări publice în comuna Certeju de Sus; - Accesarea unor surse suplimentare de finanțări nerambursabile, guvernamentale în vederea reabilitării termice a clădirilor publice și a blocurilor de locuințe.	- Deteriorarea calității apei pe termen lung, în cazul în care evacuările de ape uzate și menajere va continua să se facă necontrolat. - Datorită lipsei drenajului corespunzător al apelor pluviale, acolo unde condițiile geografice de pantă o permit, există pericolul inundațiilor și a declanșării alunecărilor de teren. - Inundații; - Insuficiența fondurilor destinate protecției mediului, mai ales în condițiile finanțării și cofinanțării de către autoritatea locală a proiectelor de infrastructură rutiere în implementare sau la stadiul de proiect; -Lipsa informațiilor legate de normele europene de mediu în rândul micilor întreprinzători; -Cunoștințe insuficiente legate de elaborarea și administrarea proiectelor finanțate din Fondurile Structurale pentru proiecte de protecție și valorificare a mediului; -Mentalitatea de indiferență față de protecția mediului.

ANALIZA SWOT – AGRICULTURA ȘI SILVICULTURA

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
-Ponderea mare a populației ocupată în agricultură și pomicultură; -Ponderea ridicată a proprietății private asupra terenului arabil și efectivul de animale; -Suprafața de teren arabil (care se pretează unei game largi de culturi agricole cum ar fi: cartofi, grâu, porumb, orz, orzoaică); -Existența condițiilor și tradiției de dezvoltare a activității zootehnice, fiecare familie crescând animale; -Diversificarea în comuna Certeju de Sus a speciilor de animale; -Existența unui potențial de dezvoltare a meseriilor tradiționale; -Suprafața teritorial administrativă a comunei Certeju de Sus 8.889,325 ha, din care: -arabil: 721,346 ha; -pășuni și fânețe: 3068,999 ha; -păduri: 4197,408 ha; -ape și stuf: 18,002 ha. -Sisteme de colectare a produselor pomicole;	-Absența unor sisteme de colectare, prelucrare și valorificare superioară a produselor agricole; -Dotarea tehnică slabă a tuturor sectoarelor din agricultură; -Absența unor resurse materiale care să faciliteze angajarea specialiștilor în agricultură în domeniul rural în stadiul actual (slaba eficiență economică a exploatărilor agricole nu permite angajarea în totalitate a specialiștilor existenți); -Ponderea ridicată a activității zootehnice în gospodăriile agricole individuale, comparativ cu exploatățile agricole; -Promovare insuficientă a zonei rurale și a produselor specifice; -Diversificarea slabă a activităților economice în zona rurală; -Absența echipamentelor de irigații; -Absența fondurilor financiare pentru modernizarea și popularea infrastructurii zootehnice; -Accesul redus la informații și servicii de consultanță datorită numărului mic de posturi alocate pentru aceste tipuri de servicii în cadrul administrației publice locale; -Absența activităților și serviciilor generatoare de venituri specifice zonei rurale; -Existența unui număr mare de deținători de teren agricol cu proprietăți mici (0,5-3 ha) și dispersate, care nu permit aplicarea unor sisteme de agricultură adecvate condițiilor naturale specifice; -Insuficiența centrelor de însămânțare artificială.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
-Crearea asociațiilor producătoare agricole pentru valorificarea produselor agricole; -Posibilitatea de accesare a Fondului European Agricol pentru Dezvoltare Rurală și Fondului European pentru Pescuit pentru proiectele de investiții în vederea finanțării agriculturii și dezvoltării rurale;	-Concurența importului de produse agroalimentare de pe piața UE; -Cadru legislativ instabil; -Lipsa unui cadru legal pentru protejarea producției agricole interne; -Slaba informare a agricultorilor cu privire la normele europene;

-Existența cadrului legislativ pentru înființarea și dezvoltarea exploatațiilor agricole; -Existența Planului Național Strategic pentru Dezvoltare Rurală; -Aprobarea Programului Național – Cadru de Reconstrucție și Modernizare a unor unități de profil zootehnic și din industria alimentară.	-Cunoștințe insuficiente legate de elaborarea și administrarea proiectelor finanțate din Fondurile Structurale FEADR; -Resurse financiare proprii insuficiente pentru finanțarea și co-finanțarea proiectelor finanțate prin Fonduri Structurale și FEADR.
--	---

ANALIZA SWOT – EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ:

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- existența unei legislații, a politicilor și a planurilor pentru prevenirea discriminării copiilor, tinerilor și adulților cu dizabilități prin accesul la toate etapele educației din primii ani de viață până la vârsta adultă (Convenția Națiunilor Unite cu privire la Drepturile copilului (CDC)); - accesul persoanelor cu dizabilități la educația de masă; - evaluarea timpurie a nevoilor educaționale ale copiilor în scopul planificării intervențiilor educaționale; - susținerea, din partea unor părinți ai copiilor în procesul educațional; - existența unor cursuri de formare pentru cadrele didactice, legate de cerințele educaționale speciale; - burse de ajutor social pentru copiii cu cerințe educative speciale, - existența școlii gimnaziale din satul Certeju de Sus, comuna Certeju de Sus, cu program normal - existența școlii primare din Hondol - existența a două grădinițe pe raza comunei Certeju de Sus.	- Populația școlarizată în învățământul primar și învățământul gimnazial în scădere datorită scăderii demografice a populației; - Nivelul relativ redus al pregătirii școlare și respectiv profesionale a majorității locuitorilor comunei. - sprijin individualizat redus; - lipsa de formare inițială în domeniul cerințelor educaționale speciale, a cadrelor didactice și a managerilor școlari; - insuficienta cunoaștere a unor tehnici și metode educaționale adecvate persoanelor cu dizabilități, de către cadrele didactice; - lipsa dotării cu materiale și echipamente adecvate (mobiliier, calculatoare, sau rampe de acces pentru elevii cu dizabilități, etc.); - lipsa unui curriculum incluziv, flexibil; a unor planuri educaționale individualizate; - inexistența unor standarde minime de evaluare a competențelor dobândite; - programe școlare încărcate și complicate, care nu țin cont de nevoile de dezvoltare și educație a copilului; - lipsa unor recompense/aprecieri sau aspecte financiare pentru cadrele didactice; - lipsuri economice și materiale legate de sistemul general de educație; - implicarea redusă sau deloc a părinților copiilor, ca parteneri activi în elaborarea planurilor educaționale; - lipsa unei colaborări cu autoritățile publice; - inexistența centrelor de resursă pentru asistența psihopedagogică; - locuri de joacă insuficient amenajate; - fond de carte învechit; - lipsa sălilor moderne de festivități în școli; - lipsa activităților de cercetare-dezvoltare;

	- elevii nu dispun de servicii de medicină școlară; - folclorul și tradițiile locale nu sunt suficient promovate, astfel că nu sunt valorificate ca și potențial turistic;
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- Reabilitare bază sportivă din satul Certeju de Sus, comuna Certeju de Sus. - Realizarea unei noi baze sportive cu teren sintetic; - Reabilitare baza sportivă Școala Gimnazială. - Amenajarea unei săli de sport; - Reabilitarea școlilor și dotarea lor la nivel european în comuna Certeju de Sus; - Existența unor programe comunitare și naționale de asigurare a accesului la educație pentru populațiile dezavantajate; - Politici de stimulare a ocupării posturilor vacante pentru cadrele didactice și a menținerii cadrelor calificate. - învățarea prin colaborare, ce contribuie la dezvoltarea cognitivă și socio-afectivă a copiilor; - munca în echipă, lecții în parteneriat; - colaborarea și schimbul de experiență între școli; - parteneriate cu fundații, ONG-uri; - obținerea de fonduri în vederea co-finanțării unor proiecte pentru reabilitarea clădirilor unor unități de învățământ; - dezvoltarea unui complex educațional care să completeze paleta de opțiuni de agrement oferită localnicilor, precum și turiștilor.	-Scăderea gradului de instrucție școlară a populației tinere; - Închiderea/restrângerea activității școlilor primare din satele aparținătoare, cu impact asupra scăderii gradului instrucției școlare în comună. - promovarea scăzută a elevilor, repetenția; - absenteism, abandonul școlar; - analfabetism; - scăderea numărului de elevi, care presupune comasarea și reorganizarea unităților școlare; - subfinanțarea sectorului educațional și cultural în raport cu alte sectoare de activitate; - menținerea subfinanțării sectorului cultural la nivel național pe termen lung; - lipsa fondurilor locale/naționale/europene pentru finanțarea reabilitării obiectivelor educaționale și culturale ale localității; - pierderea valorilor tradiționale și folclorice ale zonei.

ANALIZA SWOT – RESURSE UMANE – PIAȚA MUNCII:

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- Existența unor specialiști în domenii variate de activitate; - Dotarea instituțiilor locale cu rețea de calculatoare, internet și servicii gestionate cu sistem IT; - Ospitalitatea recunoscută a locuitorilor; - Număr relativ redus al inadaptaților social; - Rata infraționalității scăzută.	- Îmbătrânirea populației (spor natural negativ și migrarea tinerilor spre centrele urbane sau alte țări); - Adaptarea mai lentă a populației rurale mature și vârstnice la schimbările și provocările lumii actuale, în general, și la fenomenul mobilității și reconversiei profesionale, în special;

	- Migrarea persoanelor tinere spre mediul urban și străinătate, în special a celor cu pregătire profesională înaltă; - Capacitatea financiară relativ scăzută a locuitorilor zonei.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
-Extindere Centru de zi; -Realizarea unui complex de sănătate și odihnă; -Accesarea fondurilor europene și guvernamentale în domeniul social; -Existența strategiei naționale antisărăcie; -Existența unor exemple de succes ale unor localnici cu inițiativă; -Posibilitatea accesării unor programe de finanțare guvernamentale pentru reconversie profesională și crearea de noi locuri de muncă pentru șomeri; -Grad redus de ocupare profesională, deci potențial important al forței de muncă locale, la salarii competitive la nivel regional (față de polii de creștere); -Grad relativ redus de inadaptare socială a locuitorilor comunei; -Implicarea autorităților locale în problemele comunității.	-Scăderea numărului persoanelor calificate, prin ieșirea acestora din viața activă; -Creșterea șomajului în rândul tinerilor absolvenți; -Creșterea ponderii muncii la negru, cu efecte negative asupra pieței muncii, economiei locale și asistenței sociale în perspectivă; -Estomparea tradițiilor locale, odată cu trecerea timpului.

ANALIZA SWOT – ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ:

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- climat de colaborare și cooperare în administrația publică locală, între departamente, pecum și cu administrația publică centrală – ministere; - reforma în administrația publică; - resurse umane calificate; - existența unei baze materiale solide;	- lipsa fondurilor din bugetul local, necesare realizării unor investiții de interes local; - lipsa unui sistem informatic actualizat; - legislație defectuoasă în domeniul Administrației publice locale; - lipsa managementului timpului în rezolvarea problemelor atât la nivel local cât și central; - instruire insuficientă a personalului în majoritatea compartimentelor, cauzată de lipsa resurselor financiare; - infrastructură electronică limitată; - inexistența unui sistem informatic integrat.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- conducerea primăriei Comunei Certeju de Sus formează o echipă care este dornică să se perfecționeze și să performeze în administrația publică și în atragerea de fonduri nerambursabile.	- legislație defectuoasă în domeniul Administrației publice locale; - durate lungi de timp pierdute în rezolvarea problemelor atât la nivel local cât și la nivel central;

- colaborarea împreună cu alte primării și cu omologii lor din alte țări europene; - parteneriate cu alte administrații publice; - acces la informații privind finanțarea prin programe ale UE în cadrul Administrației Publice; - implicarea cetățenilor în luarea deciziilor prin ședințe; - existența unor surse de finanțare interne și externe; - atragerea surselor de finanțare nerambursabile prin accesarea și implementarea de proiecte finanțate de către UE; - atragerea de fonduri europene în vederea formării periodice a funcționarilor publici; - dezvoltarea unui sistem informatic integrat, la nivelul tuturor instituțiilor publice locale, cu platformă de informare pentru cetățeni, depunere de documente și efectuare de plăți on-line, dar și comasarea bazelor de date, registratură și arhivare electronică; - dezvoltarea unor parteneriate solide la nivel local, regional și internațional, care să conducă la implementarea unor proiecte majore de dezvoltare în zonă.	- buget local limitat în realizarea activităților de formare în domenii specifice Administrației publice locale; - blocaj instituțional cauzat de schimbările administrative și de lipsa personalului; - lipsa de atractivitate pentru administrația publică locală; - schimbările frecvente ale legislației naționale fără consultarea administrațiilor publice locale; - descentralizarea la nivel de responsabilități, fără asigurarea integrală a resurselor necesare; - lipsa de implicare a factorilor interesați în implementarea Strategiei de Dezvoltare Locală.
---	--

ANALIZA SWOT – ASISTENȚĂ ȘI INCLUZIUNE SOCIALĂ:

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- existența unei infrastructuri importante de asistență socială; - existența unor corpuri de clădire care pot fi amenajate pentru furnizarea unor servicii suplimentare de asistență socială; - serviciul public de asistență socială beneficiază de personal calificat, care acoperă mai multe specialități;	- 29 de persoane asistate social; - lipsa unor servicii de îngrijire la domiciliu pentru persoane vârstnice, fără copii sau susținători legali; - lipsa unui azil care să ofere asistență 24 de ore pe zi persoanelor vârstnice; - rata mare a migrației populației; - acces redus pe piața muncii a grupurilor vulnerabile; - lipsa specializărilor necesare pieței muncii locale; - insuficiența programelor de reconversie profesională pentru persoanele ale căror specializări nu mai sunt căutate pe piața locală a muncii.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI

- obținerea de finanțări nerambursabile pentru acoperirea necesarului de infrastructură și servicii în domeniul social; - adoptarea unui act normativ care să permită crearea tuturor posturilor necesare în domeniul social la nivel local sau regional; - propuneri de creare a unui cadru legislativ care să motiveze tinerii să se angajeze în sistemul de asistență socială; - elaborarea unor planuri de acțiune la nivel local/ național/regional în domeniul învățământului vocațional și tehnic, bazate pe o analiză a nevoilor de formare, care să acopere necesarul de specializări pe termen lung pe piața locală a muncii.	- creșterea numărului de asistați social, pe fondul lipsei locurilor de muncă, care poate împovăra în mod semnificativ capacitatea bugetului local de a implementa măsuri economice pentru susținerea creării locurilor de muncă; - criză socială gravă ca urmare a închiderii totale a minelor din zonă; - îmbătrânirea accelerată a populației, pe fondul scăderii natalității și migrației forței de muncă tinere către alte localități; - competiția la nivel regional pentru accesarea de fonduri europene și naționale în domeniul social.
--	---

ANALIZA SWOT – SĂNĂTATE ȘI SIGURANȚĂ:

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- Există un dispensar medical uman în satul Certeju de Sus, comuna Certeju de Sus -Există un Cabinet medical veterinar privat, situat în satul Certeju de Sus, comuna Certeju de Sus.	- lipsa unor specialități medicale necesare comunității; - lipsă aparatură medicală modernă - lipsă cabinet stomatologic
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- obținerea de finanțări nerambursabile pentru construirea unui dispensar uman multifuncțional. - crearea condițiilor necesare pentru atragerea de personal de specialitate în comună.	- vârsta înaintată a medicilor specialiști, migrația cadrelor medicale existente și capacitatea redusă de atragere de noi cadre medicale în Comuna Certeju de Sus; - creșterea numărului de persoane care necesită intervenții de urgență și trebuie să meargă la urgență la Spitalul Județean din Municipiul Deva. - presiune socială cauzată de lipsa posibilităților pacienților de tratament sau îngrijire la domiciliu; - creșterea datoriilor în sistemul medical, ca urmare a subfinanțării;

ANALIZA SWOT – CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORT:

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
Existența următoarelor căi de comunicație și transport pe raza comunei Certeju de Sus: -Drum Județean DJ 761 Certeju de Sus - Bocșa Mică - Săcărâmb	- Drumuri comunale nereabilite și nemodernizate;

- Drum județean DJ 761A Vărmaga - Nojag și Certeju de Sus - Măgura Toplița – Toplița - Mureșului; - Drum comunal DC 24 A: DJ 761(KM 16+522) Bocsa Mică – Voia; - Drum comunal DC 26 A: Lunca (DJ 406A km 25+700) - Toplița Mureșului; - Drum comunal DC 26 B: DC 26 (DJ 761A km 7+555) Toplița Mureșului; - Drum comunal DC 26 C: DJ 761A (km 9+198) - Măgura Toplița; - Drum comunal DC 27 B : Varmaga (DJ761B km 6+141) – Codru; - Drum comunal DC 27D Nojag (DJ 761B km 3+460)- Săcărâmb (DJ 761 km 17+371); - Drum comunal DC 28C : DJ 761 (km 13+538)- Hondol; - drumuri de exploatare, agricole si forestiere : 153,13 km (din PUG); - Strazi in intravilan - 25,22 km (din PUG) -existența unei stații de epurare.	- sistemul de iluminat public este uzat moral pe unele porțiuni și necesită lucrări de modernizare.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- valorificarea tuturor fondurilor europene nerambursabile pentru care Comuna Certeju de Sus este eligibilă în vederea dezvoltării și modernizării infrastructurii locale; a iluminatului public, a pistelor de biciclete, a traseelor turistice, etc.	- întârzieri în procesul de programare a fondurilor europene la nivel național și implicit în lansarea cererilor de propuneri de proiecte aferente perioadei de programare 2021-2027, care ar duce la blocarea temporară a unor inițiative de proiecte de infrastructură; - insuficiența fondurilor alocate de la nivel național, județean, pentru acoperirea nevoilor de dezvoltare a infrastructurii.

ANALIZA SWOT – PATRIMONIUL CULTURAL, NATURAL, TURISMUL, AGREMENTUL ȘI SPORTUL:

PATRIMONIUL CULTURAL

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- Existența pe raza comunei Certeju de Sus a 7 cămine culturale, unde se desfășoară activități culturale pentru populația comunei, localizate astfel: - Cămin Cultural Certeju de Sus, localitatea Certeju de Sus, comuna Certeju de Sus - Cămin Cultural Hondol, localitatea Hondol, comuna Certeju de Sus - Cămin Cultural Săcărâmb, localitatea Săcărâmb, comuna Certeju de Sus	- degradarea continuă a fațadelor clădirilor din oraș și nerespectarea reglementărilor legale în domeniu și a obligațiilor proprietarilor acestor clădiri; - slaba notorietate locală, județeană și regională a patrimoniului cultural existent, datorată lipsei de promovare a acestuia; - slaba dezvoltare a turismului cultural;

- Cămin Cultural Măgura-Toplița, localitatea Măgura-Toplița, comuna Certeju de Sus - Cămin Cultural Toplița Mureșului, localitatea Toplița-Mureșului, comuna Certeju de Sus - Cămin Cultural Nojag, localitatea Nojag, comuna Certeju de Sus - Cămin Cultural Vărmaga, localitatea Vărmaga, comuna Certeju de Sus. Pe raza comunei Certeju de Sus există următoarele instituții de cult: - Biserica ortodoxă Certeju de Sus - cult ortodox - Biserica ortodoxă Hondol - cult ortodox - Biserica ortodoxă Bocșa Mică – cult ortodox - Biserica ortodoxă – Săcărâmb - cult ortodox - Biserica ortodoxă – Măgura - Toplița - cult ortodox - Biserica ortodoxă – Toplița Mureșului - cult orthodox - Biserica ortodoxă - Nojag - cult ortodox - Biserica ortodoxă Vărmaga – cult ortodox - Biserica Greco-catolică (unită) Săcărâmb – cult greco-catolic - Biserica Baptistă Bocșa Mică - cult baptist - Biserica Baptistă Nojag – cult baptist - Biserica Baptistă Vărmaga – cult baptist - Biserica Baptistă Codru- cult baptist - Biserica Baptistă Hondol - cult baptist - Biserica Penticostală Certeju de Sus nr.49A - cult penticostal. - bogăția patrimoniului cultural imaterial la nivel local, fiecare localitate mai păstrând, încă, elemente ale acestui patrimoniu. Această bogăție constă în varietatea și diversitatea acestui patrimoniu reprezentat prin meșteșuguri, folclor, sărbători tradiționale, obiceiurile și tradițiile locurilor.	- insuficiența resurselor financiare la nivel local dar și a proiectelor dedicate protecției patrimoniului și activităților culturale; -infrastructura culturală locală este depășită fizic și moral, în multe cazuri improprie desfășurării evenimentelor culturale, lipsită de dotări adecvate (echipamente specifice); - lipsa capacității de management administrativ local și a personalului specializat în domeniu patrimoniului imaterial; - tradiții pe cale de dispariție - Lipsa de mediatizare la nivel local și interes scăzut al tinerelor generații pentru implicarea în activitățile culturale.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- Punerea în valoare a patrimoniului cultural prin accesarea fondurilor europene pentru dezvoltarea patrimoniului cultural; - dezvoltarea turismului cultural și înscrierea patrimoniului cultural material în trasee culturale județene, regionale și naționale; - conștientizarea comunității și a administrației locale privind importanța salvării patrimoniului cultural local; - dezvoltarea turismului cultural și agroturismului poate conduce la promovarea patrimoniului cultural imaterial la nivel local/județean/regional/national/European/internațional;	- degradarea peisajului cultural și natural; - slaba capacitate de accesare a fondurilor destinate programelor culturale (atât a celor de la nivel național dar și a celor europene); - pierderea identității locale și zonale prin intensificarea fenomenului depopulării la nivelul Comunei Certeju de Sus; - conservarea unor elemente de patrimoniu imaterial doar pe plan local/zonal fără nici un impact la nivel regional/național/European - pierderea elementelor de patrimoniu cultural imaterial, prin scăderea interesului generațiilor tinere pentru perpetuarea tradițiilor locale, din lipsa dorinței de implicare dar și din cauza

- inițierea unor relații de cooperare internațională în vederea promovării patrimoniului cultural; - cooperarea și parteneriatul în organizarea evenimentelor culturale zonale și regionale în vederea întăririi identității regionale; - conștientizarea comunității locale și a administrației locale, dar și a sectorului privat cu privire la importanța păstrării tradițiilor și a evenimentelor și obiceiurilor locale.	modului rapid de adaptare a tinerei generații la culturile moderne, occidentale promovate la scară europeană, prin cele mai avansate mijloace de mediatizare; - slaba capacitate de accesare a fondurilor pentru conservarea și promovarea patrimoniului imaterial la nivel local, zonal și județean.
---	---

CADRUL NATURAL

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- relieful este variat, străpuns de văi, oferind, prin lărgime, potențialul dezvoltării rurale; - aerul curat din Comună și liniștea, oferă condiții favorabile pentru dezvoltarea turismului și agroturismului.	- deumurile rurale neasfaltate, sunt greu accesibile pentru turiști și cetățeni.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- esitența obiectivelor turistice naturale: Lacul Tăul Făerag, Pădurea de Argint, Izvorul lui Franz Iosef – care, dacă vor fi puse în valoare corespunzător, cu ajutorul fondurilor nerambursabile, vor duce la dezvoltarea Comunei Certeju de Sus, din punct de vedere turistic. -Amenajarea unei zone de agrement lângă Lacul Tăul Făerag și a drumului de acces către lac, pentru a deveni ușor accesibil pentru turiști și localnici. -Amenajarea drumului de acces către Pădurea de Argint. -Amenajarea drumului de acces către Izvorul lui Franz Iosef. -Amenajarea traseelor turistice.	- conectivitate redusă între unele sate din Comuna Certeju de Sus, din cauza drumurilor rurale neasfaltate.

TURISMUL, AGREMENTUL

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- susținerea dezvoltării turismului de către autoritățile locale; - Existența condițiilor dezvoltării turismului cultural, ecologic, rural, cultural-istoric, de agrement și pescuit; - ofertă turistică bogată: trasee turistice către lacul Tăul Făerag, Pădurea de Argint, Izvorul lui Frantz Iosef – toate acestea trebuie puse în valoare și promovate corespunzător, pentru atragerea turiștilor. - crearea de puncta de belvedere, frumos amenajate, în satele Măgura și Săcărâmb; - numeroase zone naturale au rămas în stare bună de conservare; - Biserica Greco-catolică din Săcărâmb, Monumentul lui Josef Franzenau din Săcărâmb, Ruinele bisericii unitariene trebuie puse în valoare și promovare corespunzător. - Existența Primei Școli de ingineri minieri din Sud-Est-ul Europei, deschisă în Satul Săcărâmb, Comuna Certeju de Sus, la sfârșitul secolului 19, care trebuie pusă în valoare, prin deschiderea în cadrul ei a unui Muzeu al Mineritului Comunei Certejul de Sus cu ajutorul fondurilor nerambursabile. - Existența a 18 biserici creștine care au obiective culturale religioase cu potențial turistic; - Existența unor manifestări de tradiție pentru folclorul regiunii, existența a 7 cămine culturale în comuna Certeju de Sus în care se susțin spectacole; - Potențial de dezvoltare a agroturismului.	- inexistența unor locuri special amenajate cu aparate pentru sport în aer liber pentru populația Comunei Certeju de Sus. - inexistența unor plăcuțe explicative, a unor ghiduri audio în mai multe limbi; - pregătire insuficientă privind antreprenoriatul și managementul turistic al unor proprietari de pensiuni; - probleme legate de personalul din turism (grad scăzut de instruire al personalului din turism / lipsa personalului calificat); - legende, evenimentele istorice nu sunt cunoscute; - lipsa promovării resurselor turistice; - inexistența informațiilor complete, integrate asupra obiectivelor / traseelor turistice din Comuna Certeju de Sus în format digital / on-line; - nu există o ofertă de artizanat local în condițiile unei cereri de suveniruri de calitate; - infrastructură deficitară în Comuna Certeju de Sus; - măsurile pentru creșterea siguranței produsului turistic sunt încă în faze incipiente (între direcțiile unde ar fi nevoie de îmbunătățiri menționăm amenajarea locurilor de popas, creșterea eficienței serviciilor, instruirea unui număr de ghizi locali, semnalizarea și marcarea corespunzătoare a tuturor traseelor din intravilan și extravilan); - promovarea insuficientă a turismului local; - servicii turistice puține și neadecvate cererilor actuale ale pieței.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- fructificarea superioară a unor nișe în turism (turism de agrement, ecoturism, trasee pentru motociclete și biciclete); - diversificarea serviciilor turistice / dezvoltarea serviciilor de divertisment și agrement; - Îmbunătățirea condițiilor infrastructurii fizice și de utilități;	- lipsa coeziunii / comunicării între autorități în privința programelor comune axate pe dezvoltarea turismului; - Reacția redusă a mediului local la schimbările și provocările zilelor noastre, conducând la scăderea competitivității teritoriului comunei, în favoarea

-Încurajarea unor forme de turism (religios, rural, ecologic); -Extinderea rețelei de ferme și gospodării autorizate pentru practicare agroturismului; - valorificarea gastronomiei locale; - fructificarea istoriei bogate a Comunei Certeju de Sus; - promovarea legendelor și a obiceiurilor populare; - accesarea fondurilor structurale disponibile în domeniul turismului; - crearea parteneriatelor externe și interne de colaborare în domeniul turismului.	altor teritorii, considerate mai interesante de către turiști și investitorii în turism; -Nepromovarea suficientă a zonei pentru atragerea turiștilor; -Migrarea turistică spre alte regiuni. - depopularea și populația locală îmbătrânită; - Posibilitatea creșterii ponderii turismului ilicit ca efect al crizei economice; - dificultatea – birocrăție excesivă – în accesarea fondurilor nerambursabile; - localnicii nu conștientizează faptul că produsele tradiționale autentice sunt cele care atrag turiștii.
--	---

SPORTUL:

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
-pe raza comunei Certeju de Sus există o singură Asociație (ONG) sportive care promovează fotbalul.	- inexistența unor locuri special amenajate cu aparate pentru sport în aer liber pentru populația Comunei Certeju de Sus.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- în vederea îmbunătățirii vieții sportive la nivelul Comunei Certeju de Sus se are în vedere construirea unei baze sportive multifuncționale pe raza Comunei Certeju de Sus, care să includă teren de fotbal, teren de baschet, tenis de masă, prin fonduri nerambursabile, precum și amenajarea stadionului și a tribunei din satul Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus.	- tot mai puțini tineri sunt interesați de activitățile sportive;
	- oameni de vârstă medie și înaintată nu sunt interesați să facă mișcare sau activități sportive.

ANALIZA SWOT – INFRASTRUCTURA TEHNICĂ

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
-rețea extinsă de drumuri comunale; -Lungimea totală a rețelei simple de distribuție a apei potabile - 23,90 km (Certeju de Sus, Bocsa-Mică, Hondol); -Lungimea totală simplă a conductelor de canalizare (Certeju de Sus) – 3,50 km; -Statie de epurare: amplasare în satul Certeju de Sus, deservește 1274 persoane; -Rețele de telecomunicatii si internet existente pe raza comunei Certeju de Sus: - Vodafone RO - Orange - Telekom.ro - Digi. -Servicii postale – Oficiu postal în satul Certeju de Sus; -Energie electrică - Stadiu și grad de acoperire - aprox. 99%; -Iluminat public - Stadiu si grad de acoperire - aprox. 60-70%.	-infrastructura de drumuri comunale nu este reabilitată și modernizată la standard europene -întârzierile în derularea proiectelor majore de modernizare a infrastructurii de drumuri, apă și canal.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- accesarea unor proiecte pentru modernizarea și reabilitarea drumurilor comunale; -implementare proiectelor aprobate pentru rețelele de apă și canal, aprobate și accesarea unor noi fonduri pentru extinderea rețelelor de apă și canalizare, astfel încât să deservească toate satele din Comuna Certeju de Sus. -accesarea unor fonduri europene/guvernamentale pentru o nouă stație de epurare, care să poată deserve și restul populației comunei, care nu este deservită de actuala stați de epurare existent. -accesarea unor fonduri europene/guvernamentale pentru realizarea unor piste de biciclete și trasee turistice pe raza comunei Certeju de Sus. -accesare unor fonduri europene/guvernamentale pentru realizarea iluminatului public eficient energetic, pe toată suprafața comunei. - accesare unor fonduri europene/guvernamentale pentru digitalizarea serviciilor publice pe raza comunei Certeju de Sus; -accesare unor fonduri europene/guvernamentale pentru panouri fotovoltaice care să acopere consumul clădirilor publice din comună.	- menținerea ritmului lent al extinderii infrastructurilor de utilități publice; - menținerea blocajelor în implementarea proiectelor de dezvoltare durabilă.

--	--

ANALIZA SWOT – TINERII DIN COMUNA CERTEJU DE SUS

PUNCTE TARI	PUNCTE SLABE
- în Comuna Certeju de Sus există tineri inteligenți, talentați, cu mult potential, în toate domeniile.	-tinerii din Comuna Certeju de Sus nu au suficiente oportunități pentru a rămâne în comună; - lipsa locurilor de muncă atractive financiar îi determină pe tinerii din Comuna Certeju de Sus să plece în alte localități sau chiar în alte țări, în căutarea unui trai mai bun. - lipsa locurilor special amenajate pentru petrecerea timpului liber de către tineri într-un mod plăcut.
OPORTUNITĂȚI	AMENINȚĂRI
- accesarea de fonduri europene în vederea dezvoltării unor proiecte pentru tineri: miniateliere de lucru, hub educațional, care să îi ajute pe tineri să se dezvolte profesional; - atragerea de investitori dar și dezvoltarea spiritului antreprenorial al tinerilor din Comuna Certeju de Sus, în vederea creării de locuri de muncă atractive pentru tineri, din punct de vedere financiar, pentru a-i determina să rămână acasă, să nu mai fie nevoiți să părăsească Comuna Certeju de Sus, în căutarea unor oportunități mai bune de trai.	- riscul ca tinerii să plece și să nu se mai întoarcă în Comuna Certeju de Sus, din cauza lipsei locurilor de muncă atractive din punct de vedere financiar.

ANALIZA SWOT

În urma identificării și structurării **analizei SWOT (Strengths - Puncte Tari, Weaknesses - Puncte slabe, Opportunities - Oportunități, Threats - Amenințări)**, s-au putut trasa **două scenarii** și un **Diagnostic Prospectiv**, ce stau la baza dezvoltării unei **Viziuni pentru COMUNA CERTEJU DE SUS**.

Comuna Certeju de Sus, se află în județul Hunedoara și este situată în partea dreaptă a râului Mureș. Distanța până la Municipiul Deva – reședința de județ – este de 16 de km.

Comuna Certeju de Sus are în componența sa 9 sate: Certeju de Sus – reședința de comună, Hondol, Vărmaga, Nojag, Săcărâmb, Măgura- Toplița, Bocșa Mare, Bocșa Mică, Toplița Mureșului.

Zona Certej este o zonă minieră recunoscută încă din **1746**, când împărăteasa Maria Terezia a hotărât relansarea mineritului aurifer din Munții Apuseni. Prima topitorie de aur din Certej a fost deschisă în **1763** și a funcționat 119 ani. De mai bine de un deceniu, minele din împrejurimile Certejului nu mai funcționează. În 2006, câteva sute de oameni mai lucrau în mina Coranda, ultima închisă în zonă.

Unul dintre locurile atractive ale **Comunei Certeju de Sus** este **Stânca lui Horea**, care marchează locul în care minerii din Certej, Hondol și Săcărâmb au fost mobilizați să se alăture răscoalei țărănești din **1784**, locul unde s-au efectuat mobilizările pentru primul război mondial și al doilea război mondial, recruții beneficiind de binecuvântarea reprezentanților bisericii.

Coordonate **Certeju de Sus** (latitudine, longitudine): 45.9738, 22.9979.

Comuna Certeju de Sus are **2870 de locuitori, conform recensământului populației din anul 2021**.

Principalele probleme ale COMUNEI CERTEJU DE SUS sunt:

- lipsa unor activități economice importante;
- starea necorespunzătoare a infrastructurii rurale;
- starea necorespunzătoare a blocurilor de locuințe din centru de comună;
- concentrarea unui număr mare de persoane fără loc de muncă;
- lipsa locurilor de petrecere a timpului liber pentru tineri;
- obiectivele turistice naturale și culturale ale comunei Certeju de Sus nu sunt puse în valoare;
- migrarea populației apte de muncă, spre mediul urban din zonă.

Comuna Certeju de Sus încearcă, după o tradiție îndelungată în activitatea de minerit, să-și redefină orientările strategice în urma acestui declin continuu al sectorului primar și secundar, cu influențe negative în evoluția populației, a calității factorilor de mediu, cât și a fondului construit existent.

Principalul atu al Comunei Certeju de Sus îl reprezintă cadrul natural cu resursele aferente (subterane, păduri, faună, zone cu potențial de agrement, trasee turistice, zone de belvedere), amplasarea favorabilă a Comunei Certeju de Sus, în apropiere de Municipiul Deva, reședință a județului Hunedoara.

Obiectivele turistice naturale pot fi văzute ca un **element de potențial de conversie funcțională.**

Respectiv Pădurea de Argint, Lacul Tăul Făerag, Izvorul lui Franz Iosef, traseele turistice și punctele de belvedere către peisajele superbe ale comunei, nevalorificate, pot deveni elemente de atracție atât pentru turiști cât și pentru investitori.

De asemenea, **obiectivele turistice culturale**, precum Biserica Trăznită, Prima Școală de ingineri minieri din Sud-Estul Europei și alte biserici ortodoxe și penticostale de pe raza Comunei Certeju de Sus, precum și căminele culturale, dacă vor fi reabilitate și puse în valoare corespunzător, atât prin modernizarea lor cât și prin dotare corespunzătoare și iluminat arhitectural, vor putea conduce la dezvoltarea turismului cultural-religios.

Resursele naturale sunt insuficient exploatate.

Deoarece **Comuna Certeju de Sus** mizează pe **dezvoltarea turismului**, în primul rând trebuie asigurată **accesibilitatea turiștilor în zonă (în acest sens trebuie modernizate și reabilitate drumurile comunale).**

Amenajarea spațiilor publice și a locurilor de joacă precum și a parcărilor vor duce la rezolvarea disfuncționalităților ce țin de circulație, cât și vor asigura o infrastructură de cazare solidă, favorabilă pentru dezvoltarea pensiunilor, caselor de vacanță, etc.

Există un dezechilibru între investițiile realizate în infrastructura de transport pe cablu și oferta de locuri de cazare care nu ar putea face față unui aflux de turiști generat de noile atracții turistice ce vor fi puse în valoare.

În concluzie, **Comuna Certeju de Sus**, care s-a născut și a decăzut din minerit, este nevoită să-și găsească alternative viabile de dezvoltare, principala alternativă fiind **turismul**.

Datorită potențialului geografic și istoric pe care îl are Comuna Certeju de Sus, dezvoltarea turismului și agroturismului este una din principalele alternative ale diversificării activităților. În acest caz pot fi elaborate **câteva scenarii de dezvoltare pentru trasarea unei Viziuni de dezvoltare a Comunei Certeju de Sus.**

Primul scenariu se poate baza pe dezvoltarea **Comunei Certeju de Sus exclusiv turistic**, schimbându-și imaginea în cea zonă turistică, fiind acoperite toate sezoanele prin diferite tipuri de turism:

- **turism montan** – pentru sporturi de iarnă, drumeție montană, speoturism și alpinism, sporturi de aventură;
- **turism de circulație** – de tranzit și itinerant, cu valențe culturale;
- **turism specializat** – pentru vizitarea peșterilor (speoturism), alpinism, vânătoare și pescuit sportiv, sporturi de aventură, deltaplan, parapantă, rafting, canoeing, mountain bike/cicloturism montan,
- **turism cultural și religios** – prin valorificarea bisericilor, căminelor culturale și a primei școli de ingineri minieri din sud-estul Europei.
- **turism de afaceri și reuniuni;**
- **turismul științific (ecoturism);**
- **turism natural** – prin punerea în valoare a Lacului Tăul Făerag, Izvorul lui Franz Iosef, Pădurea de Argint, traseelor turistice și punctelor de belvedere spre peisajele superbe ale Comunei Certeju de Sus.
- **agroturism.**

Acest scenariu implică dezvoltarea unor zone de agrement lângă Lacul Tăul Făerag, amenajarea unui traseu turistic către Izvorul lui Franz Iosef și pădurea de Argint, amenajarea punctelor de belvedere spre peisajele superbe ale comunei.

În acest caz trebuie revitalizată **zona centrală a Comunei Certeju de Sus, reabilite căminele culturale și biserica trăznită, prima școală de ingineri minieri din sud-estul Europei, reabilitarea parcurilor și crearea de locuri de joacă, precum și a terenului de sport din satul Certeju de Sus, crearea unei baze sportive, reabilitarea și modernizarea drumurilor comunale. Este necesară organizarea circulației și a transportului pentru accesul la punctele de interes.** Nu în ultimul rând trebuie acordată o atenție sporită **zonelor de locuit**, prin reabilitarea blocurilor din centru de comună, unde vor fi dezvoltate **spațiile de socializare, zonele de recreere.**

Al doilea scenariu vizează localizarea unor **activități de producție**, care să valorifice resursele naturale și umane. Un alt domeniu de dezvoltare ar fi cel al **energiei verzi**. Menținerea forței de muncă în comună. O comună verde aflată în continuă competitivitate cu comunele învecinate, trebuie să prevadă și un sistem integrat de colectare a deșeurilor. Aceste deșeuri pot fi valorificate, în scopul energiei verzi (combustibil pentru alimentarea autovehiculelor, și obținerea de energie regenerabilă).

SCENARIU IF NOT: Dacă Comuna Certeju de Sus nu-și va valorifica potențialul natural și uman existent și va continua să se bazeze pe economii nerentabile, care nu aduc beneficii majore populației, acesta va stagna și va pierde în continuare din capitalul uman. Dezvoltarea turistică neechilibrată va duce la eșecuri și la păstrarea în anonimat a comunei. Dacă nu vor fi înlăturați factorii de risc ce pot afecta mediul și sănătatea populației și nu vor fi rezolvate problemele ce țin de accesibilitate și

funcționalitate , comuna riscă să nu mai devină atractivă pentru potențialii investitori în turism, crescând șomajul și problemele sociale.

A fost ales primul scenariu, ca urmare a avantajelor oferite pentru dezvoltarea Comunei Certeju de Sus.

Pentru elaborarea Viziunii s-au ținut cont de șapte intenții de dezvoltare a Comunei Certeju de Sus:

1. **Extinderea intravilanului** (dezvolatrea de noi locuințe, zone de agreement, dotari și servicii);
2. **Retragerea intravilanului** (interdicție de construire în imediata vecinătate a zonelor miniere, interdicție temporară de construire pe terenuri cu potențial de dezvoltare);
3. **Zonificarea funcțională** (completarea unor zone existente cu funcțiuni noi);
4. **Economic** (redistribuirea spațială și funcțională, noi activități în sectorul terțiar, cât și dezvoltarea turismului: **zone de agreement, puncte de pescuit, turism de tranzit, zone pentru cabane și case de vacanță, atragerea de populație tânără și o nouă forță de muncă, noi spații publice de petrecere a timpului liber**);
5. **Zona centrală** (completarea nucleului central prin inserția de noi funcțiuni cum ar fi: pensiuni, spații pentru antreprenori, crearea de locuri de parcare, reabilitarea spațiilor verzi, parcuri și locuri de joacă pentru copii, reabilitarea căminului cultural din satul Certeju de Sus și a terenului de sport din satul Certeju de Sus).
6. **Teritoriu** (valorificarea patrimoniului natural de excepție, dezvoltarea de noi zone de agreement – Zona Lacul Tăul Făerag, Pădurea de Argint, Izvorul lui Franz Iosef, trasee turistice, piste de biciclete, zone de belvedere).
7. **Obiective cu un caracter strategic** (respectarea delimitării juridice, încurajarea și atracția de noi investitori, noi pensiuni și spații de cazare acreditate, construirea unui dispensar uman multifuncțional, ansambluri de servicii, comerț, alimentație publică și financiar-bancare, baze sportive, noi dotări pentru dezvoltarea turismului și practicarea sporturilor de iarnă și vară, dezvoltarea de noi zone de agreement și turism, cabane, pensiuni, trasee montane cu bicicleta sau itinerarii pentru cercetași, puncte de pescuit și vânătoare, noi legături pietonale între zonele de locuit și elementele de cadru natural).

VIZIUNE – Până în anul 2027, Comuna Certeju de Sus va deveni o comună turistică de interes local, printr-o strategie de dezvoltare integrată, bine planificată și realistă.

Dezvoltarea bazată pe exploatarea inteligentă a resurselor de teren, a potențialului turistic natural și cultural, valorificarea traseelor turistice și a punctelor de belvedere, ținând cont de principiile dezvoltării durabile, îi conferă Comunei Certeju de Sus atractivitatea și multifuncționalitatea care o pot plasa printre cele mai atractive comune din județul Hunedoara. Aflată în apropierea Municipiului Deva, reședință de județ, comuna Certeju de Sus este ușor accesibilă turiștilor.

Comuna Certeju de Sus își propune dezvoltarea din punct de vedere turistic fiind acoperite toate sezoanele prin diferite tipuri de turism:

- turism montan – pentru sporturi de iarnă, drumeție montană, speoturism și alpinism, sporturi de aventură;
- turism de circulație – de tranzit și itinerant, cu valențe culturale;
- turism specializat – pentru vizitarea peșterilor (speoturism), alpinism, vânătoare și pescuit sportiv, sporturi de aventură, deltaplan, parapantă, rafting, canoeing, mountain bike/cicloturism montan,
- turism cultural și religios – prin valorificarea bisericilor, căminelor culturale și a primei școli de ingineri minieri din sud-estul Europei.
- turism de afaceri și reuniuni;
- turismul științific (ecoturism);
- turism natural – prin punerea în valoare a Lacului Tăul Făerag, Izvorul lui Franz Iosef, Pădurea de Argint, traseelor turistice și punctelor de belvedere spre peisajele superbe ale Comunei Certeju de Sus.
- agroturism.

În momentul de față, în Comuna Certeju de Sus există 7 structuri de primire turistică total: o vilă turistică și 6 pensiuni agroturistice, respectiv:

- 1. Pensiunea DOINA – Certeju de Sus – 16 locuri cazare**
 - 2. Pensiunea VICTORIA GOLD – Certeju de Sus- 16 locuri cazare**
 - 3. Agropensiunea KARMA -Hondol- 8 locuri de cazare**
 - 4. Pensiunea CASA GEEA – Hondol- 10 locuri de cazare**
 - 5. Pensiunea CASA SILVIA – Varmaga- 12 locuri de cazare**
 - 6. Vila ANASTASIA -Sacaramb- 16 locuri de cazare**
 - 7. Pensiunea LA IZVOR – Sacaramb- 18 locuri de cazare**
- TOTAL : 96 locuri.**

Comuna Certeju de Sus își propune să păstreze vi tradițiile și obiceiurile locale prin organizarea unor evenimente culturale, festivaluri, târguri, competiții, tabere, etc. care să atragă locuitorii și turiștii și să promoveze comuna la nivel județean, regional, național și internațional.

8. Cadrul de dezvoltare strategic al Comunei Certeju de Sus – Viziunea, misiunea și obiectivele strategiei de dezvoltare locală a Comunei Certeju de Sus

8.1. Viziunea de dezvoltare a Comunei Certeju de Sus:

Până în anul 2027, **COMUNA CERTEJU DE SUS** își propune să se dezvolte din punct de vedere turistic și economic, prin valorificarea la maximum a potențialul turistic și de agrement, acoperind nevoia de locuri de muncă la nivel local și asigurând premisele unei vieți la un standard ridicat pentru membrii comunității locale.

Viziunea de dezvoltare a **COMUNEI CERTEJU DE SUS**: **o comunitate prosperă într-un mediu curat, cu dezvoltare economică interconectată și inovativă, oferind oportunități de ocupare a forței de muncă și servicii publice de calitate.**

COMUNA CERTEJU DE SUS aderă la următoarele valori:

- ✓ Responsabilitate
- ✓ Solidaritate
- ✓ Integritate
- ✓ Profesionalism
- ✓ Excelență în management urban.

8.2. Misiunea UAT COMUNA CERTEJU DE SUS

Consiliul Local al Comunei Certeju de Sus are atribuții privind dezvoltarea economico-socială și de mediu a Comunei Certeju de Sus și aprobă strategiile privind dezvoltarea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale.

Primarul Comunei Certeju de Sus elaborează, în urma consultărilor publice, proiectele de strategii privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale și le supune aprobării consiliului local și prezintă consiliului local, în primul trimestru al anului, un raport anual privind starea economică, socială și de mediu a unității administrativ-teritoriale.

Misiunea autorității locale din **COMUNA CERTEJU DE SUS** este aceea de:

- a fi permanent în slujba cetățenilor;
- a le acoperi nevoile într-o manieră profesionistă, eficientă și transparentă;
- a le asigura un nivel ridicat de calitate a vieții, prin furnizarea de servicii la standarde europene.

PRINCIPII ȘI VALORI:

- eficiență
- eficacitate
- disciplină
- integritate
- devotament
- respect
- transparență
- egalitate de șanse
- nediscriminare.

8.3. Obiectivul general (OG), obiectivele strategice (OST) și obiectivele specifice (OS) de dezvoltare locală a Comunei Certju de Sus

OBIECTIVUL GENERAL AL STRATEGIEI DE DEZVOLTARE AL COMUNEI CERTEJU DE SUS:

OG: Obiectivul general de dezvoltare locală a COMUNEI CERTEJU DE SUS pentru perioada 2024 – 2027 este îmbunătățirea calității vieții cetățenilor printr-o dezvoltare economică durabilă, cu impact redus asupra mediului și administrație performantă.	
Nr. crt.	Obiectiv strategic OSTR / obiectiv specific OS
OSTR 1	Dezvoltarea infrastructurii publice
	OS 1.1: Dezvoltarea și creșterea accesului la infrastructura de utilități publice
	OS 1.2: Dezvoltarea și creșterea accesului la infrastructura de transport
OSTR 2	Dezvoltarea economică durabilă a comunei Certeju de Sus, prin creșterea competitivității sectoriale prin modernizare tehnologică, inovare și digitalizare și colaborare între întreprinderile din zonă
	OS 2.1: Stimularea dezvoltării inteligente și durabile a întreprinderilor din localitate prin creșterea competitivității tehnologice și dezvoltarea ecosistemului antreprenorial local
	OS 2.2: Dezvoltarea turismului
OSTR 3	Consolidarea rolului teritorial al comunei Certeju de Sus
	OS 3.1: Dezvoltarea mobilității inter-comunale durabile și conectivității rurale deservite pentru Comuna Certeju de Sus.
	OS 3.2: Sprijinirea parteneriatelor / colaborării cu zonele rurale adiacente în vederea asigurării aprovizionării populației rurale cu produse locale proaspete și valorificării produselor agricole locale – piețe de producători locali
	OS 3.3: Consolidarea asocierilor actuale cu localitățile din zona adiacentă și crearea de asocieri noi pentru servicii sociale, de îngrijiri la domiciliu, servicii medicale, învățământ, programe pentru tineri, susținere IMM-uri
OSTR 4	Dezvoltarea incluzivă a capitalului uman, creșterea oportunităților de ocupare de calitate și îmbunătățirea calității vieții pentru locuitorii Comunei Certeju de Sus
	OS 4.1: Creșterea ratei de ocupare și oportunităților de ocupare de calitate pentru toți locuitorii Comunei Certeju de Sus
	OS 4.2: Îmbunătățirea stării de sănătate a populației prin servicii de sănătate accesibile și performante, capabile să facă față mai bine provocărilor actuale
	OS 4.3: Creșterea gradului de bunăstare generală, inclusiv pentru grupurile sociale vulnerabile, printr-o rețea de servicii sociale bazate pe comunitate și pe

	parteneriate cu furnizorii de servicii sociale privați, organizații neguvernamentale, etc.
	OS 4.4: Creșterea nivelului de educație și formare profesională a populației și îmbunătățirea ofertei de formare
	OS 4.5: Îmbunătățirea promovării culturii și dezvoltării patrimoniului cultural.
	OS 4.6: Dezvoltarea infrastructurii și oportunităților de agrement și petrecere a timpului liber
OSTR 5	Atenuarea și adaptarea la efectele schimbărilor climatice și îmbunătățirea calității mediului
	OS 5.1: Reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră
	OS 5.2: Adaptarea la schimbările climatice și situații de risc
	OS 5.3: Îmbunătățirea calității mediului în Comuna Certeju de Sus
OSTR 6	Dezvoltarea capacității instituționale a UAT Comuna Certeju de Sus
	OS 6.1: Dezvoltare infrastructură necesară funcționării instituțiilor publice
	OS 6.2: Îmbunătățirea calității și eficienței furnizării serviciilor publice
	OS 6.3: Dezvoltarea parteneriatelor cu alte entități publice și private
	OS 6.4: Implementare, monitorizare, revizuire și comunicare rezultate implementare strategie

OBIECTIVE SPECIFICE PE DOMENII:

1.ECONOMIE:

- Implementarea unor proiecte pentru formarea profesională sau recalificarea forței de muncă, care să acopere nevoile actuale și viitoare pieței muncii locale;
- Oportunități de finanțare europeană axate pe turism, dezvoltarea patrimoniului natural și cultural, dezvoltarea infrastructurii de agrement;
- Atragerea de investitori strategici, care să dezvolte comuna;
- Dezvoltarea infrastructurii rutiere și turistice va stimula dezvoltarea accelerată a turismului în zonă;
- Dezvoltarea agroturismului;
- Realizarea materialelor de informare care să asigure o bună promovare a zonei, pentru atragerea turiștilor și investitorilor.

Obiective specifice:

COMPETITIVITATE:

1. Amenajare zonă de agrement lângă Lacul Tăul Făerag
2. Amenajare trasee turistice, piste de biciclete, puncte de belvedere
3. Amenajare traseu turistic spre Izvorul lui Franz Iosef.

2. MEDIU:

- Accesarea unor surse suplimentare de finanțări nerambursabile, guvernamentale în vederea reabilitării termice a clădirilor publice și a blocurilor de locuințe;
- Dezvoltarea turismului intern și internațional prin valorificarea din perspectivă durabilă a siturilor naturale;
- Turiștii străini sunt atrași de cadrul natural superb, de aerul curat;
- Implicarea elevilor cu privire la protejarea mediului înconjurător;
- Aplicarea sancțiunilor, în special bănești, pentru fiecare contraveniență civică sau rutieră, fapt ce ar spori fondul financiar local;
- Atragerea unor investitori care să dezvolte turismul;
- Implementarea unui plan de măsuri și a unor campanii de conștientizare la nivel național, cu efect asupra creșterii gradului de colectare selectivă a deșeurilor;

Obiective specifice:

CONSOLIDARE ECONOMIEI CIRCULARE:

1. Colectare inteligentă a deșeurilor.
2. Organizarea săptămânii ecologice – unde vom implica voluntarii în strângerea deșeurilor din comună.
3. Promovarea Comunei Certeju de Sus în mediul on-line, în vederea atragerii turiștilor și investitorilor.

3. EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ:

- învățarea prin colaborare, ce contribuie la dezvoltarea cognitivă și socio-afectivă a copiilor;
- munca în echipă, lecții în parteneriat;
- colaborarea și schimbul de experiență între școli;
- parteneriate cu fundații, ONG-uri;
- obținerea de fonduri pentru reabilitarea clădirilor de învățământ;

Obiective specifice:

- **Sistem de monitorizare video** și supraveghere pe coridoare și în curtea școlii, pentru evitarea bulling-ului
- Dotare școlilor cu **sisteme moderne de predare-învățare** (table inteligente, sisteme video și audio, etc).

4. ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ:

- conducerea APL Comuna Certeju de Sus formează o echipă care are experiență în munca de conducere și de administrație publică;
- parteneriate cu alte administrații publice locale;
- acces la informații privind finanțarea prin programe ale UE în cadrul Administrației Publice Locale;
- implicarea cetățenilor în luarea deciziilor prin ședințe;
- existența unor surse de finanțare interne și externe;

- Atragerea surselor de finanțare nerambursabile prin accesarea și implementarea de proiecte finanțate de către UE;
- Atragerea de fonduri europene în vederea formării periodice a funcționarilor publici;
- Dezvoltarea unui sistem informatic integrat, la nivelul tuturor instituțiilor publice locale, cu platformă de informare pentru cetățeni, depunere de documente și efectuare de plăți on-line, dar și comasarea bazelor de date, registratură și arhivare electronică;
- Dezvoltarea unor parteneriate solide la nivel local, regional și internațional, care să conducă la implementarea unor proiecte majore de dezvoltare în zonă.

Obiective specifice:

- **Digitalizarea serviciilor oferite către cetățeni și turiști..**

5.ASISTENȚĂ ȘI INCLUZIUNE SOCIALĂ:

- Obținerea de finanțări nerambursabile pentru acoperirea necesarului de infrastructură și servicii în domeniul social;
- Adoptarea unui act normativ care să permită crearea tuturor posturilor necesare în domeniul social la nivel local sau regional;
- Crearea unui cadru legislativ care să motiveze tinerii să se angajeze în sistemul de asistență socială;
- Elaborarea unor planuri de acțiune la nivel național/regional în domeniul învățământului vocațional și tehnic, bazate pe o analiză a nevoilor de formare, care să acopere necesarul de specializări pe termen lung pe piața locală a muncii;

Obiective specifice:

INCLUZIUNE SOCIALĂ PRIN LOCURI DE MUNCĂ PENTRU TOȚI

Incluziunea socială și combaterea sărăciei - reducerea numărului de persoane aflate în risc de sărăcie sau excluziune socială din comunitățile marginalizate, prin implementarea de măsuri integrate.

6.SĂNĂTATE ȘI SIGURANȚĂ:

- Obținerea de finanțări nerambursabile pentru construirea unui dispensar uman multifuncțional;
- Crearea condițiilor necesare pentru atragerea de personal de specialitate;
- Crearea de parteneriate în vederea modernizării infrastructurii medicale din comună;
- Buna colaborare cu autoritățile locale și deschidere din partea mediului economic local.

Obiective specifice:

MODERNIZARE SISTEM DE SĂNĂTATE

Construirea și dotarea unui dispensar uman multifuncțional care să cuprindă cabinet medical de medicină umană, cabinet stomatologic, farmacie.

7.CĂI DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORT:

- Valorificarea tuturor fondurilor europene nerambursabile pentru care Comuna Certeju de Sus este eligibilă în vederea dezvoltării și modernizării infrastructurii locale;
- Dezvoltarea sistemului de transport public între localitățile din zonă;

- Dezvoltarea unor parteneriate public-private în vederea dezvoltării infrastructurilor rurale, pentru care nu pot fi accesate fonduri nerambursabile.

Obiective Specifice

Mobilitate

1. Modernizare și reabilitarea tuturor drumurilor comunale;
2. Realizarea de trasee de piste de biciclete;
3. Amenajarea de alei și de puncte de belvedere.

8.INFRASTRUCTURĂ SOCIALĂ ȘI LOCUINȚELE:

- creșterea calității vieții prin creșterea accesului la utilități.

9.PATRIMONIUL CULTURAL:

- Accesarea fondurilor europene pentru dezvoltarea patrimoniului cultural;
- Dezvoltarea turismului cultural și înscrierea patrimoniului cultural material în trasee culturale județene, regionale și naționale;
- Conștientizarea comunităților și a administrațiilor locale privind importanța salvării patrimoniului cultural local;
- Dezvoltarea turismului cultural și agroturismului poate conduce la promovarea patrimoniului cultural imaterial rural, la nivel European;
- Inițierea unor relații de cooperare internațională;
- Cooperarea și parteneriatul în organizarea evenimentelor cultural zonale și regionale în vederea întăririi identității regionale;
- Conștientizarea comunităților și administrației, precum și a sectorului privat cu privire la importanța păstrării tradițiilor și a evenimentelor și obiceiurilor locale.

Obiective specifice:

1.PATRIMONIUL CULTURAL VALORIFICAT

- *Reabilitarea, modernizarea și dotarea tuturor căminelor culturale din comună.*
- *Construirea de capele în satele în care nu sunt și modernizarea capelilor existente.*
- *Amenajarea traseelor către bisericile din comună.*
- *Iluminat arhitectural al obiectivelor turistice culturale și religioase.*
- Amenajare fațade clădiri blocuri din centru de comună.

2. REGENERAREA SPAȚIILOR VERZI DIN COMUNA CERTEJU DE SUS

- Amenajarea zonelor verzi din centru de comună;
- Reamenajarea parcurilor din Comuna Certeju de Sus;
- Amenajarea unei alei de-a lungul malului lacului Tăul Făerag.

3. ISTORIE, TRADIȚIE, FOLCLOR - TRECURUL ÎNSEAMNĂ VIITOR

- Înființarea și amenajarea unui Muzeu al Mineritului, în care să se amenajeze spații cu vestigii reprezentative din istoria mineritului din Comuna Certeju de Sus;

4.DEZVOLTARE RESPONSABILĂ

- Amenajarea de locuri de parcare în centru de comună;
- Realizarea iluminatului public corespunzător;

10.PATRIMONIUL NATURAL:

- Poziționarea Comunei Certeju de Sus favorizează dezvoltării turismului;
- Existența unui patrimoniu natural bogat și a unei istorii bogate a Comunei Certeju de Sus, care favorizează dezvoltarea ecoturismului.

11.TURISMUL ȘI AGREMENTUL:

- Fructificarea superioară a unor nișe în turism (turism cultural, turism religios, ecoturism);
- Diversificarea serviciilor turistice / dezvoltarea serviciilor de divertisment și agrement;
- Valorificarea gastronomiei locale;
- Fructificarea istoriei bogate a Comunei Certeju de Sus;
- Promovarea legendelor și a obiceiurilor populare;
- Accesarea fondurilor structurale disponibile în domeniul turismului;
- Crearea unor parteneriate externe și interne de colaborare în domeniul turismului.

Obiective specifice:

- Amenajarea unor trasee turistice care să ducă la principalele obiective turistice natural, culturale și religioase din comuna Certeju de Sus;
- Amenajarea drumului și traseului prin pădure, care duce la Izvorul lui Franz Iosef, precum și marcarea traseului cu indicatoare turistice;
- Amenajarea unei baze de agrement la lacul Tăul Făerag;
- Amenajarea unor trasee de piste de biciclete;
- Crearea unei aplicații on-line cu toate obiectivele turistice, culturale, religioase și a locurilor de cazare, precum și a altor obiective, de pe raza comunei Certeju de Sus, o aplicație interactivă, care să ajute la promovarea Comunei Certeju de Sus în mediul on-line.

12.SPORTUL:

În vederea îmbunătățirii vieții sportive la nivelul Comunei Certeju de Sus, se are în vedere construirea unei baze sportive multifuncționale, reabilitarea terenului de sport și a tribunei din satul Certeju de Sus, amenajarea terenurilor de sport de la unitățile de învățământ.

Obiective specifice:

SPORTUL - PROGRES PRIN DEZVOLTARE ARMONIOASĂ

- Amenajarea unei baze sportive multifuncționale;
- Reabilitarea terenului de sport și a tribunei din satul Certeju de Sus;
- Amenajarea terenurilor de sport de la unitățile de învățământ.

13.INFRASTRUCTURA TEHNICĂ:

- Creșterea sumelor destinate dezvoltării durabile;
- Implicarea mai puternică a societății civile în modelarea dezvoltării Comunei Certeju de Sus;
- Implementarea unor proiecte pentru digitalizarea serviciilor oferite de Comuna Certeju de Sus.

- Modernizarea infrastructurii rutiere și de transport.

Obiective specifice:

Mobilitate locală inteligentă și durabilă:

1. SCĂDEREA CONSUMURILOR ENERGETICE

- Montarea de panouri solare pe toate blocurile și instituțiile publice, care să asigure iluminatul în zonele comune (casa scării).
- Realizarea unui parc de panouri fotovoltaice pentru asigurarea cu energie a tuturor consumatorilor din instituțiile publice și subordonate acestuia.

2. EFICIENȚĂ ENERGETICĂ CLĂDIRI REZIDENȚIALE

- Reabilitarea termică a blocurilor de locuințe din centru de comună.

3. ALIMENTARE CU GAZ

- Realizarea rețelei de alimentare cu gaze naturale în Comuna Certeju de Sus.

9. Planul de acțiune de dezvoltare locală a Comunei Certeju de Sus 2024 – 2027:

ECONOMIE:

- Implementarea unor proiecte pentru formarea profesională sau recalificarea forței de muncă, care să acopere nevoile actuale și viitoare ale pieței muncii locale;
- Oportunități de finanțare europeană axate pe turism, dezvoltarea patrimoniului natural și cultural, dezvoltarea infrastructurii de agrement;
- Atragerea de investitori strategici, care să dezvolte comuna Certeju de Sus;
- Dezvoltarea infrastructurii rutiere și turistice va stimula dezvoltarea accelerată a turismului în zonă;
- Dezvoltarea agroturismului;
- Realizarea materialelor de informare care să asigure o bună promovare a zonei, pentru atragerea turiștilor și investitorilor;

MEDIU:

- Accesarea unor surse suplimentare de finanțări nerambursabile, guvernamentale în vederea reabilitării termice a clădirilor publice și a blocurilor de locuințe.
- Dezvoltarea turismului intern și internațional prin valorificarea din perspectivă durabilă a zonelor naturale.
- Turiștii străini sunt atrași de cadrul natural superb, de aerul curat.
- Deschiderea elevilor față de protejarea a mediului înconjurător.
- Aplicarea sancțiunilor, în special bănești, pentru fiecare contraveniență civică sau rutieră, fapt ce ar spori fondul financiar local.
- Implementarea unui plan de măsuri și a unor campanii de conștientizare la nivel național, cu efect asupra creșterii gradului de colectare selectivă a deșeurilor;
- Realizarea, Reabilitarea și extinderea rețelelor de apă potabilă și canalizare pe toată raza comunei Certeju de Sus;

EDUCAȚIE ȘI FORMARE PROFESIONALĂ:

- învățarea prin colaborare, ce contribuie la dezvoltarea cognitivă și socio-afectivă a copiilor;
- munca în echipă, lecții în parteneriat;
- colaborarea și schimbul de experiență între școli;

- parteneriate cu fundații, ONG-uri;
- Obținerea de fonduri în vederea reabilitării clădirilor de învățământ;

ADMINISTRAȚIE PUBLICĂ:

- conducerea Administrației Publice Locale a Comunei Certeju de Sus formează o echipă care are experiență în munca de conducere și de administrație publică;
- parteneriate cu alte administrații publice;
- acces la informații privind finanțarea prin programe ale UE în cadrul Administrației Publice;
- implicarea cetățenilor în luarea deciziilor prin ședințe;
- existența unor surse de finanțare interne și externe;
- Atragerea surselor de finanțare nerambursabile prin accesarea și implementarea de proiecte finanțate de către UE;
- Atragerea de fonduri europene în vederea formării periodice a funcționarilor publici;
- Dezvoltarea unui sistem informatic integrat, la nivelul tuturor instituțiilor publice locale, cu platformă de informare pentru cetățeni, depunere de documente și efectuare de plăți on-line, dar și comasarea bazelor de date, registratură și arhivare electronică;
- Dezvoltarea unor parteneriate solide la nivel local, regional și internațional, care să conducă la implementarea unor proiecte majore de dezvoltare.

ASISTENȚĂ ȘI INCLUZIUNE SOCIALĂ:

- Obținerea de finanțări nerambursabile pentru acoperirea necesarului de infrastructură și servicii în domeniul social;
- Adoptarea unui act normativ care să permită crearea tuturor posturilor necesare în domeniul social la nivel local sau regional;
- Crearea unui cadru legislativ care să motiveze tinerii să se angajeze în sistemul de asistență socială;
- Elaborarea unor planuri de acțiune la nivel național/regional în domeniul învățământului vocațional și tehnic, bazate pe o analiză a nevoilor de formare, care să acopere necesarul de specializări pe termen lung pe piața muncii locală;

SĂNĂTATE ȘI SIGURANȚĂ:

- Obținerea de finanțări nerambursabile pentru realizarea unui dispensar uman multifuncțional;
- Crearea condițiilor necesare pentru atragerea de personal de specialitate;
- Crearea de parteneriate în vederea modernizării infrastructurii medicale din comună;
- Buna colaborare cu autoritățile locale și deschidere din partea mediului economic local;

CĂI DE COMUNICATIE ȘI TRANSPORT:

- Valorificarea tuturor fondurilor europene nerambursabile pentru care Comuna Certeju de Sus este eligibilă, în vederea dezvoltării și modernizării infrastructurii locale;
- Dezvoltarea sistemului de transport public între localitățile din zonă;
- Dezvoltarea unor parteneriate public-private în vederea dezvoltării infrastructurilor rurale, pentru care nu pot fi accesate fonduri nerambursabile.

INFRASTRUCTURA SOCIALĂ ȘI LOCUINȚELE:

- creșterea calității vieții prin creșterea accesului la utilități.

PATRIMONIUL CULTURAL:

- Accesarea fondurilor europene pentru dezvoltarea patrimoniului cultural;
- Dezvoltarea turismului cultural și înscrierea patrimoniului cultural material în trasee culturale județene, regionale și naționale;
- Conștientizarea comunităților și a administrației locale privind importanța salvării patrimoniului cultural local;
- Dezvoltarea turismului cultural și agroturismului poate conduce la promovarea patrimoniului cultural imaterial rural la nivel European;
- Inițierea unor relații de cooperare internațională;
- Cooperarea și parteneriatul în organizarea evenimentelor cultural zonale și regionale în vederea întăririi identității regionale;
- Conștientizarea comunităților și administrației, precum și a sectorului privat cu privire la importanța păstrării tradițiilor și a evenimentelor și obiceiurilor locale.

PATRIMONIUL NATURAL:

- Poziționarea Comunei Certeju de Sus favorizează dezvoltării turismului;
- Existența unui patrimoniu natural bogat și a unei istorii bogate a Comunei Certeju de Sus, care favorizează dezvoltarea ecoturismului.

TURISMUL ȘI AGREMENTUL:

- Fructificarea superioară a unor nișe în turism (turism cultural, turism religios, ecoturism);
- Diversificarea serviciilor turistice / dezvoltarea serviciilor de divertisment și agrement;
- Valorificarea gastronomiei locale;
- Fructificarea istoriei bogate a Comunei Certeju de Sus;
- Promovarea legendelor și a obiceiurilor populare;
- Accesarea fondurilor structurale disponibile în domeniul turismului;
- Încheierea unor parteneriate externe și interne de colaborare în domeniul turismului.

SPORTUL:

- În vederea îmbunătățirii vieții sportive la nivelul Comunei Certeju de Sus vom sprijini asociațiile sportive, vom construi o bază sportivă multifuncțională, vom moderniza terenul de sport și tribuna din satul Certeju de Sus și terenurile de sport de la școli.

INFRASTRUCTURA TEHNICĂ:

- Creșterea sumelor destinate dezvoltării durabile;
- Implicarea mai puternică a societății civile în modelarea dezvoltării Comunei Certeju de Sus;
- Implementarea unor proiecte pentru digitalizarea serviciilor oferite de Comuna Certeju de Sus.
- Modernizarea infrastructurii rutiere și de transport.

-

10. Cadrul de implementare, monitorizare, evaluare și revizuire a strategiei

Etapele managementului strategic reprezintă sistemul complex de realizare a proiectelor, programelor și acțiunilor prevăzute în strategie și de colectare și raportare a informațiilor asupra desfășurării proiectelor și asupra succesului și impactului acestora asupra dezvoltării comunității.

Implementarea strategiei reprezintă o etapă de acțiune și afectează deopotrivă managerii de la toate nivelurile, de la managementul de vârf, până la nivelul fiecărui departament operativ, precum și personalul, în sensul că fiecare dintre ei trebuie să-și execute partea ce le revine din planul strategic. Conducerea UAT COMUNA CERTEJU DE SUS are responsabilități în coordonarea strategică a procesului de implementare a strategiei. Responsabilii nominalizați în Planul de măsuri de dezvoltare locală a COMUNEI CERTEJU DE SUS 2024 - 2027 au responsabilități în coordonarea operațională a implementării planului.

Persoanele responsabile din cadrul UAT COMUNA CERTEJU DE SUS și din partea celorlalte părți interesate nominalizate în planul de măsuri vor comunica în permanență angajaților, părților interesate și comunității COMUNEI CERTEJU DE SUS, stadiul implementării măsurilor prioritare din plan (prin mijloacele specifice utilizate – ședințe operative, sistem intranet, buletine informative, rețele sociale, comunicate de presă, afișe etc.).

Monitorizarea, evaluarea implementării strategiei și revizuirea strategiei sunt activități pe care managementul trebuie să le realizeze, deoarece nici formularea strategiei și nici implementarea acesteia nu sunt definitive.

Monitorizarea este procesul de colectare periodică și analiză a informațiilor, cu scopul de a fundamenta procesul de luare a deciziei de către UAT COMUNA CERTEJU DE SUS și alte părți interesate, asigurând transparență în luarea deciziei și furnizând o bază pentru viitoarele acțiuni de evaluare, presupunând resurse considerabile alocate (sisteme de colectare, prelucrare și raportare) și o pregătire specifică (definirea indicatorilor cantitativi și calitativi, corelat cu potențialele surse de colectare / producere a acestora).

Monitorizarea implementării strategiei, ca întreg și a acțiunilor concrete, urmărește realizarea obiectivelor în contextul acțiunilor / activităților propuse, a resurselor umane, materiale și financiare alocate, respectarea planificărilor în timp, buna funcționare a parteneriatelor generale sau individuale pe proiecte și performanțele echipelor de implementare.

Scopul monitorizării și evaluării implementării strategiei constă în evaluarea atingerii obiectivelor în timp util și în bugetul alocat, precum și în constatarea durabilității proiectelor implementate.

Modalitatea de colectare și corectitudinea datelor sunt importante, în condițiile în care monitorizarea activează ca un sistem de avertizare timpurie și adesea punctează probleme sau arii care au nevoie de evaluare. Construirea unui **sistem de monitorizare al strategiei de dezvoltare** este necesară, pentru a urmări în mod continuu implementarea și pentru a putea acționa rapid și eficient în cazul apariției unor eventuale probleme.

Este recomandabil să se desfășoare o monitorizare continuă pentru a susține procesul de fixare a obiectivelor și pentru a se da posibilitatea ajustării unor aspecte ale **planului de măsuri**.

Monitorizarea va avea ca rezultate **rapoarte de progres semestriale / anuale** pe baza **indicatorilor cantitativi / calitativi** prevăzuți în **planul de măsuri**, ținându-se cont și de sursele de verificare ale acestora.

Evaluarea strategiei se bazează pe elemente structurale riguroase, ținând cont de caracteristicile comunității și va aprecia atât **performanța în realizarea obiectivelor / măsurilor propuse**, cât și procentul în care au fost atinse **obiectivele generale / specifice**.

Este recomandabil ca **Planul de măsuri 2024 - 2027** să fie **actualizat / revizuit la trei ani** printr-un proces participativ care să asigure atât înțelegerea importanței unei abordări integrate bazate pe cooperare la nivelul Comunitate Certeju de Sus, cât și suportul și implicarea părților interesate pentru implementarea cu succes a strategiei.

**Structură cadru de monitorizare / evaluare a Strategiei de Dezvoltare Locală a COMUNEI
CERTEJU DE SUS pentru perioada 2024-2027**

Obiectiv strategic OSTR – ...									
Obiectiv specific OSP – ...									
MĂSURĂ – ...									
Nr. crt	Intervenție	Indicatori de realizare	Valori de bază	Valoare indicatori sem 1...	Valoare indicatori an 1 ...	Valoare indicatori ... an 7	Propuneri corective	Responsabil	Termen

11.Portofoliul de proiecte prioritare

11.1. Fișe de proiecte:

Fișa de proiect nr. 1

Titlul proiect: **REALIZARE PISTĂ PENTRU BICICLETE
ÎN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	3.700.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL DE REALIZARE A PISTELOR DE BICICLETE prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform Ordinului nr. 2.506 din 22.07.2022
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește realizarea de piste de biciclete: - <i>pe partea carosabilă sau acostament</i> - <i>pe un amplasament nou altul decât drum carosabil, acostament sau trotuar</i> - <i>în cadrul trotuarelor</i> Principalele obiective sunt: - <i>punerea în valoare a tuturor obiectivelor de interes turistic</i> - <i>punerea în valoare a tuturor obiectivelor naturale</i> - <i>crearea infrastructurii necesare pentru biciclete</i> - <i>îmbunătățirea calității mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin stimularea utilizării transportului nepoluant concomitent cu reducerea traficului motorizat</i> - <i>crearea unor trasee care să unească mai multe comunități</i> - <i>crearea cadrului necesar pentru realizarea unor evenimente și competiții de ciclism sau pentru pasionații de plimbări cu bicicleta</i>

Fișa de proiect nr. 2

Titlul proiect: **REABILITAREA ȘI EFICIENTIZAREA ENERGETICĂ A CLĂDIRILOR PUBLICE
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	6.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL PRIVIND CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE ȘI GESTIONAREA INTELIGENTĂ A ENERGIEI ÎN CLĂDIRILE PUBLICE prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform Ordinului nr. 2.057/2020
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - creșterea eficienței energetice a clădirilor publice - lucrări de reabilitare termică a elementelor clădirilor publice - izolarea termică a fațadelor - izolarea termică a terasei - izolarea termică a subsolului/demisolului - montare/înlocuire ferestre fixe/mobile - montarea/repararea/înlocuirea instalației interioare de distribuție a agentului termic sau a apei calde de consum - instalarea unui sistem nou de încălzire - instalarea/repararea sistemului de furnizare a apei de consum utilizând cazan cu condensare sau gazeificare, în scopul creșterii randamentului și al reducerii emisiilor echivalent CO₂, inclusiv prin instalații de microcogenerare, dacă sunt fezabile tehnic și economic, cu condiția ca energia termică/electrică produsă să fie utilizată exclusiv pentru clădirea/clădirile publice - înlocuirea/dotarea cu corpuri de încălzire statice, ventiloconvectoare și încălzire prin pardoseală - reabilitarea/modernizarea instalației de iluminat prin înlocuirea circuitelor de iluminat deteriorate sau subdimensionate - lucrări de instalare/reabilitare/modernizare a sistemelor de climatizare și/sau ventilare mecanică pentru asigurarea calității aerului interior; asigurarea calității aerului interior prin montarea/repararea/înlocuirea instalației de ventilare mecanică sau instalației de ventilare hibridă (inclusiv a spațiilor comune) și prevederea de soluții de ventilare mecanică cu recuperare de energie termică în proporție de minimum 75%, centralizată sau cu unități individuale cu comandă locală sau centralizată, obligatoriu pentru spațiile în care gradul de ocupare a acestora este mai mare de 0,1 persoane/mp (echivalent cu 10 mp/persoană)

	- instalarea, înlocuirea, repararea, după caz, a unor sisteme alternative de producere a energiei în scopul reducerii consumurilor energetice din surse convenționale și a emisiilor de gaze cu efect de seră: sisteme de alimentare cu energie utilizând surse regenerabile de energie, precum instalații cu panouri solare termice și/sau hibride, instalații cu panouri solare fotovoltaice, microcentrale care funcționează prin cogenerare de înaltă eficiență, pompe de căldură, centrale pe biomasă, centrale de cogenerare pe biomasă, schimbătoare de căldură sol-aer, recuperatoare de căldură, instalații de producere a energiei din surse geotermale - montarea unor sisteme inteligente de contorizare, urmărire și înregistrare a consumurilor energetice și/sau, după caz, instalarea unor sisteme de management energetic integrat, precum sisteme de automatizare, control și/sau monitorizare, care vizează și fac posibilă economia de energie la nivelul sistemelor tehnice ale clădirilor - repararea trotuarelor de protecție, în scopul eliminării infiltrațiilor la infrastructura clădirii Principalele obiective sunt: - creșterea eficienței energetice a clădirilor publice, - îmbunătățirea calității mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, - reducerea consumului anual de energie primară, - promovarea utilizării surselor regenerabile de energie.
--	--

Fișa de proiect nr. 3

**Titlul proiect: ANVELOPAREA ȘI REABILITAREA TERMICĂ A BLOCURILOR DE LOCUINȚE
DIN SATUL CERTEJU DE SUS, COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	30.000.000 lei (pentru toate blocurile de locuințe)
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL MULTIANUAL PRIVIND CREȘTEREA PERFORMANȚEI ENERGETICE A BLOCURILOR DE LOCUINȚE conform OUG nr.18/2009 și a Ordinului nr.625/2023
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - lucrări de reabilitare termică a anvelopei - lucrări de reabilitare termică a sistemului de încălzire - lucrări de reabilitare termică a sistemului de furnizare a apei calde de consum - lucrări de înlocuire a lifturilor sau lucrări de modernizare a lifturilor prin înlocuirea mecanismelor de acționare electrică a ascensoarelor de persoane, precum și lucrări de reparare/înlocuire a componentelor mecanice, a cabinei/ușilor de acces, a sistemului de tracțiune, cutiilor de comandă, trolilor, după caz, conform măsurilor prevăzute în raportul tehnic de specialitate - lucrări care au ca scop asigurarea calității aerului interior prin montarea/repararea/înlocuirea instalației de ventilare, inclusiv în spațiile comune, respectiv prevederea de soluții de ventilare mecanică centralizată sau cu unități individuale cu comandă locală sau centralizată, utilizând recuperator de căldură cu performanță ridicată - lucrări de reabilitare/modernizare a instalațiilor de iluminat în spațiile de utilizare comună ale clădirii - montarea de sisteme de management energetic integrat pentru clădiri - alte activități care conduc la creșterea performanței energetice a clădirii - instalarea, după caz, a unor sisteme alternative de producere a energiei din surse regenerabile - panouri solare termice, panouri solare electrice, pompe de căldură și/sau centrale termice pe biomasă, inclusiv achiziționarea acestora -, în scopul reducerii consumurilor energetice din surse convenționale și a emisiilor de gaze cu efect de seră și pentru care nu au fost aprobate dosarele de finanțare prin «Programul privind instalarea sistemelor de încălzire care utilizează energie regenerabilă, inclusiv înlocuirea sau completarea sistemelor clasice de încălzire», în temeiul prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 196/2005 privind

	<i>Fondul pentru mediu, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 105/2006, cu modificările și completările ulterioare</i> - <i>lucrări de instalare a infrastructurii de cablare, respectiv conducte pentru cabluri electrice, pentru fiecare loc de parcare, care să permită instalarea, într-o etapă ulterioară, a punctelor de reîncărcare a vehiculelor electrice, în conformitate cu prevederile Legii nr. 372/2005 privind performanța energetică a clădirilor, republicată.</i> Principalele obiective sunt: - <i>reducerea costurilor de întreținere cu încălzirea,</i> - <i>diminuarea efectelor schimbărilor climatice,</i> - <i>reducerea consumului anual de energie primară,</i> - <i>creșterea independenței energetice</i> - <i>ameliorarea aspectului urbanistic al comunei</i>
--	--

Fișa de proiect nr. 4

Titlul proiect: ***REALIZAREA MUZEULUI MINERITULUI ÎN SATUL CERTEJU DE SUS,
COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA***

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	4.500.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PLANUL NAȚIONAL DE REDRESARE ȘI REZILIENȚĂ (PNRR) <i>conform Regulamentului (UE) 2021/241</i>
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>construirea unui muzeu al mineritului prin care vor fi expuse și promovate atât articole vestimentare, unelte, machete, imagini, cât și minereurile care au putut fi extrase din zăcămintele din Comuna Certeju de Sus</i> - <i>utilizarea unor tehnologii precum Virtual Reality (VR), Augmented Reality (AR), Mixed Reality (MR), Interactive Projection Mapping (IPM), Transparent OLED Displays, Holographic Displays, AI-Assisted Virtual Tour Guides</i> - <i>realizarea unor machete de ceară a unor mineri</i> - <i>amenajarea unor săli de conferințe</i> - <i>amenajarea unei parări dotate cu puncte de încărcare a autovehiculelor electrice cu sistem de semi-acoperiș format din panouri fotovoltaice</i> - <i>amenajarea unei săli cu o capacitate de 100 de locuri care va putea fi utilizată pentru proiectarea unor filme sau imagini cu caracter istoric sau cultural</i> Obiectivele principale sunt: - <i>promovarea cultural-istorică a comunei Certeju de Sus</i> - <i>promovarea turistică a comunei Certeju de Sus</i> - <i>promovarea activităților miniere și comemorarea minerilor din comuna Certeju de Sus</i> - <i>dezvoltarea economico-socială a comunei Certeju de Sus</i> - <i>promovarea unor tradiții și activități specifice zonei Munților Apuseni</i>

Fișa de proiect nr. 5

Titlul proiect: **REABILITAREA ȘI MODERNIZAREA DRUMURILOR
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	20.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE INVESTIȚII “ANGHEL SALIGNY” conform ORDONANȚEI DE URGENȚĂ 95/2021 pentru aprobarea Programului național de investiții „Anghel Saligny” și a ORDIN privind aprobarea Normelor metodologice pentru punerea în aplicare a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2021 pentru aprobarea Programului național de investiții „Anghel Saligny”, pentru categoriile de investiții prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. a)—d) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2021
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>reabilitarea infrastructurii drumurilor publice din comuna Certeju de Sus</i> - <i>punerea în valoare a obiectivelor de interes turistic și cultural care nu au acces la drumuri reabilite</i> - <i>crearea unor conexiuni între comunitățile izolate din Comuna Certeju de Sus</i> Obiectivele principale sunt: - <i>punerea în valoare a obiectivelor de interes turistic</i> - <i>punerea în valoare a obiectivelor de interes cultural</i> - <i>scoaterea din izolare a unor sate care nu au acces rutier</i> - <i>reabilitarea unor drumuri de legătură cu localitățile vecine</i>

Fișa de proiect nr. 6

**Titlul proiect: REALIZAREA, REABILITAREA ȘI MODERNIZAREA
REȚELELOR DE ALIMENTARE CU APĂ POTABILĂ
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	19.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL DE FINANȚARE ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform Ordinului nr.475/2024 privind Ghidul de Finanțare a Programului vizând sisteme de alimentare cu apă, canalizare și epurare a apelor uzate ----- PROGRAMUL NAȚIONAL DE INVESTIȚII “ANGHEL SALIGNY” prin MINISTERUL DEZVOLTĂRII, LUCRĂRILOR PUBLICE ȘI ADMINISTRAȚIEI (MDLPA) conform ORDONANȚEI DE URGENȚĂ 95/2021 pentru aprobarea Programului național de investiții „Anghel Saligny” și a ORDIN privind aprobarea Normelor metodologice pentru punerea în aplicare a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2021 pentru aprobarea Programului național de investiții „Anghel Saligny”, pentru categoriile de investiții prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. a)—d) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2021
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - realizarea unor rețele de apă potabilă în toate satele din Comuna Certeju de Sus - realizarea unor stații de tratare - realizarea unor stații de pompare - realizarea unor rețele de transport și înmagazinare - realizarea unor branșamente până la limita de delimitare cu limita de proprietate privată Obiectivele principale sunt: - dezvoltarea economico-socială a comunei Certeju de Sus - branșarea tuturor locuitorilor la rețele moderne de apă potabilă - crearea infrastructurii necesare dezvoltării urbanistice a comunei Certeju de Sus

Fișa de proiect nr. 7

**Titlul proiect: REALIZAREA, REABILITAREA ȘI MODERNIZAREA
REȚELELOR DE CANALIZARE PLUVIALĂ
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	9.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL DE FINANȚARE ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform Ordinului nr.475/2024 privind Ghidul de Finanțare a Programului vizând sisteme de alimentare cu apă, canalizare și epurare a apelor uzate ----- PROGRAMUL NAȚIONAL DE INVESTIȚII “ANGHEL SALIGNY” prin MINISTERUL DEZVOLTĂRII, LUCRĂRILOR PUBLICE ȘI ADMINISTRAȚIEI (MDLPA) conform ORDONANȚEI DE URGENȚĂ 95/2021 pentru aprobarea Programului național de investiții „Anghel Saligny” și a ORDIN privind aprobarea Normelor metodologice pentru punerea în aplicare a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2021 pentru aprobarea Programului național de investiții „Anghel Saligny”, pentru categoriile de investiții prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. a)—d) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2021
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - realizarea unor rețele canalizare pluvială în toate satele din Comuna Certeju de Sus Obiectivele principale sunt: - dezvoltarea economico-socială a comunei Certeju de Sus - crearea infrastructurii necesare dezvoltării urbanistice a comunei Certeju de Sus - protejarea imobilelor publice și private de situațiile care pot fi generate de cantitățile ridicate de precipitații

Fișa de proiect nr. 8

**Titlul proiect: REALIZAREA, REABILITAREA ȘI MODERNIZAREA
REȚELELOR DE CANALIZARE MENAJERĂ
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	9.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL DE FINANȚARE ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform Ordinului nr.475/2024 privind Ghidul de Finanțare a Programului vizând sisteme de alimentare cu apă, canalizare și epurare a apelor uzate ----- PROGRAMUL NAȚIONAL DE INVESTIȚII “ANGHEL SALIGNY” prin MINISTERUL DEZVOLTĂRII, LUCRĂRILOR PUBLICE ȘI ADMINISTRAȚIEI (MDLPA) conform ORDONANȚEI DE URGENȚĂ 95/2021 pentru aprobarea Programului național de investiții „Anghel Saligny” și a ORDIN privind aprobarea Normelor metodologice pentru punerea în aplicare a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2021 pentru aprobarea Programului național de investiții „Anghel Saligny”, pentru categoriile de investiții prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. a)—d) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2021
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - realizarea unor rețele canalizare menajeră în toate satele din Comuna Certeju de Sus Obiectivele principale sunt: - dezvoltarea economico-socială a comunei Certeju de Sus - crearea infrastructurii necesare dezvoltării urbanistice a comunei Certeju de Sus

Fișa de proiect nr. 9

**Titlul proiect: REALIZAREA, REABILITAREA ȘI MODERNIZAREA
UNOR STAȚII DE EPURARE A PELOR UZATE
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	6.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL DE FINANȚARE ALIMENTARE CU APĂ ȘI CANALIZARE prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform Ordinului nr.475/2024 privind Ghidul de Finanțare a Programului vizând sisteme de alimentare cu apă, canalizare și epurare a apelor uzate ----- PROGRAMUL NAȚIONAL DE INVESTIȚII “ANGHEL SALIGNY” prin MINISTERUL DEZVOLTĂRII, LUCRĂRILOR PUBLICE ȘI ADMINISTRAȚIEI (MDLPA) conform ORDONANȚEI DE URGENȚĂ 95/2021 pentru aprobarea Programului național de investiții „Anghel Saligny” și a ORDIN privind aprobarea Normelor metodologice pentru punerea în aplicare a prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 95/2021 pentru aprobarea Programului național de investiții „Anghel Saligny”, pentru categoriile de investiții prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. a)—d) din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 95/2021
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - realizarea unor stații de epurare a apelor uzate în Comuna Certeju de Sus - realizarea unor separatoare de hidrocarburi - realizarea unor colectoare de evacuare în emisar a apelor uzate - realizarea unor depozite de nămol deshidratat - realizarea unor racorduri până la limita de proprietate privată Obiectivele principale sunt: - dezvoltarea economico-socială a comunei Certeju de Sus - crearea infrastructurii necesare dezvoltării urbanistice a comunei Certeju de Sus

Fișa de proiect nr. 10

Titlul proiect: **REALIZARE SALĂ DE SPORT ÎN SATUL CERTEJU DE SUS,
COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	750.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „SĂLI DE SPORT” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>realizarea unei Săli de Sport moderne la Școala Gimnazială Certeju de Sus din satul Certeju de Sus</i> - <i>dotarea acestei săli cu echipamente sportive necesare desfășurării în bune condiții a orelor de educație fizică și sport</i> - <i>utilizarea surselor de energie regenerabile în ceea ce privește producția de energie electrică și producția de energie termică</i> Obiectivele principale sunt: - <i>dezvoltarea infrastructurii educaționale în comuna Certeju de Sus</i> - <i>adaptarea infrastructurii educaționale la nevoile copiilor</i>

Fișa de proiect nr. 11

Titlul proiect: **REALIZARE SALĂ DE SPORT ÎN SATUL HONDOL,
COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	750.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „SĂLI DE SPORT” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - realizarea unei Săli de Sport moderne la Școala Primară Hondol din satul Hondol - dotarea acestei săli cu echipamente sportive necesare desfășurării în bune condiții a orelor de educație fizică și sport - utilizarea surselor de energie regenerabile în ceea ce privește producția de energie electrică și producția de energie termică Obiectivele principale sunt: - dezvoltarea infrastructurii educaționale în comuna Certeju de Sus - adaptarea infrastructurii educaționale la nevoile copiilor

Fișa de proiect nr. 12

Titlul proiect: **REABILITARE ȘI MODERNIZARE STADION DIN SATUL CERTEJU DE SUS,
COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.250.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „COMPLEXURI SPORTIVE” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>reabilitarea spațiilor administrative din zona stadionului din satul Certeju de Sus</i> - <i>reabilitarea și modernizarea zonei destinate suporterilor</i> - <i>implementarea unui sistem de smart ticketing pentru cumpărarea biletelor pentru meciurile care se vor disputa pe stadion</i> - <i>reabilitarea și modernizarea suprafeței de joc</i> - <i>amenajarea împrejurimii stadionului</i> - <i>realizare sistem de afișaj scor electronic</i> - <i>realizare sistem de iluminat nocturn</i> - <i>montare sistem de producere energie electrică și termică din surse regenerabile</i> Obiectivele principale sunt: - <i>dezvoltarea infrastructurii sportive din Comuna Certeju de Sus</i> - <i>revitalizarea echipei locale de fotbal</i>

Fișa de proiect nr. 13

Titlul proiect: **REABILITARE ȘI MODERNIZARE CĂMIN CULTURAL
DIN SATUL CERTEJU DE SUS, COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.400.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „AȘEZĂMINTE CULTURALE” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>reabilitarea clădirii Căminului Cultural din Satul Certeju de Sus</i> - <i>dotarea cu echipamente de sunet pentru evenimentele culturale care se vor desfășura</i> - <i>dotarea cu mobilier pentru participanții la evenimentele culturale</i> - <i>reabilitarea sistemului de iluminat interior</i> - <i>montarea de sisteme de producere a energiei electrice și termice din surse regenerabile</i> Obiectivele principale sunt: - <i>dezvoltarea socio-culturală a comunei Certeju de Sus</i> - <i>revitalizarea evenimentelor culturale și tradiționale din comuna Certeju de Sus</i>

Fișa de proiect nr. 14

Titlul proiect: **REABILITARE ȘI MODERNIZARE CĂMIN CULTURAL
DIN SATUL NOJAG, COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.200.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „AȘEZĂMINTE CULTURALE” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>reabilitarea clădirii Căminului Cultural din Satul Nojag</i> - <i>dotarea cu echipamente de sunet pentru evenimentele culturale care se vor desfășura</i> - <i>dotarea cu mobilier pentru participanții la evenimentele culturale</i> - <i>reabilitarea sistemului de iluminat interior</i> - <i>montarea de sisteme de producere a energiei electrice și termice din surse regenerabile</i> Obiectivele principale sunt: - <i>dezvoltarea socio-culturală a comunei Certeju de Sus</i> - <i>revitalizarea evenimentelor culturale și tradiționale din comuna Certeju de Sus</i>

Fișa de proiect nr. 15

Titlul proiect: **REABILITARE ȘI MODERNIZARE CĂMIN CULTURAL
DIN SATUL SĂCĂRÂMB, COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.200.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „AȘEZĂMINTE CULTURALE” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>reabilitarea clădirii Căminului Cultural din Satul Săcărâmb</i> - <i>dotarea cu echipamente de sunet pentru evenimentele culturale care se vor desfășura</i> - <i>dotarea cu mobilier pentru participanții la evenimentele culturale</i> - <i>reabilitarea sistemului de iluminat interior</i> - <i>montarea de sisteme de producere a energiei electrice și termice din surse regenerabile</i> Obiectivele principale sunt: - <i>dezvoltarea socio-culturală a comunei Certeju de Sus</i> - <i>revitalizarea evenimentelor culturale și tradiționale din comuna Certeju de Sus</i>

Fișa de proiect nr. 16

Titlul proiect: **REABILITARE ȘI MODERNIZARE CĂMIN CULTURAL
DIN SATUL MĂGURA-TOPLIȚA, COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.100.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „AȘEZĂMINTE CULTURALE” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>reabilitarea clădirii Căminului Cultural din Satul Măgura-Toplița</i> - <i>dotarea cu echipamente de sunet pentru evenimentele culturale care se vor desfășura</i> - <i>dotarea cu mobilier pentru participanții la evenimentele culturale</i> - <i>reabilitarea sistemului de iluminat interior</i> - <i>montarea de sisteme de producere a energiei electrice și termice din surse regenerabile</i> Obiectivele principale sunt: - <i>dezvoltarea socio-culturală a comunei Certeju de Sus</i> - <i>revitalizarea evenimentelor culturale și tradiționale din comuna Certeju de Sus</i>

Fișa de proiect nr. 17

Titlul proiect: **REABILITARE ȘI MODERNIZARE CĂMIN CULTURAL
DIN SATUL TOPLIȚA MUREȘULUI, COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.200.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „AȘEZĂMINTE CULTURALE” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>reabilitarea clădirii Căminului Cultural din Satul Toplița Mureșului</i> - <i>dotarea cu echipamente de sunet pentru evenimentele culturale care se vor desfășura</i> - <i>dotarea cu mobilier pentru participanții la evenimentele culturale</i> - <i>reabilitarea sistemului de iluminat interior</i> - <i>montarea de sisteme de producere a energiei electrice și termice din surse regenerabile</i> Obiectivele principale sunt: - <i>dezvoltarea socio-culturală a comunei Certeju de Sus</i> - <i>revitalizarea evenimentelor culturale și tradiționale din comuna Certeju de Sus</i>

Fișa de proiect nr. 18

Titlul proiect: **REABILITARE ȘI MODERNIZARE CĂMIN CULTURAL
DIN SATUL HONDOL, COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.200.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „AȘEZĂMINTE CULTURALE” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>reabilitarea clădirii Căminului Cultural din Satul Hondol</i> - <i>dotarea cu echipamente de sunet pentru evenimentele culturale care se vor desfășura</i> - <i>dotarea cu mobilier pentru participanții la evenimentele culturale</i> - <i>reabilitarea sistemului de iluminat interior</i> - <i>montarea de sisteme de producere a energiei electrice și termice din surse regenerabile</i> Obiectivele principale sunt: - <i>dezvoltarea socio-culturală a comunei Certeju de Sus</i> - <i>revitalizarea evenimentelor culturale și tradiționale din comuna Certeju de Sus</i>

Fișa de proiect nr. 19

**Titlul proiect: REABILITARE ȘI MODERNIZARE SCOALĂ PRIMARĂ HONDOL,
DIN SATUL HONDOL, COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.200.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „UNITĂȚI ȘI INSTITUȚII DE ÎNVĂȚĂMÂNT DE STAT” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>reabilitarea clădirii Școlii Primare Hondol</i> - <i>dotarea Școlii Primare Hondol cu mobilier modern și echipamente educaționale menite să dezvolte și eficientizeze actul educațional</i> - <i>montarea de sisteme de producere a energiei electrice și termice din surse regenerabile</i> - <i>amenajarea unei zone de joacă și recreere pentru copii</i> - <i>dotarea cu mobilier și echipamente digitale specifice activității educaționale</i> - <i>dotarea cu echipamente de supraveghere</i> Obiectivele principale sunt: - <i>dezvoltarea sistemului educațional în comuna Certeju de Sus</i> - <i>creșterea performanței educaționale a elevilor</i>

Fișa de proiect nr. 20

Titlul proiect: **REABILITARE, MODERNIZARE ȘI DOTARE PRIMĂRIE,
DIN SATUL CERTEJU DE SUS, COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	2.600.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „ALTE OBIECTIVE DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>reabilitarea energetică a sediului primăriei comunei Certeju de Sus</i> - <i>lucrări de amenajare interioară, respectiv compartimentare birouri</i> - <i>dotare cu echipamente digitale pentru eficientizarea activității și creșterea calității serviciilor publice oferite cetățenilor</i> - <i>amenajare parcare</i> - <i>dotarea cu echipamente de supraveghere</i> - <i>montare sistem de producere a energiei termice</i> Obiectivele principale sunt: - <i>eficientizarea activității administrative</i> - <i>creșterea calității serviciilor publice oferite cetățenilor</i> - <i>reducerea/eliminarea pierderilor de energie și scăderea consumului energetic</i>

Fișa de proiect nr. 21

Titlul proiect: **AMENAJARE ȘI PUNERE ÎN VALOARE MONUMENT FRANZENAU JOSEF
ȘI A ZONEI ADIACENTE, DIN SATUL SĂCĂRÂMB,
COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	400.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	MĂSURA 6.3 / 6B – DEZVOLTAREA SATELOR prin GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ - GAL ȚARA ZARANDULUI cu respectarea obiectivelor prevăzute de <i>STRATEGIA GAL Țara Zarandului</i>
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>recondiționarea monumentului dedicat lui Franzenau Josef realizat în anul 1862 de către elevii școlii miniere din satul Nagyag</i> - <i>amenajare zonă adiacentă (parc) cu mobilier destinat utilizării în spații publice</i> - <i>modernizare sistem de iluminat public prin utilizarea panourilor fotovoltaice</i> - <i>amenajarea peisagistică</i> Obiectivele principale sunt: - <i>creșterea vizibilității și atracției turistice pentru satul Săcărâmb</i> - <i>reconfirmarea și promovarea istoriei locale</i>

Fișa de proiect nr. 22

Titlul proiect: **DIGITALIZAREA SERVICIILOR PUBLICE,
ÎN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	75.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL PENTRU TRANSFORMAREA DIGITALĂ A AUTORITĂȚILOR PUBLICE LOCALE (DIGILOCAL) prin MINISTERUL CERCETĂRII, INOVĂRII ȘI DIGITALIZĂRII
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>dotarea serviciilor din cadrul primăriei cu echipamente digitale necesare desfășurării activităților publice</i> - <i>crearea unei platforme digitale privind semnalarea problemelor din comună</i> - <i>crearea unei platforme digitale pentru emiterea documentelor precum Autorizația de Construcție, Certificatul Fiscal sau orice alte documente care pot fi emise fără ca cetățeanul să se mai deplaseze până la sediul primăriei</i> - <i>crearea unei platforme digitale de prezentare și promovare a comunei facilitând astfel accesul la informații pentru cei interesați să investească în comuna Certeju de Sus</i> - <i>panou digital informativ</i> Obiectivele principale sunt: - <i>creșterea vizibilității comunei Certeju de Sus</i> - <i>eficientizarea serviciilor publice oferite cetățenilor comunei Certeju de Sus</i> - <i>reducerea birocrăției</i> - <i>facilitarea accesului investitorilor la informații despre comuna Certeju de Sus</i>

Fișa de proiect nr. 23

Titlul proiect: **MODERNIZAREA SISTEMULUI DE TRANSPORT PUBLIC LOCAL PRIN AMENAJAREA STAȚIILOR ȘI A ZONELOR DE ACCES A CĂLĂTORILOR, ÎN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.500.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	BUGET LOCAL
<i>Intervenții vizate prin proiect</i>	Prin acest proiect se urmărește: - <i>amenajarea stațiilor de oprire a transportului în comun</i> - <i>implemnetarea unui sistem smart pentru mobilierului aferent stațiilor transportului în comun</i> Obiectivele principale sunt: - <i>eficientizarea transportului în comun</i> - <i>creșterea satisfacției călătorilor</i>

Fișa de proiect nr. 24

Titlul proiect: **REALIZARE CENTRU MULTIFUNCȚIONAL DE SERVICII MEDICALE, ÎN SATUL CERTEJU DE SUS, DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.500.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „UNITĂȚI SANITARE” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - realizarea unui dispensar comunal care să ofere servicii de medicină generală, stomatologie, laborator analize medicale, farmacie, tratament fizioterapie - dotarea cu echipamente necesare implementării unui sistem de telemedicină - achiziționarea unei autospeciale care să transporte pacienți în caz de urgență la cel mai apropiat spital Obiectivele principale sunt: - creșterea gradului de acces la servicii medicale a populației comunei Certeju de Sus

Fișa de proiect nr. 25

Titlul proiect: **REALIZARE DISPENSAR, ÎN SATUL VĂRMAGA,
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	950.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „UNITĂȚI SANITARE” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - realizarea unui dispensar care să ofere servicii de medicină generală și farmacie Obiectivele principale sunt: - creșterea gradului de acces la servicii medicale a populației comunei Certeju de Sus

Fișa de proiect nr. 26

Titlul proiect: **AMENAJARE PARC ÎN SATUL CERTEJU DE SUS,
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	350.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „ALTE OBIECTIVE DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>amenajare peisagistică a parcului din reședința comunei Certeju de Sus</i> - <i>dotare parc cu mobilier smart destinat utilizării în spații publice</i> - <i>amenajare sistem de iluminat public cu sistem de producere a energiei electrice din surse regenerabile</i> - <i>sistem de supraveghere video pentru descurajarea comiterii infracțiunilor</i> - <i>dotarea cu echipamente de joacă pentru copii</i> Obiectivele principale sunt: - <i>creșterea gradului de satisfacție a locuitorilor blocurilor din satul Certeju de Sus</i>

Fișa de proiect nr. 27

Titlul proiect: **AMENAJARE PARC ÎN SATUL NOJAG,
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	350.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „ALTE OBIECTIVE DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>amenajare peisagistică a parcului din satul Nojag</i> - <i>dotare parc cu mobilier smart destinat utilizării în spații publice</i> - <i>amenajare sistem de iluminat public cu sistem de producere a energiei electrice din surse regenerabile</i> - <i>sistem de supraveghere video pentru descurajarea comiterii infracțiunilor</i> - <i>dotarea cu echipamente de joacă pentru copii</i> Obiectivele principale sunt: - <i>creșterea gradului de satisfacție a locuitorilor din satul Nojag</i>

Fișa de proiect nr. 28

**Titlul proiect: AMENAJARE PARC ÎN SATUL VĂRMAGA,
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	350.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „ALTE OBIECTIVE DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>amenajare peisagistică a parcului din satul Vărmaga</i> - <i>dotare parc cu mobilier smart destinat utilizării în spații publice</i> - <i>amenajare sistem de iluminat public cu sistem de producere a energiei electrice din surse regenerabile</i> - <i>sistem de supraveghere video pentru descurajarea comiterii infracțiunilor</i> - <i>dotarea cu echipamente de joacă pentru copii</i> Obiectivele principale sunt: - <i>creșterea gradului de satisfacție a locuitorilor din satul Vărmaga</i>

Fișa de proiect nr. 29

**Titlul proiect: AMENAJARE DRUM DE ACCCES SI PUNERE ÎN VALOARE A OBIECTIVULUI
“BISERICA TRĂZNITĂ”, DIN SATUL SĂCĂRÂMB,
COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	<i>UAT COMUNA CERTEJU DE SUS</i>
Valoare totală estimativă proiect	1.950.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CONSTRUCȚII DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL prin COMPANIA NAȚIONALĂ DE INVESTIȚII (CNI), SUBPROGRAMUL „ALTE OBIECTIVE DE INTERES PUBLIC SAU SOCIAL ÎN DOMENIUL CONSTRUCȚIILOR” conform GHIDULUI DE FINANȚARE conform OUG 25/2001 și a ORDINULUI nr.5.341/2018 ----- PROGRAMUL NAȚIONAL DE REDRESARE ȘI REZILIENTĂ (PNRR) prin MINISTERUL INVESTIȚIILOR ȘI PROIECTELOR EUROPENE (MIPE) - REFORMA 1. OPERAȚIONALIZAREA ORGANIZAȚIILOR DE MANAGEMENT AL DESTINAȚIEI (OMD-URI)
<i>Intervenții vizate prin proiect</i>	Prin acest proiect se urmărește: - <i>asfaltare drum de acces</i> - <i>realizare iluminat stradal</i> - <i>amplasare panouri turistice informative</i> - <i>amenajare zonă de recreere prin amplasarea unui mobilier destinat utilizării în spații publice</i> - <i>realizare iluminat arhitectural a obiectivului turistic</i> Obiectivele principale sunt: - <i>creșterea gradului de promovare turistică a comunei Certeju de Sus</i>

Fișa de proiect nr. 30

**Titlul proiect: ÎMPĂDURIREA ZONELOR AFECTATE DE ACTIVITĂȚILE SILVICE,
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE REDRESARE ȘI REZILIENȚĂ (PNRR) prin MINISTERUL MEDIULUI, APELOR ȘI PĂDURILOR – COMPONENTA 2 - PĂDURI ȘI PROTECȚIA BIODIVERSITĂȚII - APEL II. CAMPANIA NAȚIONALĂ DE ÎMPĂDURIRE ȘI REÎMPĂDURIRE, INCLUSIV PĂDURI URBANE (REÎMPĂDURIRI)
<i>Intervenții vizate prin proiect</i>	Prin acest proiect se urmărește: - <i>asfaltare drum de acces</i> - <i>realizare iluminat stradal</i> - <i>amplasare panouri turistice informative</i> - <i>amenajare zonă de recreere prin amplasarea unui mobilier destinat utilizării în spații publice</i> - <i>realizare iluminat arhitectural a obiectivului turistic</i> Obiectivele principale sunt: - <i>creșterea gradului de promovare turistică a comunei Certeju de Sus</i>

Fișa de proiect nr. 31

Titlul proiect: **REALIZAREA UNUI SISTEM DE TIP BIKE SHARING,
ÎN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	498.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL EUROPEAN REGIONAL DEVELOPMENT FUND (ERDF) - SMART CITY - EUROPE FUND gestionat de COMISIA EUROPEANĂ
<i>Intervenții vizate prin proiect</i>	Prin acest proiect se urmărește: - <i>achiziționare biciclete electrice cu sistem de monitorizare GPS</i> - <i>amenajare zonă de închiriere a bicicletelor electrice de către turiști și populație</i> - <i>realizare platformă digitală de închirieri online</i> - <i>amenajare puncte de încărcare electrică</i> Obiectivele principale sunt: - <i>creșterea gradului de promovare turistică a comunei Certeju de Sus</i>

Fișa de proiect nr. 32

Titlul proiect: **CADASTRAREA COMUNEI CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL NAȚIONAL DE CADASTRU ȘI CARTE FUNCİARĂ prin MINISTERUL DEZVOLTĂRII, LUCRĂRIILOR PUBLICE ȘI ADMINISTRAȚIEI
<i>Intervenții vizate prin proiect</i>	Prin acest proiect se urmărește: - <i>intabularea tuturor obiectivelor care fac parte din domeniul public</i> Obiectivele principale sunt: - <i>crearea unei evidențe clare privind dreptul de proprietate al imobilelor atât publice cât și private</i>

Fișa de proiect nr. 33

Titlul proiect: **MODERNIZAREA ȘI DOTAREA PIEȚEI COMUNALE,
ÎN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	480.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	MĂSURA 6.3 / 6B – DEZVOLTAREA SATELOR prin GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ - GAL ȚARA ZARANDULUI cu respectarea obiectivelor prevăzute de STRATEGIA GAL Țara Zarandului
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>amenajarea zonei unde se află în prezent piața comunală</i> - <i>dotarea cu tarabe moderne și echipamente digitale de cântărire și identificare</i> - <i>montarea de panouri fotovoltaice pentru producția de energie electrică necesară pentru desfășurarea activităților</i> Obiectivele principale sunt: - <i>susținerea producătorilor locali</i> - <i>promovarea activităților agricole</i>

Fișa de proiect nr. 34

Titlul proiect: ***MODERNIZARE SISTEM DE ILUMINAT PUBLIC, ÎN SATUL CERTEJU DE SUS, DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA***

Beneficiar	<i>UAT COMUNA CERTEJU DE SUS</i>
Valoare totală estimativă proiect	<i>1.000.000 lei</i>
Datele cu privire la solicitant	• <i>Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara</i> • <i>Primar: Luca Alexandru</i> • <i>Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public</i> • <i>Parteneriat: Nu</i> • <i>Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect</i>
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	<i>PROGRAMUL PRIVIND CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE A INFRASTRUCTURII DE ILUMINAT PUBLIC prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform ORDIN nr. 1.866 din 12 octombrie 2021</i>
<i>Intervenții vizate prin proiect</i>	Prin acest proiect se urmărește: - <i>modernizarea sistemelor de iluminat public prin înlocuirea corpurilor de iluminat existente având un consum ridicat de energie electrică cu corpuri de iluminat cu surse LED</i> - <i>completarea sistemului de iluminat public existent cu corpuri de iluminat cu surse LED</i> - <i>extinderea sistemului de iluminat existent</i> - <i>achiziționarea și instalarea sistemelor de telegestiune aferente obiectivelor de investiții</i> Obiectivele principale sunt: - <i>îmbunătățirea calității mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin utilizarea unor corpuri de iluminat cu surse LED</i> - <i>eficiență energetică ridicată</i> - <i>costuri reduse privind consumul energetic</i>

Fișa de proiect nr. 35

Titlul proiect: **MODERNIZARE SISTEM DE ILUMINAT PUBLIC, ÎN SATUL SĂCĂRÂMB,
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL PRIVIND CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE A INFRASTRUCTURII DE ILUMINAT PUBLIC prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform ORDIN nr. 1.866 din 12 octombrie 2021
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>modernizarea sistemelor de iluminat public prin înlocuirea corpurilor de iluminat existente având un consum ridicat de energie electrică cu corpuri de iluminat cu surse LED</i> - <i>completarea sistemului de iluminat public existent cu corpuri de iluminat cu surse LED</i> - <i>extinderea sistemului de iluminat existent</i> - <i>achiziționarea și instalarea sistemelor de telegestiune aferente obiectivelor de investiții</i> Obiectivele principale sunt: - <i>îmbunătățirea calității mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin utilizarea unor corpuri de iluminat cu surse LED</i> - <i>eficiență energetică ridicată</i> - <i>costuri reduse privind consumul energetic</i>

Fișa de proiect nr. 36

Titlul proiect: **MODERNIZARE SISTEM DE ILUMINAT PUBLIC, ÎN SATUL VĂRMAGA, DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL PRIVIND CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE A INFRASTRUCTURII DE ILUMINAT PUBLIC prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform ORDIN nr. 1.866 din 12 octombrie 2021
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - modernizarea sistemelor de iluminat public prin înlocuirea corpurilor de iluminat existente având un consum ridicat de energie electrică cu corpuri de iluminat cu surse LED - completarea sistemului de iluminat public existent cu corpuri de iluminat cu surse LED - extinderea sistemului de iluminat existent - achiziționarea și instalarea sistemelor de telegestiune aferente obiectivelor de investiții Obiectivele principale sunt: - îmbunătățirea calității mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin utilizarea unor corpuri de iluminat cu surse LED - eficiență energetică ridicată - costuri reduse privind consumul energetic

Fișa de proiect nr. 37

Titlul proiect: **MODERNIZARE SISTEM DE ILUMINAT PUBLIC, ÎN SATUL NOJAG,
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL PRIVIND CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE A INFRASTRUCTURII DE ILUMINAT PUBLIC prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform ORDIN nr. 1.866 din 12 octombrie 2021
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - modernizarea sistemelor de iluminat public prin înlocuirea corpurilor de iluminat existente având un consum ridicat de energie electrică cu corpuri de iluminat cu surse LED - completarea sistemului de iluminat public existent cu corpuri de iluminat cu surse LED - extinderea sistemului de iluminat existent - achiziționarea și instalarea sistemelor de telegestiune aferente obiectivelor de investiții Obiectivele principale sunt: - îmbunătățirea calității mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin utilizarea unor corpuri de iluminat cu surse LED - eficiență energetică ridicată - costuri reduse privind consumul energetic

Fișa de proiect nr. 38

Titlul proiect: **MODERNIZARE SISTEM DE ILUMINAT PUBLIC, ÎN SATUL HONDOL, DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL PRIVIND CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE A INFRASTRUCTURII DE ILUMINAT PUBLIC prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform ORDIN nr. 1.866 din 12 octombrie 2021
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - modernizarea sistemelor de iluminat public prin înlocuirea corpurilor de iluminat existente având un consum ridicat de energie electrică cu corpuri de iluminat cu surse LED - completarea sistemului de iluminat public existent cu corpuri de iluminat cu surse LED - extinderea sistemului de iluminat existent - achiziționarea și instalarea sistemelor de telegestiune aferente obiectivelor de investiții Obiectivele principale sunt: - îmbunătățirea calității mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin utilizarea unor corpuri de iluminat cu surse LED - eficiență energetică ridicată - costuri reduse privind consumul energetic

Fișa de proiect nr. 39

Titlul proiect: **MODERNIZARE SISTEM DE ILUMINAT PUBLIC, ÎN SATUL MĂGURA-TOPLIȚA, DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL PRIVIND CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE A INFRASTRUCTURII DE ILUMINAT PUBLIC prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform ORDIN nr. 1.866 din 12 octombrie 2021
<i>Intervenții vizate prin proiect</i>	Prin acest proiect se urmărește: - <i>modernizarea sistemelor de iluminat public prin înlocuirea corpurilor de iluminat existente având un consum ridicat de energie electrică cu corpuri de iluminat cu surse LED</i> - <i>completarea sistemului de iluminat public existent cu corpuri de iluminat cu surse LED</i> - <i>extinderea sistemului de iluminat existent</i> - <i>achiziționarea și instalarea sistemelor de telegestiune aferente obiectivelor de investiții</i> Obiectivele principale sunt: - <i>îmbunătățirea calității mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin utilizarea unor corpuri de iluminat cu surse LED</i> - <i>eficiență energetică ridicată</i> - <i>costuri reduse privind consumul energetic</i>

Fișa de proiect nr. 40

**Titlul proiect: MODERNIZARE SISTEM DE ILUMINAT PUBLIC,
ÎN SATUL TOPLIȚA MUREȘULUI,
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL PRIVIND CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE A INFRASTRUCTURII DE ILUMINAT PUBLIC prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform ORDIN nr. 1.866 din 12 octombrie 2021
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - modernizarea sistemelor de iluminat public prin înlocuirea corpurilor de iluminat existente având un consum ridicat de energie electrică cu corpuri de iluminat cu surse LED - completarea sistemului de iluminat public existent cu corpuri de iluminat cu surse LED - extinderea sistemului de iluminat existent - achiziționarea și instalarea sistemelor de telegestiune aferente obiectivelor de investiții Obiectivele principale sunt: - îmbunătățirea calității mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin utilizarea unor corpuri de iluminat cu surse LED - eficiență energetică ridicată - costuri reduse privind consumul energetic

Fișa de proiect nr. 41

Titlul proiect: ***MODERNIZARE SISTEM DE ILUMINAT PUBLIC, ÎN SATUL BOCȘA MICĂ,
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA***

Beneficiar	<i>UAT COMUNA CERTEJU DE SUS</i>
Valoare totală estimativă proiect	<i>1.000.000 lei</i>
Datele cu privire la solicitant	• <i>Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara</i> • <i>Primar: Luca Alexandru</i> • <i>Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public</i> • <i>Parteneriat: Nu</i> • <i>Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect</i>
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	<i>PROGRAMUL PRIVIND CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE A INFRASTRUCTURII DE ILUMINAT PUBLIC prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform ORDIN nr. 1.866 din 12 octombrie 2021</i>
<i>Intervenții vizate prin proiect</i>	Prin acest proiect se urmărește: - <i>modernizarea sistemelor de iluminat public prin înlocuirea corpurilor de iluminat existente având un consum ridicat de energie electrică cu corpuri de iluminat cu surse LED</i> - <i>completarea sistemului de iluminat public existent cu corpuri de iluminat cu surse LED</i> - <i>extinderea sistemului de iluminat existent</i> - <i>achiziționarea și instalarea sistemelor de telegestiune aferente obiectivelor de investiții</i> Obiectivele principale sunt: - <i>îmbunătățirea calității mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin utilizarea unor corpuri de iluminat cu surse LED</i> - <i>eficiență energetică ridicată</i> - <i>costuri reduse privind consumul energetic</i>

Fișa de proiect nr. 42

Titlul proiect: **MODERNIZARE SISTEM DE ILUMINAT PUBLIC, ÎN SATUL BOCȘA MARE, DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL PRIVIND CREȘTEREA EFICIENȚEI ENERGETICE A INFRASTRUCTURII DE ILUMINAT PUBLIC prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform ORDIN nr. 1.866 din 12 octombrie 2021
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - modernizarea sistemelor de iluminat public prin înlocuirea corpurilor de iluminat existente având un consum ridicat de energie electrică cu corpuri de iluminat cu surse LED - completarea sistemului de iluminat public existent cu corpuri de iluminat cu surse LED - extinderea sistemului de iluminat existent - achiziționarea și instalarea sistemelor de telegestiune aferente obiectivelor de investiții Obiectivele principale sunt: - îmbunătățirea calității mediului prin reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră prin utilizarea unor corpuri de iluminat cu surse LED - eficiență energetică ridicată - costuri reduse privind consumul energetic

Fișa de proiect nr. 43

Titlul proiect: **ACHIZIȚIONARE AUTOBUZE ELECTRICE PENTRU TRANSPORTUL ELEVILOR, DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL PRIVIND ÎMBUNĂTĂȚIREA CALITĂȚII AERULUI ȘI REDUCEREA CANTITĂȚII DE EMISII DE GAZE CU EFECT DE SERĂ, PRIN UTILIZAREA PENTRU TRANSPORTUL ELEVILOR A AUTOVEHICULELOR MAI PUȚIN POLUANTE DE TIPUL MICROBUZELOR ELECTRICE, HIBRIDE ȘI ALIMENTATE CU GAZ NATURAL COMPRIMAT prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform ORDIN nr. 2.192 din 24 august 2023
<i>Intervenții vizate prin proiect</i>	Prin acest proiect se urmărește: - <i>achiziționarea de microbuze noi electrice, hibride sau alimentate cu GNC pentru transportul elevilor</i> Obiectivele principale sunt: - <i>îmbunătățirea calității aerului</i> - <i>reducerea cantității de emisii de gaze cu efect de seră</i> - <i>reducerea la 0 a cheltuielilor cu combustibilul convențional pentru transportul elevilor</i>

Fișa de proiect nr. 44

Titlul proiect: **ACHIZIȚIONARE STAȚII DE REÎNCĂRCARE ELECTRICE
PENTRU UTILAJELE SAU AUTOVEHICULELOR ELECTRICE,
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	PROGRAMUL PRIVIND DEZVOLTAREA INFRASTRUCTURII DE REÎNCĂRCARE PENTRU VEHICULE ELECTRICE ȘI/SAU HIBRID PLUG-IN ÎN LOCALITĂȚI, PRIN INSTALAREA DE STAȚII DE REÎNCĂRCARE CU PUTERE NORMALĂ <i>prin ADMINISTRAȚIA FONDULUI PENTRU MEDIU (AFM) conform ORDIN nr. 2.595 din 03 octombrie 2022</i>
<i>Intervenții vizate prin proiect</i>	Prin acest proiect se urmărește: - <i>achiziționarea de stații de reîncărcare cu putere normală</i> Obiectivele principale sunt: - <i>îmbunătățirea calității aerului</i> - <i>reducerea cantității de emisii de gaze cu efect de seră</i> - <i>reducerea la 0 a cheltuielilor cu combustibilul convențional</i>

Fișa de proiect nr. 45

**Titlul proiect: *INSTALAREA DE NOI CAPACITĂȚI DE PRODUCERE A ENERGIEI
DIN SURSE REGENERABILE, PENTRU AUTOCONSUM,
ÎN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA***

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	5.470.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	SPRIJINIREA INVESTIȚIILOR ÎN NOI CAPACITĂȚI DE PRODUCERE A ENERGIEI ELECTRICE PRODUSĂ DIN SURSE REGENERABILE PENTRU AUTOCONSUM AFERENT APELULUI DE PROIECTE PENTRU SOLICITANȚII DIN SECTORUL PUBLIC, DIN CADRUL „PROGRAMULUI-CHEIE 1” SURSE REGENERABILE DE ENERGIE ȘI STOCAREA ENERGIEI DIN FONDUL PENTRU MODERNIZARE prin MINISTERUL ENERGIEI conform ORDIN nr. 1431 din 01 noiembrie 2023
<i>Intervenții vizate prin proiect</i>	Prin acest proiect se urmărește: - <i>instalarea de noi capacități de producere a energiei din surse regenerabile, pentru autoconsum</i> Obiectivele principale sunt: - <i>o economie mai eficientă din punctul de vedere al utilizării surselor, mai ecologică și mai competitivă, conducând la dezvoltarea durabilă</i> - <i>reducerea cantității de emisii de gaze cu efect de seră</i> - <i>creșterea producției de energie electrică din surse regenerabile contribuind la obiectivele Pactului verde european ca strategie de creștere sustenabilă a Europei și de combatere a schimbărilor climatice în concordanță cu angajamentele Uniunii de punere în aplicare a Acordului de la Paris și obiectivele de dezvoltare durabilă ale ONU</i> - <i>creșterea ponderii energiei regenerabile în totalul consumului de energie primară, ca rezultat al investițiilor de creștere a puterii instalate de producere a energiei electrice din surse regenerabile de energie solară</i>

Fișa de proiect nr. 46

Titlul proiect: **REALIZĂRI LUCRĂRI HIDROTEHNICE VĂI,
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	6.250.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	MINISTERUL MEDIULUI, APELOR ȘI PĂDURILOR conform Legii Apelor nr. 107 din 07 decembrie 1996
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - realizarea de lucrări hidrotehnice de amenajare, diguire și curățare a văilor din patrimoniul Comunei Certeju de Sus Obiectivele principale sunt: - prevenirea inundațiilor și a altor calamități - protejarea mediului

Fișa de proiect nr. 47

Titlul proiect: **ACHIZIȚIONARE UTILAJE SERVICIUL PUBLIC DE GOSPODĂRIRE COMUNALĂ, DIN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	9.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	MĂSURA 6.3 / 6B – DEZVOLTAREA SATELOR prin GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ - GAL ȚARA ZARANDULUI cu respectarea obiectivelor prevăzute de STRATEGIA GAL Țara Zarandului ----- PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL VEST 2021-2027 prin AGENȚIA PENTRU DEZVOLTARE VEST (ADR VEST)
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește achiziționarea următoarelor utilaje: - buldoexcavatoare - autoutilitară cu sistem de basculare - miniexcavatoare - utilaje deszăpezire dotate cu: • pluguri de zăpadă telescopic, sectional, în V cu sistem de inserție soluție degivrantă • sărăriță electrică • freze de zăpadă - automăturători stradale compacte - autogunoiere - autoutilitară vidanță - autoutilitară curățare rețele canalizare - utilaje reciclare deșeuri provenite din construcții și demolări - nacele telescopice Obiectivele principale sunt: - oferirea unor servicii de calitate cetățenilor comunei Certeju de Sus - asigurarea unui grad ridicat de confort, siguranță și curățenie în comuna Certeju de Sus

Fișa de proiect nr. 48

Titlul proiect: **REALIZARE SISTEM DE SUPRAVEGHERE INTELIGENT,
ÎN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	1.000.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	MĂSURA 6.3 / 6B – DEZVOLTAREA SATELOR <i>prin GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ - GAL ȚARA ZARANDULUI</i> <i>cu respectarea obiectivelor prevăzute de STRATEGIA GAL Țara Zarandului</i> ----- PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL VEST 2021-2027 <i>prin AGENȚIA PENTRU DEZVOLTARE VEST (ADR VEST)</i>
<i>Intervenții vizate prin proiect</i>	Prin acest proiect se urmărește: - <i>implementarea unui sistem de supraveghere inteligent cu capacitate de recunoaștere a numerelor de înmatriculare, alimentate prin sisteme de producere a energiei electrice din surse regenerabile, cu vedere nocturnă</i> Obiectivele principale sunt: - <i>asigurarea unui grad ridicat de siguranță în comuna Certeju de Sus</i>

Fișa de proiect nr. 49

**Titlul proiect: AMENAJARE PUNCTE DE BELVEDERE,
ÎN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	2.200.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	MĂSURA 6.3 / 6B – DEZVOLTAREA SATELOR prin GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ - GAL ȚARA ZARANDULUI cu respectarea obiectivelor prevăzute de STRATEGIA GAL Țara Zarandului ----- PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL VEST 2021-2027 prin AGENȚIA PENTRU DEZVOLTARE VEST (ADR VEST)
Intervenții vizate prin proiect	Prin acest proiect se urmărește: - <i>amenajarea unor puncte de belvedere în zonele obiective de interes turistic dotate cu sistem de supraveghere, mobilier destinat utilizării în spații publice (filigorii, băncuțe și coșuri de gunoi)</i> Obiectivele principale sunt: - <i>crearea tuturor condițiilor necesare de dezvoltare a turismului și atragere a turiștilor în comuna Certeju de Sus</i>

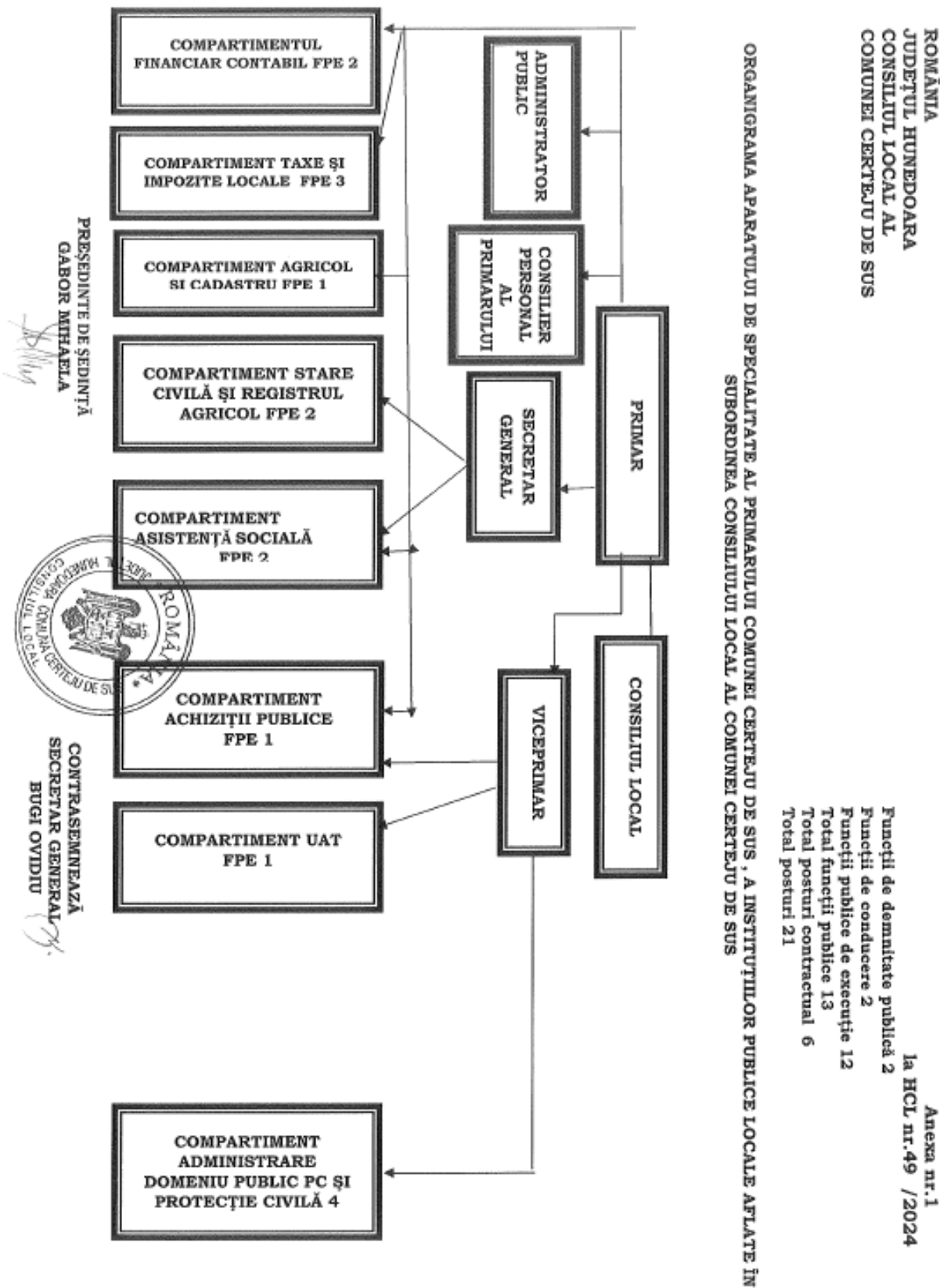
Fișa de proiect nr. 50

Titlul proiect: **AMENAJARE PUNCTE WIFI GRATUIT,
ÎN COMUNA CERTEJU DE SUS, JUDEȚUL HUNEDOARA**

Beneficiar	UAT COMUNA CERTEJU DE SUS
Valoare totală estimativă proiect	375.000 lei
Datele cu privire la solicitant	• Str. Principală, Nr.236, Sat Certeju de Sus, Comuna Certeju de Sus, jud. Hunedoara • Primar: Luca Alexandru • Detalii privind dreptul de proprietate asupra terenului/terenurilor pe care urmează a se realiza investiția/investițiile: Domeniu public • Parteneriat: Nu • Stadiul pregătirii proiectului: Idee de proiect
Programul operațional / Sursa de finanțare vizată	MĂSURA 6.3 / 6B – DEZVOLTAREA SATELOR prin GRUPUL DE ACȚIUNE LOCALĂ - GAL ȚARA ZARANDULUI cu respectarea obiectivelor prevăzute de <i>STRATEGIA GAL Țara Zarandului</i> ----- PROGRAMUL OPERAȚIONAL REGIONAL VEST 2021-2027 prin AGENȚIA PENTRU DEZVOLTARE VEST (ADR VEST)
<i>Intervenții vizate prin proiect</i>	Prin acest proiect se urmărește: - <i>amenajarea unor sisteme de internet wifi gratuit în diferite zone ale comunei Certeju de Sus</i> Obiectivele principale sunt: - <i>creșterea gradului de acoperire a accesului la internet pentru locuitorii comunei Certeju de Sus</i>

11.2. Structura organizatorică a COMUNEI CERTEJU DE SUS – ORGANIGRAMA

Organigramă – COMUNA CERTEJU DE SUS – Noiembrie 2024

11.3. Proiectele aflate în derulare de către COMUNA CERTEJU DE SUS, atât pe fonduri europene, cât și guvernamentale (nume proiect, stadiul implementării lor, dată începere, dată finalizare, buget total proiect);

Proiecte aflate în derulare de către Comuna Certeju de Sus - Programul Național Anghel Saligny - proiecte aprobate urmând a se semna Contractele de finanțare:

- Înființare rețea de distribuție și racorduri gaze naturale în comuna Certeju de Sus, județul Hunedoara
- Alimentare cu apă în localitatea Toplița - Mureșului, comuna Certeju de Sus, județul Hunedoara
- Alimentare cu apă în localitățile Măgura - Toplița și Săcărâmb, comuna Certeju de Sus, județul Hunedoara
- Canalizare menajeră în localitățile Bocșa Mică și Hondol, comuna Certeju de Sus, județul Hunedoara
- Canalizare menajeră în localitatea Nojag, Comuna Certeju de Sus, județul Hunedoara
- Stație de epurare în localitatea Certeju de Sus, comuna Certeju de Sus, județul Hunedoara.

Proiecte aflate în derulare de către Comuna Certeju de Sus - Programul Național de Redresare și Reziliență (PNRR) - proiect aprobat, urmând a se semna Contractul de finanțare:

- Proeducația Certeju de Sus

CHESTIONAR
pentru CETĂȚENII din COMUNA CERTEJU DE SUS
STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ A COMUNEI CERTEJU DE SUS
2024 - 2027

I. INTRODUCERE

Se elaborează **STRATEGIA DE DEZVOLTARE LOCALĂ A COMUNEI CERTEJU DE SUS 2024 - 2027**.

Elaborarea strategiei se bazează atât pe date statistice și studii, cât și pe opiniile dvs., cetățeni ai **COMUNEI CERTEJU DE SUS**, exprimate prin acest chestionar.

Pentru ca strategia să răspundă cât mai bine nevoilor dvs. și oportunităților de dezvoltare pentru Comuna Certeju de Sus și să contribuie eficient la rezolvarea problemelor cetățenilor Comunei Certeju de Sus, vă invităm să completați acest chestionar.

Chestionarul se găsește în mediul online, atât pe site-ul oficial al Primăriei Comunei Certeju de Sus:

<https://www.certejudesus.ro/>

și se va transmite la adresa de e-mail: primaria_certejudesus@yahoo.com, până la data de **30 noiembrie 2024**.

Opiniile dvs. sunt importante pentru noi, de aceea vă rugăm să răspundeți cât mai complet la toate rubricile chestionarului pentru a putea înregistra date relevante pentru această cercetare.

Folosiți rubrica de comentarii pentru a explica mai bine mulțumirea sau nemulțumirea dvs. cu serviciul public respectiv, problema concretă cu care vă confrunțați și pentru a propune rezolvările pe care dumneavoastră le considerați adecvate la problemele semnalate.

Răspunsul dvs. poate rămâne anonim (opțional) și va fi utilizat strict pentru documentare și cercetare și nu va fi folosit în alte scopuri.

Toate informațiile primite vor fi prelucrate fără referiri la identitatea respondenților.

Acest sondaj în rândul cetățenilor din Comuna Certeju de Sus este parte a procesului de elaborare a Strategiei de Dezvoltare Locală a Comunei Certeju de Sus 2024 – 2027.

II. EVALUAREA SATISFACȚIEI PRIVIND CALITATEA SERVICIILOR PUBLICE DIN COMUNA CERTEJU DE SUS						
Pe o scară de la 1 la 4 cât de mulțumit(ă) sunteți de calitatea următoarelor servicii publice asigurate de UAT COMUNA CERTEJU DE SUS? 1 Total nemulțumit 2 Parțial nemulțumit 3 Parțial mulțumit 4 Mulțumit NS / NR - Nu știu / Nu răspund						
Nr. crt	Serviciul public	1	2	3	4	NS / NR
1.	Educație – acțiuni și infrastructura educațională din comună (rețeaua de creșe, grădinițe, școli, licee, etc)					
Comentarii și sugestii 1						
2.	Social - servicii sociale pentru protecția copilului, a persoanelor cu handicap, a persoanelor vârstnice, a familiei și a altor persoane sau grupuri aflate în nevoie socială					
Comentarii și sugestii 2						
3.	Promovarea incluziunii sociale și combaterea sărăciei în comună					
Comentarii și sugestii 3						
4.	Sănătate – acțiuni și infrastructura de sănătate din comună (medic de familie, dispensar comunal, etc)					
Comentarii și sugestii 4						
5.	Cultură – acțiuni și infrastructura culturală din comună (cămine culturale, muzeu, etc)					

<i>Comentarii și sugestii 5</i>					
6.	Patrimoniul cultural – conservarea, restaurarea și punerea în valoare a monumentelor istorice și de arhitectură				
<i>Comentarii și sugestii 6</i>					
7.	Tineret – acțiuni și infrastructură dedicată (cluburi, parcuri, grădini publice, locuri de joacă pentru copii, etc)				
<i>Comentarii și sugestii 7</i>					
8.	Sport – acțiuni și infrastructură de sport (terenuri de sport, săli de sport, etc)				
<i>Comentarii și sugestii 8</i>					
9.	Ordine publică – acțiuni și infrastructură poliție locală, siguranța personală și a bunurilor, etc				
<i>Comentarii și sugestii 9</i>					
10.	Situații de urgență – reacția autorităților la inundații, incendii, pandemii, etc și infrastructura dedicată				
<i>Comentarii și sugestii 10</i>					
11.	Reducerea vulnerabilității la riscuri și adaptarea la schimbări climatice în comună (valuri de căldură, valuri de frig, etc)				
<i>Comentarii și sugestii 11</i>					
12.	Protejarea și conservarea mediului (aer, apă, sol) și a biodiversității în comună (spații verzi, păduri, etc)				
<i>Comentarii și sugestii 12</i>					
13.	Dezvoltarea rurală - habitatul și arhitectura rurală a comunității (termoizolația clădirilor, aspectul clădirilor, rezistența clădirilor, etc)				
<i>Comentarii și sugestii 13</i>					
14.	Evidența persoanelor – accesibilitate și infrastructură dedicată				
<i>Comentarii și sugestii 14</i>					
15.	Infrastructura rutieră din comună - rețeaua de drumuri, poduri, străzi, trotuare, zone pietonale, piste pentru bicicliști, etc				
<i>Comentarii și sugestii 15</i>					

16.	Infrastructura utilitară și serviciile aferente din comună (apă, canalizare, iluminat public, salubritate, etc)					
<i>Comentarii și sugestii 16</i>						
17.	Eficiența consumului de energie și promovarea utilizării resurselor regenerabile în comună					
<i>Comentarii și sugestii 17</i>						
18.	Accesibilitate de transport – transport public, transport școlar, etc					
<i>Comentarii și sugestii 18</i>						
19.	Punerea în valoare, în interesul comunității locale, a resurselor naturale de pe raza comunei					
<i>Comentarii și sugestii 19</i>						
20.	Infrastructura informațională – internet - și de telecomunicații la nivel de comună					
<i>Comentarii și sugestii 20</i>						
21.	Sprijinirea dezvoltării sectorului economic, a întreprinderilor mici și mijlocii, a investitorilor în comună					
<i>Comentarii și sugestii 21</i>						
22.	Diversificarea și dezvoltarea sectorului agro-alimentar în comună					
<i>Comentarii și sugestii 22</i>						
23.	Transparență - Gradul de acces la date relevante și utile / informații de interes public în relația cu autoritățile / instituțiile publice din comună					
<i>Comentarii și sugestii 23</i>						
24.	Nivelul de integritate al reprezentanților autorităților / instituțiilor publice din comună					
<i>Comentarii și sugestii 24</i>						

III. EVALUAREA GENERALĂ A SATISFACȚIEI CA LOCUITOR AL COMUNEI CERTEJU DE SUS

Pe o scară de la 1 la 4 cât de mulțumit(ă) sunteți de ...

1 Total nemulțumit

2 Parțial nemulțumit

3 Parțial mulțumit

4 Mulțumit

NS / NR - Nu știu / Nu răspund

Nr. crt	Temă	Grad de satisfacție				1	2	3	4	NS / NR
25.	Nivelul dvs.de trai									
Comentarii și sugestii 25										
26.	Locuința în care trăiți									
Comentarii și sugestii 26										
27.	Comuna în care trăiți									
Comentarii și sugestii 27										
28.	Locul dvs. de muncă din Comuna Certeju de Sus									
Comentarii și sugestii 28										
29.	Starea mediului (poluare aer, apă, sol, deșeuri, etc.) în comuna în care trăiți									
Comentarii și sugestii 29										
30.	Implementarea Strategiei de dezvoltare a Comunei Certeju de Sus pentru perioada 2014 - 2020									
Comentarii și sugestii 30										
31.	Activitatea Consiliului Local Certeju de Sus, a consilierilor locali									
Comentarii și sugestii 31										
32.	Activitatea Primarului Comunei Certeju de Sus									
Comentarii și sugestii 32										
33.	Activitatea Primăriei Comuna Certeju de Sus (a funcționarilor publici și personalului contractual care furnizează servicii în cadrul acesteia)									
Comentarii și sugestii 33										

III. PRIORITĂȚI ALE COMUNEI CERTEJU DE SUS 2024 - 2027

34. Care sunt principalele 3 probleme cu care dvs., ca cetățean al COMUNEI CERTEJU DE SUS, vă confrunțați, a căror rezolvare considerați că ar trebui să fie prioritare pentru dezvoltarea durabilă a localității dumneavoastră, în următorii 7 ani?

- 1.
- 2.
- 3.

35. Care considerați că ar trebui să fie principalele 3 acțiuni / programe / măsuri / care ar trebui întreprinse cu prioritate de autoritățile publice locale - Consiliul local / Primărie în COMUNA CERTEJU DE SUS pentru dezvoltarea durabilă a localității dumneavoastră, în următorii 7 ani?

- 1.
- 2.

36. Alte comentarii și propuneri / sugestii:

IV. DATE SOCIO-DEMOGRAFICE			
Nume și / sau prenume(opțional)			
Vârsta dvs.			
Sex (marcați cu x)	Masculin	Feminin	
Data completării chestionarului			
De cât timp locuiți în Comuna Certeju de Sus	dintotdeauna		
	_____ani (numărul de ani de cand v-ați stabilit domiciliul sau reședința în COMUNA CERTEJU DE SUS)		
Cartierul aparținător de domiciliu / reședință		Marcați cu X o singură opțiune	Cod
Ocupația principală – statut profesional	Marcați cu X o singură opțiune		Cod
Angajat într-o instituție publică			1
Salariat în sectorul privat			2
Întreprinzător – patron societate comercială, persoană fizică autorizată, întreprindere individuală, asociație familială, etc			3
Șomer sau persoană fără loc de muncă			4

A

Lucrator fără contract / zilier		5
Pensionar		6
Elev / student		8
Altele, ca de ex. Producător agricol (titularul gospodăriei agricole), sau membru al familiei acestuia - lucrător agricol familial neremunerat		7

Vă mulțumim că ați decis să completați acest chestionar!

**LISTA DE PREZENȚĂ LA ÎNTÂLNIREA CU MEDIUL DE AFACERI
DIN COMUNA CERTEJU DE SUS ÎN VEDEREA ELABORĂRII
STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A COMUNEI CERTEJU DE SUS
2024 – 2027**

Denumire companie	Administrator /Reprezentant legal	Telefon	E-mail	Semnătură

A

[illegible]

Data:.....

**LISTA DE PREZENȚĂ LA ÎNTÂLNIREA CU ONG-URILE DIN
COMUNA CERTEJU DE SUS ÎN VEDEREA ELABORĂRII
STRATEGIEI DE DEZVOLTARE A COMUNEI CERTEJU DE SUS
2024 – 2027**

Denumire ONG	Președinte /Reprezentant legal	Telefon	E-mail	Semnătură

A

[illegible]

Data:.....

Abrevieri

UAT Unitate Administrativ Teritorială

CJ Consiliul Județean

SCAP Strategia pentru Consolidarea Administrației Publice

PSI Plan Strategic Instituțional

GL Grup de lucru

UE Uniunea Europeană

NGEU Next Generation EU

IMM Întreprinderi mici și mijlocii

OMD Organizație de Management a Destinației

ONG Organizații neguvernamentale

ODD Obiectiv de dezvoltare durabilă

FEDR Fondul european de dezvoltare regională

FSE Fondul social european

PODD Programul Operațional Dezvoltare Durabilă

POT Programul Operațional Transport

POCID Programul Operațional Creștere Inteligentă și Digitalizare

POS Programul Operațional Sănătate

POCU Programul Operațional Capital Uman

POCS Programul Operațional Combaterea Sărăciei

POR Programele Operaționale Regionale

POAT Programul Operațional Asistență Tehnică

PNRR Planul Național de Relansare și Reziliență

PNDR Programul Național de Dezvoltare Rurală

DSP Direcția de sănătate publică

IS Inspectoratul școlar

AJOFM Agenția Județeană pentru Ocuparea Forței de Muncă

ADR Agenția pentru Dezvoltare Regională

APM Agenția de Protecție a Mediului

APIA Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură

DSV Direcția Sanitar Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor

DJS Direcția Județeană de Statistică

ANAR Administrația Națională Apele Române

ANM Administrația Națională de Meteorologie

ANIF Agenția Națională de Îmbunătățiri Funciare

ISU Inspectoratul pentru situații de urgență

ADI Asociația de Dezvoltare Intercomunitară

ROMSILVA Regia Națională a Pădurilor

IFN Instituții financiare non-bancare

CJAS Casa Județeană de Asigurări de Sănătate

GAL Grup de Acțiune Locală

Primăria Comunei Certeju de Sus
Certeju de Sus, Str. Principală, Nr. 236,
Cod postal 337190, Judetul HUNEDOARA
Telefon: 0254-648.714; Fax: 0254-648.720
Email: primaria_certejudesus@yahoo.com
Website: <https://www.certejudesus.ro/>
